

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๐/๒๕๕๔

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ได้บัญญัติให้ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และให้ ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามมาตรา ๒๕๓ นั้น ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า

ข้อ ๑ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็น นายกรัฐมนตรี ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

ข้อ ๒ การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน

๒.๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีเข้ารับตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วเสร็จและได้ทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๔

๒.๒ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี

ระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี ปรากฏว่าในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ สීමวลชนได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการโอนหุ้นของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ให้แม่บ้าน คนรับใช้ คนขับรถ ข้าราชการความปลอดภัย และคนใกล้ชิดอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง และต่อมาว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม บุษบาบาน ได้มีหนังสือขอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๗๒/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ แล้วมีมติรับทราบ และให้นำเป็นข้อมูลจากการเสนอข่าวของสීමวลชนและคำร้องของว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม บุษบาบาน ประกอบการพิจารณาตรวจสอบต่อไป

ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งที่ ๑๖๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๓ และคำสั่งที่ ๑๗๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินราย พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ดังนี้

๑. คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ประธานอนุกรรมการ
๒. นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม อนุกรรมการ
๓. นายกล้าณรงค์ จันทิก อนุกรรมการ
๔. นายวรวิทย์ สุขบุญ อนุกรรมการ
๕. นายสุรพงษ์ วิชญิกิตติ อนุกรรมการ
๖. นายพิเศษ นาคะพันธุ์ อนุกรรมการและเลขานุการ
๗. นายธิตี เมฆวนิชย์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๘. นายประสิทธิ์ ฟูใจ ผู้ช่วยเลขานุการ

๓. ผลการตรวจสอบและประเด็นพิจารณา

จากผลการตรวจสอบและที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยอมรับข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในนามของตนเอง คู่สมรส และที่อยู่ในนามของบุคคลอื่น ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งสามารถแยกประเด็นการพิจารณาเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และในชื่อของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร คู่สมรส

จากพยานหลักฐานข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในนามของตนเอง เป็นหุ้น ๒ บริษัท รวมมูลค่า ๖,๓๕๐ บาท ทรัพย์สินในนามของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร คู่สมรส เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ ๓ บริษัท และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมมูลค่า ๖,๔๖๖,๓๕๕.๓๕ บาท คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด และทรัพย์สินดังกล่าวก็ยังคงมีชื่อของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร อยู่จริง จึงเห็นว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้ตั้งใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง ๓ ครั้ง

๓.๒ ทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน

จากพยานหลักฐานและคำรับของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ปรากฏว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนและ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท

ครั้งที่ ๒ ยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๕๗ บาท

ครั้งที่ ๓ ยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๓ บาท

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ชี้แจงถึงเหตุผลในการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน ๖ ประการ คือ

(๑) บางบริษัทเป็นบริษัทที่มีการซื้อหุ้นบางส่วนจากผู้ถือหุ้นเดิมซึ่งได้รับความเดือดร้อนทางการเงินและมาขอความช่วยเหลือ และผู้ขอความช่วยเหลือยังไม่ประสงค์จะให้ปรากฏต่อสาธารณะว่าคู่สมรสของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือ

(๒) บางบริษัทเป็นบริษัทที่ร่วมทุนกับบุคคลภายนอก จึงเพิ่มจำนวนผู้ถือหุ้นให้มีเสียงข้างมากในการลงมติของผู้ถือหุ้น

(๓) บางบริษัทจดทะเบียนจัดตั้งใหม่ เพื่อรองรับงานการว่าจ้างต่อจากบริษัทอื่น จึงเข้าไปซื้อหุ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นเดิมของบริษัทดังกล่าว

(๔) บางบริษัทกำลังจะหยุดดำเนินกิจการ

(๕) บางบริษัทเพื่อให้มีผู้ถือหุ้นครบจำนวน ๗ คน ตามกฎหมายกำหนด

(๖) บางบริษัทเพื่อมิให้ตนและ/หรือคู่สมรส หรือบริษัทที่เข้าไปถือหุ้นเสียชื่อเสียง ถ้าหากมี เช่น บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยังชี้แจงว่าไม่ได้ตั้งใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว เพราะ

(๑) ไม่ทราบข้อเท็จจริงการถือหุ้นของบุคคลอื่นที่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้ดำเนินการ

(๒) ทรัพย์สิน (หุ้น) ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ เมื่อเทียบกับทรัพย์สินที่ได้แสดง มาในบัญชี ฯ แต่ละครั้ง มีจำนวนที่น้อยมาก

(๓) ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนและไม่ทราบรายละเอียด การบริหารจัดการธุรกิจของบริษัทต่าง ๆ ของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร

(๔) ตนเอง และเลขานุการส่วนตัวไม่เข้าใจข้อกำหนด ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. และรายละเอียดการกรอกรายการทรัพย์สิน ฯ ในบัญชี ฯ

(๕) การที่จะแสดงหรือไม่แสดงทรัพย์สินดังกล่าว ก็ไม่เป็นเหตุให้ตนได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

๓.๓ การไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนและคู่สมรส ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แต่เพื่อให้ทราบถึงเจตนาของผู้ยื่นบัญชี ฯ ว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือไม่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงต้องตรวจสอบถึงรายละเอียดของพยานหลักฐานเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งจากพยานหลักฐานและคำชี้แจงของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

(๑) ได้มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ในบริษัทต่าง ๆ จริงหรือไม่

(๒) การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ นั้น เป็นการถือหุ้นแทน คุณหญิง พจมาน ชินวัตร ทั้งหมด หรือไม่

(๓) การที่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนนั้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ทราบหรือควรทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือไม่

(๔) การจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของตนเองและ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทนและ อ้างว่ามอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดทำและไม่รู้ข้อกำหนดนั้น รับฟังได้หรือไม่

(๕) เหตุใด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนและ/หรือคู่สมรสที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๓.๔ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นว่า

ประเด็นที่ (๑) ได้มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ในบริษัทต่างๆ จริงหรือไม่

จากพยานเอกสารและคำให้การของนางदनีย์ บุรกลีกร นายวิชัย ช่างเหล็ก นายชัยรัตน์ เชียงพุกษ์ นางดวงตา ประมูลเรือง (วงศ์ภักดี) นายพรทิพย์ เชียงพุกษ์ น.ส.บุญชู เจริญประดับ นางกาญจนาภา หงษ์เหิน คุณหญิงพจมาน ชินวัตร และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าได้มีการใช้ชื่อนางदनีย์ บุรกลีกร นายวิชัย ช่างเหล็ก นายชัยรัตน์ เชียงพุกษ์ นายพรทิพย์ เชียงพุกษ์ นายวันชัย เชียงพุกษ์ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี (นางดวงตา ประมูลเรือง) น.ส.บุญชู เจริญประดับ น.ส.สุกัญญา แซ่เฮ้ง นายมานัส ใจยา และนายสวัสดิ์ ชิงรัมย์ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับครอบครัวชินวัตร ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนจริง และบางคนได้ใช้ชื่อเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ ด้วย อาทิ นางदनีย์ บุรกลีกร มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท อุดมวรรณ จำกัด และบริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด น.ส.บุญชู เจริญประดับ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด และบริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (บริษัท เอฟ เอฟ พี จำกัด) และบริษัท เพจเจอร์ เซลส์ จำกัด โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่รู้รายละเอียดของการเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นและเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าวแต่อย่างใด

แต่โดยที่ปรากฏพยานเอกสารว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงจาก พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไปยังบุคคลทั้ง ๑๐ คน ดังกล่าวข้างต้น การที่จะฟังว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมาน ชินวัตร แต่เพียงผู้เดียว จึงไม่อาจรับฟังเป็นยุติได้ ซึ่งจะได้พิจารณาเรื่องนี้ต่อไปในประเด็นที่ (๒)

ประเด็นที่ (๒) การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทต่างๆ นั้น เป็นการถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ทั้งหมด หรือไม่

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ชี้แจงว่า หุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลต่างๆ จำนวน ๑๐ คน และไม่ได้แสดงเอาไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ นั้น เป็นหุ้นของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ทั้งหมด และบุคคลที่มีชื่อถือหุ้นแทนต่างให้การว่า พวกตนได้รับการร้องขอจากคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ว่า จะขอใช้ชื่อถือหุ้นแทน และต่อมา นางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ได้นำเอกสารต่างๆ มาให้ตนลงชื่อ พวกตนไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการไปมีชื่อถือหุ้นในบริษัท

ต่าง ๆ เลย เพราะเพียงแต่ลงชื่อในเอกสารที่นางกาญจนาภา หงษ์เหิน นำมาให้ลงชื่อเท่านั้น ส่วนหุ้นดังกล่าวจะเป็นของใคร อย่างไร พวกคนไม่ทราบ

ในส่วนเอกสารที่ฟังได้ว่าการโอนหุ้นโดยตรงระหว่าง พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไปยังบุคคลดังกล่าวซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีดังนี้

(๑) บริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน)

จากพยานหลักฐานปรากฏว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้มีการโอนหุ้นไปยังผู้มีชื่อถือหุ้นสลับแทนโดยตรงก่อนที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้โอนหุ้นให้แก่ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี น.ส.สุกัญญา แซ่เฮ้ง น.ส.บุญชู เจริญประดับ นายวิชัย ช่างเหล็ก นายมานัส ใจยา และนายพรทิพย์ เชียงพุกฤษ์ คนละ ๓๔๖,๕๐๐ หุ้น และนายชัยรัตน์ เชียงพุกฤษ์ จำนวน ๓๔๖,๓๐๐ หุ้น รวม ๒,๔๒๕,๓๐๐ หุ้น ซึ่งแสดงว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อยู่ก่อนที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง และถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวตลอดมา ทั้งในขณะที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารในบริษัทดังกล่าวด้วย และแม้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ยังคงถือหุ้นในบริษัทนั้นโดยตลอด กล่าวคือ น.ส.บุญชู เจริญประดับ นายชัยรัตน์ เชียงพุกฤษ์ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี และนายวิชัย ช่างเหล็ก ถือหุ้นจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยบางคนก็ถือหุ้นเพิ่มขึ้นจากเดิมด้วย และวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเป็น ๓,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น น.ส.บุญชู เจริญประดับ ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเป็น ๘๔๐,๐๐๐ หุ้น จนกระทั่งวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ปรากฏว่า น.ส.บุญชู เจริญประดับ ถือหุ้น จำนวน ๒,๘๔๑,๓๐๐ หุ้น นายชัยรัตน์ เชียงพุกฤษ์ ถือหุ้น จำนวน ๑,๖๕๗,๖๐๐ หุ้น น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ถือหุ้น จำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น นายวิชัย ช่างเหล็ก ถือหุ้น จำนวน ๔๕,๗๖๓ หุ้น จึงฟังได้ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

(๒) บริษัท อินโพลิ่งค์ จำกัด จากพยานหลักฐานปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โอนหุ้นของตนในบริษัทดังกล่าว จำนวน ๕๐๓ หุ้น ให้ น.ส.บุญชู เจริญประดับ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร โอนหุ้นให้ นายวิชัย ช่างเหล็ก จำนวน ๒ หุ้น ต่อมาวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ น.ส.บุญชู เจริญประดับ ก็โอนหุ้น จำนวน ๕๐๓ หุ้น ที่รับโอนมาคืนให้แก่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และนายวิชัย ช่างเหล็ก ก็โอนหุ้น จำนวน ๒ หุ้น คืนให้แก่ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร และเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๓ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

ได้โอนหุ้น จำนวน ๕๐๓ หุ้น คืนให้ น.ส.บุญชู เจริญประดับ และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร โอนหุ้น จำนวน ๒ หุ้น คืนให้นายวิชัย ช่างเหล็ก เช่นเดียวกัน จากพยานหลักฐานดังกล่าว จึงฟังได้ว่า ในบริษัท อินโฟลิ่งค์ จำกัด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ใช้ชื่อ น.ส.บุญชู เจริญประดับ เป็นผู้ถือหุ้นแทน ส่วนคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ก็ใช้ชื่อนายวิชัย ช่างเหล็ก เป็นผู้ถือหุ้นแทน

ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ขัดแย้งกับคำชี้แจงของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ที่อ้างว่า เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้โอนหุ้นในลักษณะโอนลอยให้คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ไปดำเนินการและไม่ทราบว่าได้ไปดำเนินการกับหุ้นดังกล่าวอย่างไร

ดังนั้น การใช้ชื่อบุคคลต่างๆ ถือหุ้นแทนนั้น จึงมีทั้งที่เป็นการใช้ชื่อถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร

ประเด็นที่ (๓) การที่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน นั้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ทราบถึงการเอาชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นแทนในบริษัทต่างๆ เพราะพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนเป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่เริ่มต้นทำธุรกิจ เช่น บริษัท เทลอินโฟมีเดีย จำกัด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้โอนหุ้นให้ น.ส.บุญชู เจริญประดับ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จำนวน ๒๐๖,๖๐๐ หุ้น บริษัท เพจเจอร์ เซลส์ จำกัด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้โอนหุ้นให้ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๗ จำนวน ๕,๕๕๓ หุ้น ซึ่งถือว่าเป็นการให้ถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ส่วนเหตุผลที่ให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนก็มีเหตุผลต่างๆ กัน ตามคำชี้แจงของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อาทิ เพื่อให้มีบุคคลครบจำนวนตามกฎหมายเพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นเดิม เพื่อให้มีเสียงข้างมากในบริษัท เป็นต้น แต่ต่อมา พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะอ้างว่าได้มอบหมายให้คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องหุ้นต่างๆ ทั้งหมด แต่พยานหลักฐานก็ปรากฏว่า หุ้นที่มีชื่อบุคคลอื่นถือแทนในบางบริษัทเป็นการโอนกันโดยตรงระหว่าง พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับบุคคลผู้มีชื่อถือหุ้นเหล่านั้น เช่น หุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) ผู้มีชื่อถือหุ้นแทนก็ถือหุ้นแทนมาตลอดระยะเวลาที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง หุ้นในบริษัท อินโฟลิ่งค์ จำกัด ก็ปรากฏว่ามีการโอนหุ้นกันไป-มา ระหว่างพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับ น.ส.บุญชู เจริญประดับ ภายหลังจากที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เข้ามาทำงานทางการเมืองแล้ว ประกอบกับบุคคลผู้มีชื่อถือหุ้นแทนในบริษัทต่างๆ ล้วนแต่เป็นบุคคลผู้ใกล้ชิด อาศัยและทำงานอยู่กับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อาทิ

น.ส.บุญชู เจริญประดับ เป็นแม่ครัว น.ส.ดวงตา วงศ์กักดี เป็นคนเลี้ยงบุตร น.ส.สุกัญญา แซ่เฮ้ง เป็นคนรับใช้ นายวิชัย ช่างเหล็ก เป็นคนขับรถ นายชัยรัตน์ เชียงพุกษ์ เป็นยามรักษาความปลอดภัย นายพรทิวชัย เชียงพุกษ์ เป็นพนักงานบริษัท และช่วยทำงานที่บ้านด้วย เช่น ล้างรถ นายมานัส ใจยา เป็นพนักงานของบริษัท และช่วยทำสวนที่บ้านด้วย นอกจากนั้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นสามีภรรยา กัน ได้ร่วมกันดำเนินธุรกิจมาตั้งแต่ต้นเป็นเวลานาน รวมทั้ง ร่วมกันบริหารบริษัทต่างๆ ด้วย จึงเชื่อว่า บุคคลทั้งสองย่อมทราบและล่วงรู้ถึงการจัดการทรัพย์สิน ดังนั้น การที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ปฏิเสธว่าตนไม่รู้และไม่ทราบเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่ (๔) การจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของตนและ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทน และอ้างว่า มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำ และไม่รู้จักกฎหมาย รับฟังได้หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ข้ออ้างดังกล่าวไม่อาจรับฟังได้ โดยเหตุผลข้อกฎหมายแล้ว บุคคลใดจะกล่าวอ้างว่าไม่รู้จักกฎหมาย เพื่อให้ตนพ้นจากความรับผิดชอบ ไม่สามารถจะกล่าวอ้างได้ นอกจากนั้น ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้สำนักงาน ป.ป.ช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในขณะที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ได้จัดทำแบบฟอร์มพร้อมคำอธิบายเผยแพร่ไปยังผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ว่าทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นแสดงให้รวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น และในเวลาต่อมา ก่อนที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีมาแล้ว ๑ ปี ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังได้ออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๔๑ ก เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งระเบียบดังกล่าวก็ได้อธิบายถึงการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้อย่างชัดเจน ในข้อ ๑๑ ว่าทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงให้หมายความรวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย ทั้งภายหลังจาก การออกระเบียบดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีประกาศให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีใช้แบบฟอร์มบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมทั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้จัดพิมพ์แบบฟอร์มพร้อมคำอธิบายและเย็บรวมเล่มแจกจ่ายให้แก่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินใช้เป็นการทั่วไป และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ก็ได้ใช้แบบฟอร์มดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นแบบฟอร์มในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

สำหรับกรณีที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อ้างว่าในการจัดทำบัญชี ฯ ขึ้นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มอบหมายให้ นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ เลขานุการส่วนตัวของตน เป็นผู้รวบรวม รายละเอียดของทรัพย์สินและหนี้สิน โดยทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้รวบรวม รายละเอียด นั้น นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ ให้การว่าได้อ่านและเข้าใจคำอธิบายแบบฟอร์มบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินว่าทรัพย์สินให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย แต่โดยที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ไม่มีทรัพย์สินที่อยู่ในนามของบุคคลอื่น จึงไม่ยื่นแสดง ส่วนนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ก็ให้การในทำนองเดียวกันว่า เข้าใจความหมายและคำอธิบายตามแบบฟอร์มแต่ให้เหตุผลว่าที่ไม่แสดง รายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น เนื่องจากในช่องแบบฟอร์ม ที่ให้กรอกรายการ ระบุเฉพาะของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น จึงกรอกรายการ ตามแบบฟอร์มที่มีอยู่ พิเคราะห์จากคำให้การของบุคคลทั้งสองแล้ว เห็นว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รวบรวม รายละเอียดทรัพย์สิน ต่างได้อ่านคำอธิบายและเข้าใจความหมายดี

การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ และ ๒๕๒ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะดำรงตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และหนี้สิน ดังนั้น การที่จะปฏิเสธไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงกรณีให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนแล้ว ไม่แสดงรายการทรัพย์สิน (หุ้น) ดังกล่าว ไว้ในบัญชี ฯ โดยอ้างว่ามอบหมายให้เลขานุการเป็นผู้จัดทำ จึงไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้

โดยปรากฏพยานหลักฐานว่าการสั่งซื้อ สั่งขาย การโอนหุ้น การรับเงินปันผลที่อยู่ในชื่อ บุคคลอื่น ล้วนเป็นไปตามคำสั่งของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ทั้งสิ้น แม้แต่ในการรับเงินปันผลของหุ้น ในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งบริษัทจะต้องส่งจ่ายเป็นเช็คระบุชื่อเข้าบัญชีผู้มีชื่อถือหุ้นก็ตาม ก็มีการนำเช็ค เงินปันผลดังกล่าวไปเข้าบัญชีเงินฝากของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งการ ดำเนินการทั้งหมดดังกล่าว นางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัว ก็ได้รายงานให้คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ทราบโดยตลอด รวมทั้งได้มีการจัดทำเพิ่มทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือหุ้นแทน แยกจัดเก็บไว้เป็น รายบุคคล สามารถตรวจสอบและรับทราบได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนการซื้อขายหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ปรากฏหลักฐานว่า นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้ซื้อหุ้นจาก น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๓๘ ล้านบาท นั้น

นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ให้การยอมรับว่า ไม่ได้เป็นผู้ซื้อ แต่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร แบ่งหุ้นให้ แต่การดำเนินการให้หุ้นนั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้จากคำให้การของนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ว่าการโอน ได้อาศัยระบบการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ทำการโอน ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าในการซื้อและการขายให้โบรกเกอร์ ร้อยละ ๐.๕ รวมเป็นร้อยละหนึ่ง นอกจากนี้ การนำชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นในบริษัทต่างๆ นั้น คุณหญิงพจมาน ชินวัตร และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยังเป็นเจ้าของที่แท้จริงอยู่ เพราะได้มีการทำหลักฐานการโอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นทุกหุ้นกลับคืนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในภายหลัง เช่น กรณีนายวันชัย เชียงพฤกษ์ ผู้ถือหุ้นแทนคนหนึ่ง ได้เสียชีวิตไปตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ แล้ว แต่ปรากฏว่ายังมีการเคลื่อนไหวของการโอนหุ้นในชื่อของนายวันชัย เชียงพฤกษ์ ไปยังบุคคลภายนอกอีก ดังนั้น การที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กล่าวอ้างว่า ตนเองไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ไม่แสดงรายการทรัพย์สิน (หุ้น) ของตนและ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทน โดยอ้างว่ามอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำและไม่รู้กฎหมาย จึงรับฟังไม่ได้

ประเด็นที่ (๕) เหตุใดพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนและ/หรือคู่สมรสที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เมื่อพิเคราะห์คำชี้แจงของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แล้วเห็นว่า การดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดนั้น ต้องพยายามดำเนินการเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงการค้า โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ สนับสนุนจำนวนมาก อาทิ การเข้าไปครอบงำกิจการหรือ Take Over บริษัทต่างๆ รวมทั้งการทำธุรกรรมเชื่อมโยงระหว่างบริษัทในเครือของตนเอง บางครั้งไม่สามารถเปิดเผยชื่อของตนเองและ/หรือคู่สมรสได้ จึงต้องใช้ชื่อบุคคลอื่นแทน เพื่อปิดบังหรืออำพรางมิให้บุคคลภายนอกและสาธารณชนทราบ นอกจากนั้น การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนยังเป็นผลให้ตนและ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ต้องกระทำการบางอย่างไม่ถูกต้องตามระเบียบวิธีปฏิบัติและข้อบังคับต่างๆ ที่วิญญูชนทั่วไปพึงปฏิบัติ เช่น การรับเงินปันผลของผู้ถือหุ้นแทน ซึ่งนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ให้การว่า เมื่อบริษัทจ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นแทน บริษัทก็จะจ่ายเงินปันผลเป็นเช็คระบุชื่อผู้ถือ และขีดคร่อม A/C Payee Only ซึ่งกรณีนี้ตามระเบียบวิธีปฏิบัติตามปกติต้องนำเช็كدังกล่าวไปเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ที่ระบุชื่อในเช็คเท่านั้น แต่ด้วยเหตุผลของการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน เป็นผลให้ต้องฝ่าฝืนกฎระเบียบดังกล่าวโดยความร่วมมือของธนาคารให้สามารถนำเช็كدังกล่าวเข้าบัญชีของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ได้

จากกรณีดังกล่าวมาแล้ว ยังปรากฏข้อเท็จจริงอีกว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ได้ซื้อหุ้นทั้งหมดของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด

(Take Over) เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๑ ในวงเงิน ๕๐๐ ล้านบาท แต่ให้บุคคลอื่นซึ่งเป็น
ผู้ทำงานใกล้ชิดเป็นผู้ถือหุ้นแทน คือ

นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ พนักงานรักษาความปลอดภัย อาคารชินวัตร ถนนพหลโยธิน ๘
จำนวน ๒๔,๘๕๕,๕๘๗ หุ้น

น.ส.บุญชู เจริญประดับ แม่ครัว จำนวน ๒๔,๘๕๕,๕๘๗ หุ้น

นายวิชัย ช่างเหล็ก พนักงานขับรถยนต์ จำนวน ๒๔,๘๕๕,๕๘๖ หุ้น

การให้บุคคลทั้งสามถือหุ้นแทนตามจำนวนดังกล่าวพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
คุณหญิงพจมาน ชินวัตร และนายสุรเชียร จักรธรานนท์ กรรมการผู้อำนวยการของกลุ่มบริษัท แอสเสท
ได้ให้การสอดคล้องกัน ฟังข้อเท็จจริงได้ว่า บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด ได้เป็น
ผู้ค้าประกันหนี้ของบริษัท อัลไพน์ เรียวเอสเตท จำกัด ซึ่งเจ้าหนี้ของบริษัท อัลไพน์ เรียวเอสเตท จำกัด
เป็นบริษัทที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.)
และอยู่ในกระบวนการที่จะมีการประมูลขายหนี้ การเข้าไปมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ
แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด จึงอาจมีผลกระทบต่อชื่อเสียง และเพื่อประโยชน์จากการประนอมหนี้
โดยมิให้เจ้าหนี้มีอำนาจการต่อรองเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องให้นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ นางสาวบุญชู
เจริญประดับ และนายวิชัย ช่างเหล็ก เป็นผู้ถือหุ้นแทน

โดยเหตุที่การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ในฐานะรองนายกรัฐมนตรี
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง
บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวต่อสาธารณะ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่สามารถที่จะแจ้งรายการทรัพย์สิน (หุ้น) ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น
ที่เป็นของตนเองและ/หรือของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินได้
ด้วยเหตุผลดังที่พิจารณามาแล้ว การกระทำของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงเป็นการจงใจปกปิด
ข้อเท็จจริง ไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว การไม่แสดงรายการหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นในบัญชี
แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. น่าเชื่อว่าจะมีมูลเหตุจูงใจอีก คือ

(๑) เพื่อมิให้ผู้ใดทราบว่า ตนและ/หรือคู่สมรส ได้หลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตาม
ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เรื่อง การรายงาน
การได้มาหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ ตามมาตรา ๒๔๖ มาตรา ๒๕๘ และมาตรา ๒๕๙ ซึ่งบัญญัติให้

ผู้ถือหลักทรัพย์ต้องรายงานการถือหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นหรือลดลงของตนทุกร้อยละ ๕ ต่อคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และเรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งห้ามซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น และห้ามมิให้ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดตามมาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔

จากพยานหลักฐานปรากฏว่าบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)) มีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ในช่วงที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๑๓๘,๖๐๐,๐๐๐ หุ้น มูลค่าที่ตราไว้หุ้นละ ๑๐ บาท คิดเป็นเงิน ๑,๓๘๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นวันยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และกรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีมาแล้ว ๑ ปี ตามลำดับ ปรากฏว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีหุ้นในนามของตนเอง คู่สมรส และที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ดังนี้

หุ้น ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

๑. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ๓๒,๕๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๓.๗๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๒. คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ๓๔,๖๕๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๓. นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ ๑,๖๕๗,๖๐๐ หุ้น คิดเป็น ๑.๑๙% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๔. น.ส.บุญชู เจริญประดับ ๒,๘๔๑,๗๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒.๐๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๕. น.ส.ดวงดา วงศ์ภักดี ๕,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๓.๖% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๖. นายวิชัย ช่างเหล็ก ๔๕,๗๖๓ หุ้น คิดเป็น ๐.๐๓๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

รวม ๕๕.๖๒๕%

หุ้น ณ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

๑. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ๓๒,๕๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๓.๗๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด
๒. คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ๓๔,๖๕๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด
๓. นายชัยรัตน์ เชียงพุก ๑,๖๕๗,๖๐๐ หุ้น คิดเป็น ๑.๑๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด
๔. น.ส.บุญชู เจริญประดับ ๒,๘๔๑,๗๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒.๐๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด
๕. นายวิชัย ช่างเหล็ก ๔๕,๗๖๓ หุ้น คิดเป็น ๐.๐๓๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

รวม ๕๒.๐๒๕%

หุ้น ณ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

๑. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ๓๒,๕๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๓.๗๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด
๒. คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ๓๔,๖๕๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

รวม ๔๘.๗๕%

เมื่อพิจารณาจำนวนหุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร คู่สมรส และที่มีชื่อบุคคลอื่นถือแทนแล้วจะเห็นว่า เมื่อรวมเฉพาะจำนวนหุ้นของผู้ซื้อถือแทน ซึ่งได้แก่ นายชัยรัตน์ เชียงพุก น.ส.บุญชู เจริญประดับ น.ส.ดวงดาว วงศ์ภักดี นายวิชัย ช่างเหล็ก จำนวนหุ้นดังกล่าวมีจำนวนถึงหรือเกินร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด แต่กลับไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่า ได้มีการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นของบุคคลดังกล่าวต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามมาตรา ๒๕๖ ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากเจ้าของหุ้นที่แท้จริงได้กระจายหุ้นของตนเองไปอยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ให้ไม่ถึงจำนวนร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด เพราะพยานหลักฐานการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ไม่ปรากฏว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และหรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ซึ่งถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ได้รายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นในบริษัทดังกล่าว เมื่อคิดรวมกับจำนวนหุ้นที่อยู่ในชื่อของน.ส.บุญชู เจริญประดับ น.ส.ดวงดาว

ภายในที่ตนรู้ ใช้ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อันเป็นการต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) เพื่อมิให้บุคคลใดทราบตัวตนและ/หรือคู่สมรส มีพฤติกรรมก่อให้เกิดการ หลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้

ระบบการเสียภาษีเงินได้จากการซื้อขายหุ้นตามประมวลรัษฎากร กรมสรรพากรได้มี หนังสือลับ - ค่วนที่สุด ที่ กค. ๐๘๑๑/๖๓๒ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริง เกี่ยวกับภาระภาษีเงินได้ ตามประมวลรัษฎากรให้ทราบ ซึ่งจากคำชี้แจงดังกล่าว สามารถสรุปเฉพาะ ประเด็นเรื่องภาษีเงินได้ที่จะนำมาพิจารณาได้ ดังนี้

(๑) การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์นั้น ผู้ขายหุ้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้จาก การขายหุ้นไปคำนวณ เพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และผู้ซื้อหุ้นในกรณีนี้ไม่มีหน้าที่ต้องเสีย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

(๒) กรณีบุคคลธรรมดา ได้รับโอนหุ้นมาโดยเสน่หาถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้อง นำมารวมคำนวณ เพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งการคำนวณเงินได้พึงประเมินให้ถือตามราคา หรือค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับโอนหุ้น ตามมาตรา ๕ ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร

จากพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้สั่งซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ผ่านโบรกเกอร์ บริษัทหลักทรัพย์ ภัทรธนกิจ จำกัด จำนวน ๔,๕๐๐,๐๐๐ หุ้น ราคาหุ้นละ ๑๖๔ บาท เป็นเงิน ๗๓๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท และปรากฏว่า เป็นการซื้อหุ้นจาก น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ผู้มีชื่อถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ในเรื่องนี้ นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ให้การว่า ไม่ได้ซื้อหุ้นดังกล่าวแต่อย่างใด แต่คุณหญิงพจมาน ฯ เป็นคน แบ่งหุ้นให้ เมื่อพิจารณาประกอบคำให้การของ นางกาญจนาภา หงษ์เหิน ซึ่งให้การว่าการซื้อขายหุ้น ในวันดังกล่าว เป็นการดำเนินการในระบบซื้อขาย โดยคุณหญิงพจมาน ฯ เป็นผู้สั่งให้ตนดำเนินการ ซื้อขายผ่านบริษัทโบรกเกอร์ โดยขายหุ้นของ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น ให้แก่ นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ แต่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้ชำระเงินค่าซื้อแทนนายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ เมื่อบริษัทโบรกเกอร์ ได้รับค่าซื้อหุ้นแล้ว ก็ได้ออกเช็คชำระราคาค่าหุ้นให้แก่ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ผู้มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้น เป็นเช็คปิดคร่อม A/C Payee Only ระบุชื่อ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี แล้ว ตนก็ได้นำเช็คดังกล่าวไปเข้าบัญชีคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ การดำเนินการดังกล่าว

ต้องเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าในการซื้อ และการขายให้โบรกเกอร์ ร้อยละ ๐.๕ ของราคาซื้อขายรวมการซื้อขายรายนี้เสียค่าธรรมเนียมนายหน้าร้อยละ ๑ เมื่อพิจารณาพยานหลักฐานและคำให้การดังกล่าวแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า การโอนหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ในวันดังกล่าว มิใช่เป็นการซื้อขายแต่เป็นการให้โดยเสนหา ซึ่งระบบการชำระภาษีเงินได้ในเรื่องนี้ เป็นภาระที่ผู้รับโอนหุ้น ต้องนำราคาหุ้นที่ได้รับโอนมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ แต่จากการตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้ของ นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ในปีภาษี ๒๕๕๐ ไม่ปรากฏว่า นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้นำราคาหุ้นดังกล่าวมารวมเป็นเงินได้เพื่อชำระภาษีเงินได้แต่อย่างใด

พฤติการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ได้ใช้วิธีการของระบบการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมให้โบรกเกอร์ในการซื้อร้อยละ ๐.๕ และเสียค่าธรรมเนียมในการขายอีกร้อยละ ๐.๕ โดยไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แทนการยกให้โดยเสนหา ซึ่งจะต้องเสียภาษีเงินได้ ของเงินได้ส่วนที่เกิน ๕ ล้านบาท ร้อยละ ๓๗ อันเป็นการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ของตน หรือบุคคลใกล้ชิด (หากผู้รับให้ไม่มีเงินชำระภาษีเงินได้ และผู้ให้ยังคงประสงค์จะให้ผู้ให้ต้องเป็นผู้ชำระภาษีเงินได้แทน) นอกจากนั้นการกระทำดังกล่าวก็น่าจะเข้าข่ายเป็นการกระทำการอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งห้ามมิให้ทำการซื้อขายหลักทรัพย์โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดว่าขณะใดขณะหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหลักทรัพย์นั้นได้มีการซื้อขายกันมากหรือราคาของหลักทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงอันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด และเป็นการทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ ซึ่งในที่สุดบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นยังคงเป็นบุคคลคนเดียวกัน ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ด้วย

(๔) มติคณะกรรมการ ป.ป.ช.

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ แล้วเห็นว่า การที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือทรัพย์สินแทนนั้น น่าเชื่อว่าเป็นการดำเนินการโดยไม่สุจริต เพราะหากดำเนินการโดยสุจริต ก็ไม่มีเหตุผลและความจำเป็นใดๆ ที่จะต้องใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน ดังนั้น การไม่แสดงรายการหุ้นของตนและ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ซึ่งอยู่ในชื่อของบุคคลอื่น นั้น จึงเป็นการกระทำโดยจงใจที่จะปกปิดรายการหุ้นดังกล่าว มิให้บุคคลภายนอกและสาธารณชนทราบว่าหุ้นดังกล่าวเป็นของตน ทั้งนี้ เนื่องจากเหตุผลทางธุรกิจกล่าวคือ เพื่อให้มีบุคคลครบตามกฎหมาย เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ขอความช่วยเหลือ เพื่อให้มีเสียงข้างมาก เพื่อให้เสียชื่อเสียงบริษัทที่ไปลงทุนมี

ภาระหนี้สิน อีกทั้งการดำเนินธุรกิจ เพื่อแสวงหากำไรสูงสุด นั้น ต้องพยายามดำเนินการให้ได้เปรียบในเชิงการค้า การดำเนินการให้ได้เปรียบในเชิงการค้า ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนเป็นจำนวนมาก อาทิ การเข้าไปครอบงำกิจการ หรือ Take Over บริษัทต่างๆ รวมทั้งการทำธุรกรรมเชื่อมโยงระหว่างบริษัทในเครือของตนเอง บางครั้งไม่สามารถเปิดเผยชื่อของตนเอง และ/หรือคู่สมรสได้ จึงต้องใช้ชื่อของบุคคลอื่นแทน นอกจากนี้ การตรวจสอบก็ปรากฏพยานหลักฐานน่าเชื่อว่า การที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่แสดงรายการหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น น่าจะมีมูลเหตุจูงใจอีก คือ เพื่อมิให้ผู้ใดทราบว่าคุณและ/หรือคู่สมรสได้หลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เรื่องการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ ทุกร้อยละ ๕ กล่าวคือ เมื่อรวมจำนวนหุ้นของผู้มีชื่อถือแทนเข้าด้วยกันของหุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) แล้ว มีจำนวนถึงหรือเกินร้อยละ ๕ ซึ่งต้องรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นดังกล่าว เรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งห้ามซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น และห้ามมิให้ทำการซื้อขายหลักทรัพย์โดยอำพราง เพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิด อาทิ การซื้อขายหุ้นระหว่างผู้มีชื่อถือหุ้นแทนด้วยตนเอง รวมทั้งหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ เช่น การโอนหุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๑๘ ล้านบาท ให้นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ซึ่งนายบรรณพจน์ ให้การว่าเป็นการยกให้โดยเสนหา ซึ่งตามหลักกฎหมายต้องเสียภาษีเงินได้ตามราคาหุ้นในวันที่ยกโอนสำหรับส่วนที่เกิน ๔ ล้านบาท ร้อยละ ๓๗ แต่การโอนหุ้นในเรื่องนี้ก็ไปใช้วิธีการของระบบซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับการยกเว้นภาษี แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมให้โบรกเกอร์ ในการซื้อร้อยละ ๐.๕ และขายร้อยละ ๐.๕ แทน

ด้วยเหตุดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่สามารถที่จะระบุหรือแสดงจำนวนหุ้นที่อยู่ในนามของบุคคลอื่นว่าเป็นของตนเอง และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร คู่สมรส ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ เพราะบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ ตามมาตรา ๒๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้ว จึงมีมติคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ เสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คำขอให้พิจารณาวินิจฉัย

ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้อง ยื่นคำชี้แจงว่า

ข้อ ๑ ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

๑.๑ ผู้ถูกร้องขอลำดับเหตุการณ์การดำรงตำแหน่งทางการเมืองของผู้ถูกร้อง การประกาศใช้และการมีผลบังคับใช้ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการยื่นแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ดังนี้

(๑) วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรองนายกรัฐมนตรี ในสมัยที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา และขณะนั้นยังไม่ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

(๒) วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

(๓) วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเนื่องจากการเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี (บัญชีครั้งที่ ๑)

(๔) วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เนื่องจากการพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี (บัญชีครั้งที่ ๒)

(๕) วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๑ คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าว ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑

(๖) วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเนื่องมาจากการพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเป็นเวลา ๑ ปี (บัญชีครั้งที่ ๓)

(๗) วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ วุฒิสภามีมติเลือกคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๘) วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๕) วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ (ต่อไปจะเรียกว่า “พระราชบัญญัติ ป.ป.ช.”) และมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๑.๒ จากลำดับเหตุการณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าในขณะที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญยังไม่ได้ประกาศใช้ การเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีครั้งนั้นเป็นการดำรงตำแหน่งภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวและบทกฎหมายอื่นซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นรัฐมนตรี (แต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภา) ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบโดยมีบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนแต่อย่างใด และในการยื่นบัญชีครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ เป็นเวลาก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะออกระเบียบตามที่กำหนดไว้ในวรรคสองของมาตรา ๓๒๑ ของรัฐธรรมนูญ

๑.๓ จริงอยู่ตามรัฐธรรมนูญ มิได้มีบทบัญญัติโดยตรงระบุว่าบทบัญญัติในหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖) จะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ใด แต่เมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลในมาตรา ๓๒๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสองประกอบกันแล้วจะเห็นว่า ในวรรคหนึ่งได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญทันทีที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ แต่จะปฏิบัติการใดๆ ทั้งปวงตามรัฐธรรมนูญใหม่ได้ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขึ้นมาเสียก่อน และเพื่อเป็นหลักประกันในความเที่ยงธรรม และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงบัญญัติให้ต้องส่งระเบียบดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญให้ความเห็นชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนจึงจะประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับต่อไปได้ แสดงให้เห็นว่า ก่อนจะมีระเบียบเช่นนั้น การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะยังไม่มีขั้นตอน ขบวนการ และวิธีการ รวมตลอดทั้งยังไม่ได้กำหนดว่าใครบ้างที่จะต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และจะยื่นแบบใด ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ป. เองก็ตระหนักดีว่าในการปฏิบัติการตามรัฐธรรมนูญส่วนนี้จำเป็นต้องมีระเบียบที่จำเป็นมาใช้บังคับเสียก่อน ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จึงได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในระเบียบข้อ ๓ ว่า ใครบ้างคือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จะต้องแสดงรายการ

ทรัพย์สินและหนี้สิน ส่วน “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ก็กำหนดไว้ในข้อ ๑๐ ว่า “ให้ทำตามแบบและรายละเอียดที่คณะกรรมการประกาศกำหนด” ซึ่งย่อมเป็นที่เห็นได้ชัดเจนนว ก่อนที่จะมีระเบียบดังกล่าว การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินย่อมเป็นไปได้ เพราะคณะกรรมการยังมิได้กำหนดแบบและรายละเอียด เมื่อยังมีได้กำหนดแบบและรายละเอียด จึงไม่มีใครสามารถทราบได้ว่าใครบ้างจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินใดบ้าง และต้องยื่นตามแบบใด ดังนั้น ถ้ามีการกำหนดแบบและรายละเอียดเกี่ยวกับการยื่นก่อนที่จะมีระเบียบดังกล่าว ออกใช้บังคับ ย่อมมิใช่เป็นการกำหนดตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ เพราะรายละเอียด และวิธีปฏิบัติทั้งปวงจะใช้ได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบของศาลรัฐธรรมนูญก่อนตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

๑.๔ ด้วยเหตุผลดังกล่าวในข้อ ๑.๓ และข้อต่อไป การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ จึงเป็นการยื่นโดยผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพิ่งประกาศใช้ระเบียบดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ อันเป็นเวลาภายหลังที่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองและยื่นบัญชีครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ไปแล้ว ในทางกฎหมายจึงต้องถือว่าเป็นการยื่นโดยความสมัครใจของผู้ถูกร้องเอง โดยผู้ถูกร้องมิได้มีหน้าที่ที่จะต้องยื่น ฉะนั้นหากบัญชีดังกล่าวจะมีความขาดตกบกพร่องประการใดไปบ้าง ย่อมมิใช่เป็นกรณีที่จะนำมาเป็นเหตุลงโทษผู้ถูกร้องให้ต้องได้รับโทษหรือเสียสิทธิใดๆ ได้

๑.๕ ส่วนที่ผู้ร้องอ้างหนังสือของนายกล้าณรงค์ จันทิก เลขานุการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่กำหนดและส่งแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ให้ดำเนินการกรอกรายการตามหนังสือสำนักงาน ป.ป.ป. ที่ นร. ๑๕๐๕/๑๘๓๖๕, ที่ นร. ๑๕๐๕/๑๘๓๗๐ และที่ นร. ๑๕๐๕/๑๘๔๓๖ - ๑๘๔๕๒ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ และที่ นร. ๑๕๐๕/๑๘๔๕๕ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ นั้น นายกล้าณรงค์ กำหนดแบบขึ้นเองโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจแต่อย่างใดก็ตาม ก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการส่งแบบดังกล่าวให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกรอกรายการด้วย ดังนั้น ผู้ถูกร้องซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภา และไม่ได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามที่อ้างถึงในหนังสือสำนักงาน ป.ป.ป. ดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ต้องกรอก และนอกจากนั้นนายกล้าณรงค์ยังได้ชี้แจงว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือต้องยื่นภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งก็เป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว

๑.๖ สำหรับการยื่นบัญชีครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ แม้จะเป็นการยื่นภายหลังจากที่ระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ออกใช้บังคับแล้ว (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑) ก็ตาม แต่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖) จะมีผลใช้บังคับนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง แล้ว ซึ่งตามคำนิยามในข้อ ๓ ของระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (อันได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และบุคคลอื่น ๆ) ต้องยื่นบัญชีตามกำหนดเวลาตามข้อ ๑๓ และเมื่อข้อ ๒ ของระเบียบดังกล่าวได้กำหนดว่า “ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” (วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑) จึงต้องหมายความว่าผู้ที่ถือว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามระเบียบนี้ (ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี หรือตำแหน่งอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ ๓) อยู่ในวันที่ระเบียบนั้นใช้บังคับ นอกจากนั้นในระเบียบข้อ ๑๓ วรรคสอง ที่ว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” นั้น คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในข้อดังกล่าวก็ย่อมหมายความถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ประกาศดังกล่าวใช้บังคับด้วยเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนหน้าที่ระเบียบดังกล่าวจะใช้บังคับ ผู้ถูกร้องจึงไม่ใช่ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามความหมายของระเบียบดังกล่าว ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแต่อย่างใด การยื่นบัญชีที่ได้กระทำไป จึงมีลักษณะเป็นการยื่นไปโดยสมัครใจมิได้อยู่ในข่ายถูกบังคับตามกฎหมายเช่นเดียวกับการยื่นบัญชีในครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

๑.๗ การที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินมาโดยตลอดไม่ว่าจะมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ถูกร้องต้องยื่นหรือไม่ก็ตาม เพราะผู้ถูกร้องได้ตั้งปณิธานไว้ตั้งแต่เริ่มต้นตัดสินใจเข้ามาทำงานการเมืองแล้วว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองก่อนหน้านี้ (ผู้ถูกร้องเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรองนายกรัฐมนตรีมาก่อน) ขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายใดบังคับว่ารัฐมนตรีและ/หรือรองนายกรัฐมนตรีต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ผู้ถูกร้องก็ได้จัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินประกาศโดยเปิดเผยให้สาธารณชนตรวจสอบได้ทุกครั้ง ที่เข้าดำรงตำแหน่ง ดังเป็นที่ทราบกันทั่วไปและเมื่อผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองครั้งที่

เป็นเรื่องพิจารณานี้ เมื่อมีการส่งแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินมาให้ ผู้ถูกร้องจึงไม่มีข้อขัดข้องใดที่จะไม่ดำเนินการแจ้งทรัพย์สินตามที่เคยปฏิบัติมา

ข้อ ๒ ถ้าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่อยู่ในข่ายบังคับของมาตรา ๒๕๕

๒.๑ ผู้ร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ จนถึงมาตรา ๒๕๗ แล้ว จะเห็นว่า มีถ้อยคำที่เกี่ยวข้องอยู่ ๒ คำ คือ คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” คำหนึ่ง กับคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง” อีกคำหนึ่ง (ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง และมาตรา ๒๕๔) สำหรับมาตรา ๒๕๕ อันเป็นบทบัญญัติลงโทษนั้น ได้บัญญัติให้ใช้เฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น และเมื่อเป็นบทลงโทษจึงต้องแปลความโดยเคร่งครัดว่ามีได้ หมายความว่า ขยายไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้วด้วย

๒.๒ จากถ้อยคำและสาระที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เห็นได้ชัดว่า เจตนารมณ์ของการบัญญัติมาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายถึงบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว โดยไม่มีตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เหลืออยู่ เพราะบทลงโทษที่กำหนดไว้ คือ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” เมื่อบุคคลนั้นมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่งจึงย่อมเป็นไปไม่ได้ แม้จะมีบทลงโทษอีกประการหนึ่ง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม แต่ก็ยังเป็นบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่องจากโทษ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” กล่าวคือ โทษตามที่ระบุในมาตรา ๒๕๕ กำหนดไว้ ๒ อย่างควบคู่กัน ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เพราะมาตรา ๒๕๕ ใช้ถ้อยคำว่า “ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง.....และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง.....เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการแรกจึงมีไม่ได้ และเมื่อโทษประการแรกมีไม่ได้ การกำหนดห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ต่อไปเป็นเวลา ๕ ปี ที่ให้เริ่มนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว อันเป็นโทษประการที่สองจึงเกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญที่เป็นบทบัญญัติลงโทษตามมาตรา ๒๕๕ นี้มิได้มุ่งหมายให้ใช้กับบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนแล้ว คงใช้เฉพาะกับกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหา ยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ขณะถูกกล่าวหาเท่านั้น

๒.๓ นอกจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นแล้ว เมื่อต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ป.ป.ช. แล้ว มาตรา ๓๔ ของพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. ยังได้บัญญัติไว้ด้วยข้อความเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยขยายความเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้นด้วยว่า “.....เมื่อ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ” อันแสดงให้เห็นถึงเจตนากรณีโดยชัดแจ้งว่าบทลงโทษดังกล่าวเป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เพราะได้ใช้คำว่า “ที่ดำรงอยู่” ประกอบกับคำว่า “ให้พ้นจากตำแหน่ง” และเมื่อพิจารณาประกอบบทกำหนดโทษทางอาญาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. มาตรา ๑๑๕ อันเป็นบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๔ ด้วยแล้ว ยิ่งจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า แม้แต่โทษในทางอาญา พระราชบัญญัติ ป.ป.ช. ก็มีได้มุ่งหมายที่จะลงโทษแก่บุคคล ซึ่งมีได้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีก กล่าวคือ พระราชบัญญัติ ป.ป.ช. มาตรา ๑๑๕ บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีหรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน” เมื่อกฎหมายบัญญัติลงโทษเจาะจงกับผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งไว้โดยเฉพาะเช่น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ (แม้ว่าจะเคยเป็นมาก่อนก็ตาม) ก็จะไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกลงโทษตามกฎหมายเช่นว่านั้น (มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. ให้ความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ว่าหมายความถึง “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ด้วยกรณีดังกล่าวจึงนำมาใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ด้วย)

๒.๔ นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตราอื่นๆ ของพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. ประกอบด้วยแล้ว ก็ยังเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ณ ที่ใดที่กฎหมายประสงค์จะให้รวมถึงบุคคลซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย ก็จะบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า “เคยเป็น” หรือ “ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็น” เช่น ตามมาตรา ๑๐๐ ซึ่งบัญญัติ ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดไว้ แต่จะให้ครอบคลุมถึงบุคคลที่เคยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย จึงได้บัญญัติไว้เป็นการชัดแจ้งในมาตรา ๑๐๑ ว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับกับการดำเนินกิจการของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีโดยอนุโลม” หรือในมาตรา ๑๐๓ ที่ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล แต่จะให้ครอบคลุมถึงบุคคลที่เคยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและพ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้วด้วย จึงได้บัญญัติไว้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๓ ว่า “บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม”

๒.๕ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. มาตรา ๓๔ ต่างก็ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วในวันที่

ผู้ร้องได้ดำเนินการตรวจสอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องที่ถูกล่ามทา เป็นเรื่องพิจารณานี้ กรณีของผู้ถูกร้องเป็นเรื่องการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง ทางการเมืองไปแล้ว จึงอาจต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ กล่าวคือ ให้คณะกรรมการผู้ร้อง ตรวจสอบบัญชีที่ยื่นหลังจากพ้นตำแหน่งถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน หากพบว่า ผู้ถูกร้องร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องได้แต่จะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ วรรคสอง คือ ส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไปเท่านั้น ผู้ร้องไม่อาจดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กับผู้ถูกร้องได้

ข้อ ๓ มติของผู้ร้องที่ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจนำมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น มาร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๓.๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง บัญญัติว่า ผู้ใดซึ่งดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด หากได้รับเลือกจากวุฒิสภาโดยได้รับความยินยอม ของบุคคลนั้นแล้ว จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการหรือจากการเป็นลูกจ้าง ดังกล่าวภายใน ๑๕ วันนับแต่วันได้รับเลือก ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออก ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็น กรรมการ ป.ป.ช. ในขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติ ป.ป.ช. มาตรา ๑๑ วรรคสอง ประกอบกับ มาตรา ๑๑ (๓) ก็ได้บัญญัติมีความทำนองเดียวกัน

๓.๒ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๖๐ (๕) และ มาตรา ๒๕๘ (๓) ซึ่งบัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. พ้นจากตำแหน่งเมื่อไปดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด และพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. มาตรา ๑๓ (๕) ประกอบกับมาตรา ๑๑ (๓) ซึ่งมีบทบัญญัติ สอดคล้องกันกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น

๓.๓ ปราบกฏข้อเท็จจริงว่ากรรมการ ป.ป.ช. ท่านหนึ่ง คือ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งนอกจากจะดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด แล้ว ยังเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อีกด้วย โดยยังคง ดำรงตำแหน่งและคงเป็นลูกจ้างอยู่ในวันที่ได้รับเลือก และหลังวันที่ได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็น

กรรมการ ป.ป.ช. ก็ยังคงดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทและเป็นลูกจ้างตลอดมา จนถึงวันที่ลาออกจาก กรรมการ ป.ป.ช. สำหรับตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น คุณหญิงปรีญาเพิ่งจะลาออก เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๔ โดยอ้างเหตุที่ไม่ได้ลาออกว่าลืม การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรีญา จึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. และต้องพ้นจากตำแหน่งไปตามที่ได้ กล่าวถึงใน ๓.๑ และ ๓.๒ ข้างต้น

๓.๔ ส่วนปัญหาที่ว่า คุณหญิงปรีญา ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่ เมื่อใดนั้น ผู้ถูกร้องขอเรียนดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ ในขณะที่นำชื่อคุณหญิงปรีญาขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งนั้น นอกจากคุณหญิงปรีญาจะดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และ บริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด แล้ว คุณหญิงปรีญายังคงสภาพความเป็นลูกจ้างผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด มาโดยตลอดด้วย ดังนั้น การดำเนินการนำชื่อคุณหญิงปรีญาขึ้นเพื่อทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง จึงเป็นการไม่ชอบ แต่โดยที่การแต่งตั้งนั้นเป็นไปตามพระบรมราชโองการ ดังนั้น ในทันทีที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งแล้ว คุณหญิงปรีญาก็ต้องลาออก เมื่อคุณหญิงปรีญา ไม่ลาออก คุณหญิงปรีญาก็ต้องพ้นจากตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. ที่อ้างถึงใน ๓.๑ และ ๓.๒ ข้างต้น

๓.๔.๒ แม้ขณะที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง คุณหญิงปรีญา อาจไม่ทราบว่าตนยังคงดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทหรือเป็นลูกจ้างของบริษัทเพราะลืมก็ตาม แต่เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ อันเป็นวันหลังจากได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง และอยู่ใน ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรีญาได้ลงชื่อในแบบนำเสนอข้อมูลและ บัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสม ในฐานะเป็นผู้ทำบัญชี และในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด คุณหญิงปรีญาจึงไม่อาจปฏิเสธ ได้ว่าตนลืมหรือไม่รู้อย่างมีตำแหน่งกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ได้อีกต่อไป ดังนั้นหากจะถือเอาวันที่คุณหญิงปรีญาถึงเหตุที่ทำให้ตนต้องพ้นจากตำแหน่ง คุณหญิงปรีญาก็ต้องพ้นจาก ตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นมา

๓.๔.๓ นอกจากคุณหญิงปรีญาจะรู้เหตุที่ทำให้ตนพ้นจากตำแหน่งแล้วคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งคณะก็รู้ถึงเหตุทำให้คุณหญิงปรีญาต้องพ้นจากตำแหน่ง เพราะในเช้าวันที่คณะกรรมการ ผู้ร้องมีการประชุมเพื่อพิจารณารายงานผลการตรวจสอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีของผู้ถูกร้องในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ได้มีประชาชนได้เข้ายื่นหนังสือต่อประธานกรรมการ

ผู้ร้อง เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการดำรงตำแหน่งดังกล่าวของคุณหญิงปรียา ดังนั้น ก่อนที่คณะกรรมการผู้ร้อง จะเริ่มประชุมและมีมติกรณีของผู้ถูกร้อง คณะกรรมการผู้ร้องทั้งคณะจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าไม่ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวได้

๓.๕ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กรณีจึงต้องถือว่าคุณหญิงปรียาได้พ้นจากตำแหน่ง กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะพ้นไปก่อนหน้าที่จะมีการหยิบยกเรื่องของผู้ถูกร้องขึ้นพิจารณา หรือพ้นภายใน ภายหลังแต่ก่อนที่จะมีการพิจารณากรณีของผู้ถูกร้องก็ตาม ซึ่งก็จะมีผลดังนี้

๓.๕.๑ ในกรณีที่ถือว่าคุณหญิงปรียาไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งปวงจึงเสียไป เพราะมีจำนวนกรรมการไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วย ประธานหนึ่งคนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๘ คน)

๓.๕.๒ ในกรณีที่ถือว่าคุณหญิงปรียาพ้นจากตำแหน่งในภายหลัง นับแต่วันที่ คุณหญิงปรียาพ้นจากตำแหน่ง คุณหญิงปรียาย่อมไม่มีสิทธิ์หรืออำนาจที่จะเข้าประชุมหรือกระทำการใด ในฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ การใดที่ได้ทำไปแล้วย่อมเป็นอันใช้ไม่ได้ และมติของคณะกรรมการผู้ร้อง ที่คุณหญิงปรียาได้เข้าประชุม หรือมีส่วนกระทำการหรือแสดงความคิดเห็นด้วย ย่อมใช้ไม่ได้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมติของคณะกรรมการผู้ร้องที่แต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ถูกร้องซึ่งมีคุณหญิงปรียาเป็นประธาน รวมตลอดทั้งการดำเนินการตรวจสอบโดย คณะอนุกรรมการที่มีคุณหญิงปรียาเป็นประธานหรือเข้าร่วมประชุมด้วย ย่อมเสียไปทั้งหมด ไม่สามารถนำมาใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ร้องได้ และท้ายที่สุดมติของคณะกรรมการผู้ร้องเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งมีคุณหญิงปรียาเป็นผู้รายงานผลการสอบสวนและร่วมประชุมอยู่ด้วย จนเป็นผล ให้คณะกรรมการผู้ร้องมีมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรบอกให้แจ้ง จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๓.๖ เมื่อมติของคณะกรรมการผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเท่ากับคณะกรรมการผู้ร้อง ยังไม่เคยมีมติว่าผู้ถูกร้องมีการกระทำความผิดฯ อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และโดยผลเช่นนั้นผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

๓.๗ การพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรียา เป็นกรณีที่ไม่ต้องด้วย พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ที่บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏ ภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือ

มีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” ที่จะนำมาอ้างเพื่อทำให้การดำเนินงานหรือการมีมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีคุณหญิงปริยาพร้อมด้วย เป็นอันใช้ได้ เพราะพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ว่า “พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่ ๑๗ (๒) องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ ๑๗” ในฐานะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายดังกล่าว และไม่อาจนำมาตรา ๑๕ ของกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับกับกรณีนี้ได้

ข้อ ๔ ผู้ร้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรีบร้อน ไม่ให้โอกาสตามสมควรแก่ผู้ถูกร้องในการชี้แจง จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องได้รับการพิจารณาอย่างไม่เที่ยงธรรม และผู้ร้องก็ได้ปฏิบัติตามระเบียบของผู้ร้อง

๔.๑ สืบเนื่องมาจากเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีประสบการณ์ทางราชการ ทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ จำนวนหนึ่งได้ร่วมกันก่อตั้งพรรคการเมือง ชื่อ “พรรคไทยรักไทย” ขึ้นเพื่อจะร่วมกันทำงานการเมืองตามแนวทางการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญ โดยผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรค หลังจากพรรคไทยรักไทยได้ประกาศนโยบายของพรรคให้สาธารณชนทราบแล้วประชาชนส่วนมากให้ความสนใจและจะสนับสนุนผู้สมัครสังกัดพรรคไทยรักไทยเป็นจำนวนมาก คาดกันว่าจะมีจำนวนมากพอที่พรรคไทยรักไทยจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลชุดต่อไป จึงเกิดการแข่งขันกันทางการเมืองอย่างสูงระหว่างพรรคไทยรักไทยกับพรรคการเมืองที่มีหัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

๔.๒ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีการพยายามดำเนินการต่างๆ ทุกวิถีทางเพื่อขัดขวางและกีดกันไม่ให้ผู้สมัครสังกัดพรรคไทยรักไทยได้รับเลือกเป็นจำนวนมากจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ และเพื่อไม่ให้ผู้ถูกร้องเป็นนายกรัฐมนตรี จึงมีการเสนอข่าวทางสื่อมวลชนว่าผู้ถูกร้องปิดบังซ่อนเร้นหุ้น และการอ้างในเวลาต่อมาว่า ว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม บุษบาบาน ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ ร้องขอให้ประธานกรรมการผู้ร้องตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ซึ่งขณะนั้นคาดว่าจะเลือกตั้งในปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ หรือต้นเดือนมกราคม ๒๕๕๔

๔.๓ เมื่อมีการร้องขอดังกล่าว คณะกรรมการผู้ร้องได้ปฏิบัติตัวไม่เป็นกลางไม่เป็นธรรม และเลือกปฏิบัติด้วยการนำเรื่องของผู้ถูกร้องถูกร้องเรียนเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบอย่างเร่งด่วนผิดปกติ กล่าวคือ นายโอภาส อรุณินท์ ประธานกรรมการผู้ร้องได้รับให้คณะกรรมการผู้ร้องลงมติรับเรื่องไว้ตรวจสอบทันทีในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ และหลังจากนั้นเพียง ๒ วัน ก็แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ

ตรวจสอบและสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินรายผู้ถูกร้อง ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ในระหว่างการอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ได้มีการอภิปรายเรียกร้องให้ผู้ร้องดำเนินการกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง สังกัดพรรคร่วมรัฐบาล ที่ปิดบังซ่อนเร้นหุ้ไปให้คนขายไก่ย่างถือแทน และต่อมาในปลายปี ๒๕๕๓ ก็มีการร้องขอให้คณะกรรมการผู้ร้องตรวจสอบรัฐมนตรีผู้ยื่นที่ไม่แจ้งรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นบริษัท เดอะ คอร์ป รีฟ คายาน่า จำกัด จำนวน ๖ ล้านบาท แต่ผู้ร้องกลับไม่สนใจ และปล่อยให้เรื่องเงียบหายไปจนกระทั่งบัดนี้ นอกจากนั้น ก่อนหน้าที่ว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม จะมีหนังสือร้องเรียนผู้ร้องดังกล่าว ก็มีประชาชนกว่า ๑๖๐,๐๐๐ คน ได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๔ เข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๓ ถอดถอนนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีและนายชารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ ซึ่งประธานกรรมการผู้ร้องได้รับเรื่องไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่จะได้รับหนังสือของว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม แต่ประธานกรรมการผู้ร้องกลับปล่อยเวลาให้ล่วงเลยมานานถึง ๑ เดือนเศษ จึงได้มีการลงมติเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการได้สวนข้อเท็จจริง และเพิ่งออกคำสั่งแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เมื่อนับตั้งแต่วันที่ประธานกรรมการผู้ร้องรับเรื่อง (ที่ประชาชน ๑๖๐,๐๐๐ คน ร้องขอ) ถึงวันที่ออกคำสั่งแต่งตั้งเป็นเวลานานถึง ๕๘ วัน แต่หลังจากแต่งตั้งแล้วก็ไม่ปรากฏความคืบหน้าของการได้สวนข้อเท็จจริง จนกระทั่งบุคคลที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งพ้นจากตำแหน่งไปเอง ต่างกับกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งใช้เวลาเพียง ๗ วัน เท่านั้นก็เริ่มตรวจสอบ และมีการแถลงข่าวความคืบหน้าเกือบทุกวันจนสื่อมวลชนขนานนามว่า “ป.ป.ช. รายวัน” ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมวลชนและสาธารณชนคล้อยตามว่าผู้ถูกร้องกระทำความผิดตามข้อร้องเรียนแล้ว โดยชี้ว่าต่าง ๆ นานา เช่นว่า แม้จะสืบแสดงรายการทรัพย์สินเพียงบางรายการก็แก้ตัวไม่ได้ หรือผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นบุคคลคนเดียวกัน จะอ้างว่าไม่ทราบถึงการกระทำของคู่สมรสไม่ได้ หรือผู้ถูกร้องจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ หรือผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ทางด้านเสียงกฎหมาย ก.ล.ต. และหลีกเลี่ยงการเสียภาษี ถือว่าจงใจ เป็นต้น ทั้ง ๆ ที่ขณะนั้น คณะอนุกรรมการยังตรวจสอบไม่เสร็จ

๔.๔ ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ร้องว่ามีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สังกัดพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำในรัฐบาลขณะนั้น ๒ คน คือ นายชวน หลีกภัย ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง

คณะกรรมการผู้ร้องจึงนำเรื่องการตรวจสอบการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของหัวหน้าพรรคกับรองหัวหน้าพรรคคู่แข่งของพรรคไทยรักไทยรวมอยู่ด้วยในคราวเดียวกันเพื่อสร้างภาพให้ประชาชนเข้าใจว่าคณะกรรมการผู้ร้องมิได้เลือกปฏิบัติ แต่เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ๒ คน นั้นรับว่าไม่ได้ยื่นแสดงหุ้นในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินจริงแต่เป็นเพราะหลงลืม ผู้ร้องก็เปลี่ยนท่าทีการตรวจสอบใหม่ โดยชี้นำต่อสาธารณชนล่วงหน้าก่อนลงมติว่าถ้าเหตุที่ไม่แจ้งเป็นเพราะหลงลืม ไม่เป็นความผิด ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสองคนนั้น แล้วเปลี่ยนแนวการตรวจสอบผู้ถูกร้องใหม่ว่าผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทนเป็นความผิด

๔.๕ เมื่อแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบแล้ว ผู้ร้องก็ไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบหรือให้ชี้แจงกรณีที่ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทนแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องได้ทราบจากหนังสือพิมพ์ และเมื่อทราบผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งไปยังประธานกรรมการผู้ร้องเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ว่าจะไปชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมแสดงหลักฐาน ประธานอนุกรรมการ ฯ จึงได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเรื่องหุ้นของ ๑๓ บริษัทกับให้ผู้ถูกร้องไปพบในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งผู้ถูกร้องก็ได้ทำหนังสือชี้แจงไปบางส่วน โดยแจ้งความจำนงด้วยว่าจะไปชี้แจงด้วยตนเองหลังจากเสร็จภารกิจเลือกตั้ง คือหลังวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ แต่คณะกรรมการ ฯ และผู้ร้องกลับไม่ยอม และต้องการรวบรัดการตรวจสอบผู้ถูกร้องจึงได้ชี้แจงเพิ่มเติมเป็นลายลักษณ์อักษรอีก ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ หลังจากนั้นผู้ถูกร้องและคู่สมรสก็ได้ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ ฯ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ และขอให้เรียกเอกสารจากบุคคลภายนอกมาประกอบการตรวจสอบเพิ่มเติม แต่ในระหว่างที่รอบุคคลภายนอกส่งเอกสารมานั้น คณะอนุกรรมการ ฯ กลับรีบสรุปผลการตรวจสอบโดยไม่รอเอกสารที่ผู้ถูกร้องได้ขอให้เรียกจากบุคคลภายนอกมาประกอบการตรวจสอบ จากนั้นได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ เมื่อเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ นาฬิกา แล้วรีบส่งเฉพาะรายงานการตรวจสอบซึ่งมีจำนวน ๖๖ หน้า ให้ประธานกรรมการผู้ร้องทันทีในเช้าวันรุ่งขึ้น (คือวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓) เวลา ๕.๐๐ น. ส่วนเอกสารประกอบอื่นอีกกว่า ๗,๐๐๐ แผ่น คณะอนุกรรมการ ฯ ไม่จัดส่งให้คณะกรรมการผู้ร้องเพื่อประกอบการพิจารณาแต่อย่างใด

๔.๖ หลังจากคณะกรรมการ ฯ ส่งรายงานผลการตรวจสอบให้ประธานกรรมการผู้ร้องแล้ว นายโอกาสประธานกรรมการผู้ร้องก็สั่งการในวันเดียวกันนั้นเองให้นำรายงานการตรวจสอบเข้าพิจารณาในการประชุมคณะกรรมการผู้ร้อง ครั้งที่ ๕๗/๒๕๕๓ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยกำหนดนัดประชุมเพื่อลงมติผลการตรวจสอบในการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ และในการประชุมครั้งที่ ๕๙/๒๕๕๓ ในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ เวลา ๕.๐๐ น. โดย

เพ็งจัดส่งสำเนารายงานการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการ ฯ ให้กรรมการแต่ละคนในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ทั้งที่เคยให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนเมื่อประมาณวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๓ ว่า เมื่อคณะกรรมการผู้ร้องได้รับเรื่องสรุปจากคณะอนุกรรมการแล้วจะใช้เวลาพิจารณานานประมาณ ๑ เดือน โดยจะใช้เวลาประชุมประมาณ ๓ ครั้ง และเมื่อประมาณวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องก็ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนอีกว่าจะพิจารณากรณีรายผู้ถูกร้องเสร็จในต้นปี ๒๕๕๔ ซึ่งถ้าเป็นไปเช่นนั้นจริง ย่อมสมเหตุสมผล เพราะในการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการมีรายงานและเอกสารพยานหลักฐาน จำนวนกว่า ๗,๐๐๐ แผ่น ย่อมเป็นไปได้ที่กรรมการผู้ร้องแต่ละท่านที่มีได้อยู่ในคณะอนุกรรมการ จะได้ตรวจสอบหรืออ่านเอกสารเหล่านั้นให้แล้วเสร็จด้วยความรอบคอบภายในเวลาเพียงไม่กี่วัน ซึ่งตามข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่ากรรมการแต่ละท่านที่ลงมติในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ได้มีโอกาสอ่านแต่เฉพาะ รายงานสรุปผลการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการเท่านั้น การพิจารณาจึงเป็นไปตามผลสรุปของ คณะอนุกรรมการ โดยคณะกรรมการผู้ร้องทั้งคณะไม่อาจตรวจสอบและใช้ดุลพินิจของตนเองได้แต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่มีการสรุปข้อเท็จจริงผิดพลาดไปจากพยานหลักฐานที่มีอยู่ และสรุปด้วยการสันนิษฐานโดย ไม่ตรงต่อความเป็นจริงหลายประการ

๔.๗ ครั้นถึงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เวลา ๑๐.๓๐ น. ซึ่งเป็นวันประชุม คณะกรรมการผู้ร้อง นายโอกาสประธานกรรมการผู้ร้องได้สั่งเลื่อนวาระพิจารณารายงานผลการตรวจสอบ ทรรศน์สินและหนี้สินรายผู้ถูกร้องซึ่งเดิมกำหนดไว้ในลำดับท้ายๆ ตามหนังสือนัดประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ ขึ้นมาพิจารณาเป็นลำดับต้น คือวาระที่ ๖ อันดับที่ ๖.๒ ก่อนระเบียบวาระอื่นๆ อย่างมีพิรุณ ทั้ง ๆ ที่ ไม่มีความจำเป็นเร่งด่วน หรือมีเหตุผลสมควรที่จะต้องเร่งรีบพิจารณาให้เสร็จในวันดังกล่าว

๔.๘ ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ระหว่างเวลา ๘.๕๐ น. ถึง ๑๐.๒๕ น. ก่อน คณะกรรมการผู้ร้องจะเริ่มประชุม ได้มีประชาชนจำนวนมากได้ร้องเรียนต่อประธานกรรมการผู้ร้องว่า มีกรรมการของผู้ร้อง ๓ คน คือ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม เป็นกรรมการในบริษัทจำกัด และเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ คุณหญิงปรีญาซึ่งทราบดีว่าตนเองยังเป็นลูกจ้างและเป็น กรรมการในบริษัทจำกัดอยู่ คือ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด กับเป็นลูกจ้างและเป็น กรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ไม่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ และอาจถูก วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะจงใจฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จึงได้แจ้งต่อประธานกรรมการผู้ร้องในวันนั้น (๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓) ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนที่คณะกรรมการผู้ร้องจะประชุมเพื่อพิจารณาและลงมติ

แต่แทนที่ประธานกรรมการผู้ร้องจะชะลอการพิจารณาและการลงมติไว้ก่อน แล้วดำเนินการตรวจสอบว่า กรรมการของผู้ร้อง ๓ คนนั้น ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทและหุ้นส่วนจำกัดในห้างหุ้นส่วน หลังจากได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้วหรือยัง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง แต่ประธานกรรมการผู้ร้องก็หาได้ดำเนินการไม่ กลับรีบรวบรัดให้มีการดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาและลงมติทันที โดยประธานกรรมการผู้ร้องอ้างว่าจะนำเรื่องคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คนดังกล่าวนั้นไปพิจารณาในการประชุมครั้งถัดไป คือ การประชุมครั้งที่ ๕๕/๒๕๕๓ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓

๔.๕ การที่ประธานกรรมการผู้ร้องได้เร่งรัดการดำเนินการเรื่องนี้มาโดยลำดับ ทั้งในระหว่างนั้นได้มีการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนเป็นระยะๆ ในลักษณะที่มีคำวินิจฉัยในเรื่องนี้ล่วงหน้าอยู่แล้ว ก่อนที่คณะกรรมการจะได้ดำเนินการตรวจสอบแล้วเสร็จ และในท้ายที่สุดได้ตั้งเงื่อนไขวาระพิจารณารายงานการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องขึ้นพิจารณาก่อนระเบียบวาระอื่น ทั้งๆ ที่ไม่มีความจำเป็นเร่งด่วน เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่ามุ่งหวังให้เกิดผลในทางการเมือง ในการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันที่ ๒๕ - ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ อันเป็นวันจัดให้มีการเลือกตั้งล่วงหน้า และวันเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งจัดให้มีขึ้นในวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ เพราะประธานกรรมการผู้ร้องน่าจะทราบดี ถึงการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในการหาเสียงเลือกตั้ง เพราะอีกเพียง ๑๒ วันก็จะถึงวันเลือกตั้งทั่วไปแล้ว ทั้งๆ ที่ผู้ถูกร้องได้พยายามร้องขอเวลาเพื่อรอเอกสารจากบุคคลอื่นเพื่อนำมาชี้แจงแสดงความบริสุทธิ์ แต่ผู้ร้องก็หาได้ให้โอกาสตามควรแก่กรณีไม่ กลับเร่งรัดให้มีการจัดทำรายงานและส่งให้คณะกรรมการผู้ร้องพิจารณาจนเลยเวลาราชการ อันมีลักษณะเป็นการผิดปกติกที่จะพึงทำ ดูเสมือนหนึ่งว่าจงใจที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ให้แล้วเสร็จก่อนการเลือกตั้ง โดยวินิจฉัยไปในทางเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง เพื่อให้พรรคการเมืองที่เป็นคู่แข่งนำไปใช้โฆษณาทำลายความนิยมของประชาชนที่มีอยู่ต่อพรรคไทยรักไทย และผู้ถูกร้อง และข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่าพรรคคู่แข่งได้นำมติของคณะกรรมการผู้ร้องไปโฆษณาหาเสียง เพื่อลดความเชื่อถือและทำลายความนิยมที่ประชาชนมีอยู่ต่อผู้ถูกร้องและพรรคไทยรักไทยที่ผู้ถูกร้อง เป็นหัวหน้าพรรค การกระทำของประธานกรรมการผู้ร้องดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เที่ยงธรรม เลือกปฏิบัติและมีได้ให้ความเป็นธรรมอย่างเพียงพอแก่ผู้ถูกร้อง

๔.๑๐ นอกจากนายโอภาส ประธานกรรมการผู้ร้องจะปฏิบัติตัวไม่เป็นกลางแล้ว กรรมการของผู้ร้องอีกคนหนึ่ง คือ นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม (ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอนุกรรมการ ฯ ด้วย) ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นแกนนำของพรรคการเมืองคู่แข่งพรรคไทยรักไทย และเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกร้องมาก่อน กล่าวคือ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ในระหว่างที่ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในสมัยพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้รับ

มอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้กำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งขณะนั้นนายวิรัตน์เป็นเลขาธิการ ได้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับผู้ถูกร้องเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนถึงขั้นไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ ดังเป็นที่ทราบกันดีในวงราชการ ซึ่งนายวิรัตน์ ก็โกรธเคืองผู้ถูกร้องตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

๔.๑๑ คณะกรรมการผู้ร้องใช้มาตรฐานการพิจารณารายงานผลการตรวจสอบบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องแตกต่างไปจากมาตรฐานที่ใช้พิจารณารายงานผลการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลที่เป็นแกนนำของพรรคร่วมรัฐบาล ๒ คน กล่าวคือ ก่อนพิจารณาและลงมติตามรายงานผลการตรวจสอบการถือหุ้นและรายงานผลการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน คณะกรรมการผู้ร้องได้มีมติให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งก่อน แต่การพิจารณารายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องซึ่งมีประเด็นอย่างเดียวกัน ทั้งที่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า คณะกรรมการผู้ร้องกลับไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้ชัดเจนเสียก่อน แต่รีบพิจารณาและลงมติให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้อง ในการพิจารณาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

๔.๑๒ การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องครั้งนี้ ผู้ร้องอ้างว่าเป็นการตรวจสอบตามที่สื่อมวลชนเสนอและตามคำร้องของว่าที่ร้อยตรี เสงี่ยม บุญบานาน ซึ่งเป็นการตรวจสอบตามข้อ ๒๑ ของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยระเบียบดังกล่าวข้อ ๒๑ กำหนดว่า

“ข้อ ๒๑ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีผู้กล่าวหา ร้องเรียนโดยมีหลักฐานหรือข้อเท็จจริงอันควรเชื่อว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวโดยเร็ว

การตรวจสอบข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจะมอบหมายให้ประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ หรือเจ้าพนักงาน เป็นผู้ดำเนินการ แล้วจัดทำรายงาน พร้อมทั้งความเห็นเสนอคณะกรรมการพิจารณาก็ได้

ก่อนที่คณะกรรมการจะมีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ คณะกรรมการต้องให้ออกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นชี้แจงต่อคณะกรรมการด้วย”

แต่ปรากฏว่า หลังจากอนุกรรมการได้จัดทำรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นเสนอคณะกรรมการผู้ร้องแล้ว แทนที่คณะกรรมการผู้ร้องจะให้ออกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อคณะกรรมการก่อนที่จะพิจารณาลงมติ การพิจารณาของคณะกรรมการผู้ร้องเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ กลับกระทำกันอย่างเร่งรีบ และไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องไปชี้แจงต่อคณะกรรมการผู้ร้อง โดยคงรับฟังแต่เฉพาะรายงานและคำชี้แจงของคณะอนุกรรมการ ๆ แต่เพียงฝ่ายเดียว แล้วรีบลงมติให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้องในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ นั้นเอง ทั้งที่ก่อนหน้านี้กำหนดว่าจะลงมติในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ การพิจารณาลงมติของผู้ร้องจึงเป็นการฝ่าฝืนต่อระเบียบดังกล่าว ทำให้มติของคณะกรรมการที่ออกมาโดยฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว จึงเป็นมติที่ไม่ชอบ

ข้อ ๕ คำร้องของผู้ร้องที่อ้างว่าผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเป็นคำกล่าวอ้างลอยๆ ไม่สามารถแยกแยะให้เห็นได้ว่ากรณีใดเป็นการแจ้งเท็จ และกรณีใดเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถชี้แจงได้ถูกต้อง ทั้งคำร้องของผู้ร้องก็ไม่ปรากฏ ณ ที่ใดว่าผู้ถูกร้องได้แจ้งรายการทรัพย์สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่คณะกรรมการผู้ร้องกลับวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๕.๑ ผู้ร้องอ้างว่าบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกับเอกสารประกอบที่ผู้ถูกร้องยื่นไว้เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ เป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่ผู้ร้องก็ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่าบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกับเอกสารประกอบฉบับใดมีข้อความอันเป็นเท็จ และที่ว่าเป็นเท็จเป็นเท็จอย่างไร ความจริงเป็นอย่างไร และที่คณะกรรมการผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ร้องก็ไม่ได้ระบุว่าบัญชีแสดงรายการฉบับใดที่ผู้ถูกร้องได้ทำการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องควรแจ้ง แต่ปกปิดไว้ ผู้ร้องอ้างแต่เพียงว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น โดยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องยื่นไว้เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงจำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท, ที่ยื่นไว้เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ จำนวน ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๗๕ บาท และที่ยื่นไว้เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๓ บาท แต่ผู้ร้องไม่ได้ระบุว่า

ทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในแต่ละบัญชีนั้นเป็นทรัพย์สินอะไร อยู่ในชื่อของใคร ผู้ร้องอ้างแต่เพียงว่ามีพยานเอกสารระบุว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลอื่นรวม ๑๐ คน แล้วผู้ร้องก็อนุมานหรือคาดเดาเอาเองว่า บุคคลดังกล่าวถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง

๕.๒ หลังจากรัฐธรรมนูญประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบรวม ๓ ครั้ง ดังนี้

(๑) ครั้งแรกยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นการยื่นในกรณีที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในสมัย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ก่อนรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องยื่นดังกล่าวไปเปิดเผยให้สาธารณชนทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๐ และได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องแล้วแต่ก็ไม่ได้ทักท้วงว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบอันมีข้อความเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความอันเป็นเท็จ ทั้งไม่ได้ให้ผู้ถูกร้องยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมแต่อย่างใด

(๒) ครั้งที่สองยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ เป็นการยื่นในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเมื่อผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบดังกล่าวครั้งนี้แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน หลังจากตรวจสอบแล้วเห็นว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นบัญชีเงินฝากธนาคาร อัญมณี และยานพาหนะของผู้ถูกร้อง ของคุณหญิงพจมานคู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ไม่ครบถ้วน จึงให้ผู้ถูกร้องชี้แจง ซึ่งผู้ถูกร้องก็ได้ชี้แจงและขอระบุเพิ่มเติมตามหนังสือของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ และลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ หลังจากชี้แจงแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่ได้ทักท้วง แต่ได้ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง โดยเปรียบเทียบกับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ผู้ถูกร้องยื่นไว้เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผลการตรวจสอบไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ผิดปกติ จึงได้ประกาศให้ทราบทั่วกันในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒

(๓) ครั้งที่สามขึ้นเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ เป็นการยื่นในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีครบ ๑ ปี คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง และวรรคสาม คือ นำไปเปิดเผยให้สาธารณชนทราบเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ และต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง และความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโดยเร็ว แต่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็หาได้ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสามดังกล่าวไม่ และแม้ต่อมาจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ แล้วก็ตาม แต่คณะกรรมการผู้ร้องก็ยังไม่ดำเนินการตรวจสอบ

๕.๓ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบที่ผู้ถูกร้องยื่นไว้ ทั้ง ๓ ครั้งข้างต้น มิได้มีข้อความส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นเท็จ ทั้งผู้ถูกร้องมิได้เจตนาหรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแต่อย่างใด ส่วนที่ผู้ร้องอ้างถึงการถือหุ้น บริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน), บริษัท อินโฟลิ่งค์ จำกัด, บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด และบริษัทอื่นๆ นั้น ผู้ถูกร้องจะขอแยกชี้แจงในข้อ ๘, ข้อ ๙, ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑

ข้อ ๖ กรณีจะต้องด้วยมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ จะต้องปรากฏว่า “มีความจงใจ” และ “ความจงใจ” จะเกิดขึ้นได้ผู้กระทำจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงนั้นๆ

๖.๑ กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องรับโทษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่ว่าจะเป็นการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในเวลาที่กำหนดก็ดี หรือยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จก็ดี หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบก็ดี จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น จงใจไม่ยื่น หรือจงใจยื่นเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิด แล้วแต่กรณี

๖.๒ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ ที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งก็เพื่อมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยจงใจแจ้งทรัพย์สินให้เป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรบอกให้แจ้ง เพื่อเตรียมการสำหรับการรองรับการที่จะกระทำการทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงจากการสอบสวนของผู้ร้องเองว่าทรัพย์สินทั้งปวงของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้นมีอยู่จริง และส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง

ซึ่งมีอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย และมีอยู่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่ามีความ “จงใจ” ปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อผลใดๆ อันเกี่ยวกับการอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย

๖.๓ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน คำว่า “จงใจ” หมายความว่า “ตั้งใจ หมายใจ เจตนา” ซึ่งตามความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงว่า ผู้กระทำจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงที่มีอยู่จึงจะเป็นการ “ตั้งใจปกปิด หรือเจตนาปกปิด” ได้ กล่าวคือผู้ยื่นบัญชีจะต้องรู้ในขณะยื่นบัญชีว่ารายการทรัพย์สินและหนี้สินที่แสดงไว้ในบัญชีนั้นเป็นเท็จ หรือรู้ว่ามิใช่ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแต่ปกปิดไว้ ดังนั้น ถ้าผู้ถูกร้องมิได้รู้ถึงความมีอยู่แห่งทรัพย์สินที่จะต้องแจ้ง ย่อมไม่อาจถือได้ว่าผู้ถูกร้อง “จงใจ” แจ้งทรัพย์สินเป็นเท็จ หรือปกปิดทรัพย์สินนั้น แม้ว่าความไม่รู้นั้นจะเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อ ไม่ได้ตรวจสอบให้รอบคอบก็ตาม เพราะมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้ต้องรับผิดชอบได้กระทำโดยประมาท

๖.๔ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑, มาตรา ๒๕๒ และมาตรา ๒๕๕ ไม่ได้บังคับคู่สมรสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่บังคับเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เป็นผู้มีหน้าที่ยื่น โดยให้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งส่วนที่เป็นของตนกับส่วนที่เป็นของคู่สมรสและส่วนที่เป็นของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย ดังนั้น การจะพิจารณาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีนั้นจงใจหรือไม่จงใจยื่นบัญชีในส่วน of ทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นจะต้องรู้ด้วยว่าคู่สมรสมีทรัพย์สินหรือหนี้สินอะไรบ้าง มิใช่เพียงแต่ “ควรจะรู้” ถ้าหากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ยื่นบัญชีไม่รู้ว่าคู่สมรสมีทรัพย์สินหรือหนี้สินอะไรบ้างเพราะคู่สมรสไม่บอก หรือบอกแต่ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือปกปิดไว้ ดังนั้นก็ต้องถือว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ยื่นบัญชีนั้น “ไม่รู้” ซึ่งเมื่อไม่รู้ ก็จะถือว่าจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบไม่ได้

๖.๖ การที่ประธานกรรมการผู้ร้องได้แสดงความเห็นต่อสาธารณชนและสื่อมวลชน ว่าทรัพย์สินของสามีภรรยาข้อมถือเป็นของบุคคลคนเดียวกันนั้น ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วย เพราะเป็นการสรุปเอาโดยไม่มีฐานรองรับทางกฎหมาย เพราะทรัพย์สินของใครข้อมเป็นของกันนั้น แม้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องจะมีความสัมพันธ์เป็นสามีภรรยา หรือบิดามารดาก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามีภรรยาที่ต่างประกอบธุรกิจส่วนตัว ต่างข้อมมีกิจการ มีทรัพย์สิน และมีวิธีการจัดการทรัพย์สินของตนเอง ยิ่งถ้าเป็นกิจการที่ใหญ่โต การจะทราบเข้าไปในรายละเอียดทางธุรกิจของกันและกันในทุกเรื่องนั้นข้อมเป็นไปได้ นอกจากนั้นจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญก็ดี บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ป.ป.ช. ก็ดี แม้จะได้บังคับให้

คู่สมรสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องกระทำการบางอย่างหรืองดเว้นการกระทำบางอย่าง แต่ก็หาได้มีบทกำหนดโทษสำหรับการที่คู่สมรสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นไม่กระทำหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. มาตรา ๑๐๐ วรรคสาม และมาตรา ๑๐๑ ประกอบมาตรา ๑๒๒

ข้อ ๗ ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานอันจะแสดงให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๗.๑ ที่คณะกรรมการผู้ร้องลงมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น เป็นการลงมติโดยไม่ปรากฏว่ามีพยานหลักฐานใดยืนยันว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทั้งไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ใช้หรือจะใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งทางการเมืองกระทำการทุจริตแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อผู้ถูกร้องหรือเพื่อบุคคลอื่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าว มติดังกล่าวจึงไม่ชอบ

๗.๒ ผู้ถูกร้องตัดสินใจเข้ามาทำงานการเมืองเมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะเห็นว่าธุรกิจของผู้ถูกร้องและครอบครัวมีความมั่นคง จึงได้หารือกับคุณหญิงพจมานคู่สมรสซึ่งคู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เห็นชอบและรับจะเป็นผู้ดำเนินธุรกิจตามลำพังต่อไปเอง

๗.๓ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา ผู้ถูกร้องได้เริ่มทยอยโอนหุ้นที่ผู้ถูกร้องถืออยู่ในบริษัทต่างๆ ให้แก่คุณหญิงพจมาน คู่สมรสไปดำเนินการ วิธีการโอนหุ้นเป็นการโอนแบบโอนลอย กล่าวคือในกรณีที่เป็นหุ้นที่ไม่ได้เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียน ผู้ถูกร้องก็ลงชื่อเป็นผู้โอนในแบบฟอร์มตราสารการโอนหุ้นโดยไม่ระบุวันที่ ไม่ระบุชื่อผู้รับโอน และไม่ระบุจำนวนหุ้นที่จะโอน ในกรณีที่เป็นหุ้นซึ่งได้จดทะเบียนเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนแล้ว ผู้ถูกร้องก็ลงชื่อผู้โอนในด้านหลังของใบหุ้น หลังจากนั้นผู้ถูกร้องก็มอบใบหุ้นและตราสารการโอนหุ้นดังกล่าวให้คุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องไปดำเนินการ

๗.๔ ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองครั้งแรกโดยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๗ ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ รวมทั้งได้โอนหุ้นในบริษัทที่ผู้ถูกร้องถืออยู่ให้คุณหญิงพจมานคู่สมรสในลักษณะโอนลอยดังกล่าวเพิ่มเติม และเมื่อผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ผู้ถูกร้องก็ได้ให้เจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน (รวมทั้งหุ้นในบริษัทต่างๆ ซึ่งมีจำนวนมาก) ของผู้ถูกร้อง ของคู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แล้วนำไปปิดประกาศแสดงอย่างเปิดเผยต่อ

สาธารณะ ณ ที่หน้าที่ทำการพรรคพลังธรรมที่ผู้ถูกร้องสังกัดอยู่ในขณะนั้น เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๗

๗.๕ ต่อมาเมื่อผู้ถูกร้องได้เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเป็นรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ ผู้ถูกร้องได้ให้เจ้าหน้าที่จัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ของคู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ปิดประกาศให้สาธารณชนตรวจสอบไว้ที่หน้าที่ทำการพรรคพลังธรรมซึ่งผู้ร้องสังกัดอยู่ในขณะนั้น เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๘ เหมือนกับการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองครั้งแรก

๗.๖ เหตุที่ผู้ถูกร้องได้นำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินปิดประกาศให้สาธารณชนทราบและตรวจสอบทุกครั้ง ทั้ง ๆ ที่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวไม่มีกฎหมายกำหนดหรือบังคับให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใดก็เพราะผู้ถูกร้องได้แสดงเจตจำนงมาตั้งแต่ก่อนที่จะเริ่มทำงานทางการเมืองว่า จะต้องทำให้ตนเองโปร่งใส ให้สาธารณชนได้ทราบความจริง และสามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินมากน้อยเพียงใด ทั้งยังเพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามตรวจสอบต่อไปได้ว่า ผู้ถูกร้องได้อาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งทางการเมืองกระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้เป็นของผู้ถูกร้อง หรือของคู่สมรส หรือของบุตร เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ด้วย

ข้อ ๘ กรณีหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) หรือบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

๘.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ที่มีชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) เป็นการถือไว้แทนทั้งผู้ถูกร้องและแทนคุณหญิงพจมานโดยผู้ร้องพิจารณาจากเอกสารโอนหุ้นว่า เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องโอนหุ้นให้ น.ส.ดวงดาว วงศ์ภักดี, น.ส.สุกัญญา แซ่เฮ้ง, น.ส.บุญชู เจริญประดับ, นายวิชัย ช่างเหล็ก, นายมานัส ใจยา และนายพรทิพย์ เชียงพุกษ์ และนายชัยรัตน์ เชียงพุกษ์ รวม ๒,๔๒๕,๓๐๐ หุ้น และเมื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ยังถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวต่อมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยบางคนถือหุ้นเพิ่มขึ้นจากเดิมนั้น ผู้ถูกร้องขอเรียนว่า หลังจากผู้ถูกร้องวางมือทางธุรกิจไปทำงานการเมือง ผู้ถูกร้องก็เริ่มทยอยโอนหุ้นให้คุณหญิงพจมานคู่สมรสตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา คุณหญิงพจมานได้นำเอกสารโอนหุ้น (ลอย) ดังกล่าวไปโอนหุ้นที่ผู้ถูกร้องตั้งใจโอนให้คุณหญิงพจมานส่วนหนึ่งไปใส่ชื่อคนใกล้ชิดเป็นผู้ถือแทนคุณหญิงพจมาน เหลือให้มีชื่อผู้ถูกร้องไว้จำนวนหนึ่งซึ่งมีจำนวนเพียง ๓๒,๕๒๐,๐๐๐ หุ้น ส่วนหุ้นของคุณหญิงพจมานที่มีอยู่เดิม ผู้ถูกร้องก็ทราบในภายหลังว่า คุณหญิงพจมาน

ก็โอนไปให้คนใกล้ชิดไว้แทนคุณหญิงพจมานบางส่วนเช่นกัน คงเหลือที่มีชื่อคุณหญิงพจมาน เป็นผู้ถืออยู่จำนวน ๓๔,๖๕๐,๐๐๐ หุ้น และผู้ถูกร้องก็ได้แสดงจำนวนหุ้นที่มีชื่อผู้ถูกร้องและคู่สมรสตามจำนวนที่มีชื่อในทะเบียนผู้ถือหุ้นดังกล่าวในแบบแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องยื่นไว้ทั้ง ๓ ครั้ง

๘.๒ หุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ที่ผู้ถูกร้องโอน (ลอย) ให้คุณพจมานคู่สมรส และคุณหญิงพจมานได้นำไปใส่ชื่อผู้ใกล้ชิดถือแทนเมื่อปี ๒๕๓๕ นั้น ผู้ถูกร้องทราบในภายหลังว่า ต่อมาคุณหญิงพจมานได้สั่งให้ผู้ถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมานขายหุ้นที่ให้ถือแทนในปี ๒๕๓๕ รวมทั้งหุ้นที่คุณหญิงพจมานได้สั่งซื้อมาเพิ่มเติมในนามของผู้ถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมานไปแล้วทั้งหมดเมื่อปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๑ (ก่อนยื่นบัญชีครั้งที่ ๓) และเงินที่ได้จากการขายหุ้นดังกล่าวก็นำเข้าฝากในบัญชีของคุณหญิงพจมานคู่สมรส ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักรัชโยธิน (สำนักงานใหญ่) คือบัญชีกระแสรายวันเลขที่ ๘๐๐-๐-๐๕๖๑๓-๒ และต่อมาเปลี่ยนเป็นบัญชีกระแสรายวันเลขที่ ๑๑๑-๓๐๒-๐๓๐๑ และบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ เลขที่ ๑๑๑-๘๐๐๕๖๑๖๔ ซึ่งบัญชีเงินฝากทั้ง ๒ บัญชีของคุณหญิงพจมานคู่สมรสดังกล่าวนี้ ผู้ถูกร้องก็ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนของคู่สมรสของผู้ถูกร้องตลอดมา ส่วนที่ปรากฏมีชื่อผู้เคยถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมานถือหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ณ วันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ นั้น เป็นหุ้นที่คุณหญิงพจมานคู่สมรสเป็นผู้ซื้อมาในระหว่างปี ๒๕๓๕ ถึงปี ๒๕๔๐ โดยบางส่วนซื้อในตลาดหลักทรัพย์ บางส่วนซื้อจากการเพิ่มทุนของบริษัท และหุ้นที่คุณหญิงพจมานซื้อมาดังกล่าวนี้ คุณหญิงพจมานก็ให้ผู้ใกล้ชิดถือไว้แทน ส่วนการชำระค่าหุ้นคุณหญิงพจมานก็ชำระจากเงินในบัญชีเงินฝาก ๒ บัญชี ของคุณหญิงพจมานดังกล่าวข้างต้น การซื้อและการขายหุ้นบริษัทดังกล่าว คุณหญิงพจมานได้ดำเนินการเองตามลำพัง โดยผู้ถูกร้องไม่ได้เกี่ยวข้องและไม่ทราบมาก่อน

๘.๓ ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ มีหุ้นบริษัทดังกล่าวที่นายชัยรัตน์ เชิงพฤกษ์, น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี, น.ส.บุญชู เจริญประดับ และนายวิชัย ช่างเหล็ก ถือหุ้นไว้แทน แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินนั้น ผู้ถูกร้องขอเรียนว่า เมื่อผู้ถูกร้องไม่ได้จัดการให้บุคคลดังกล่าวเข้ามาถือหุ้นแทนและบุคคลดังกล่าวไม่ได้ถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนหุ้นดังกล่าวในขณะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ข้อ ๕ กรณีหุ้น บริษัท อินโฟลิค จำกัด

๕.๑ ผู้ร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องโอนหุ้นบริษัท อินโฟลิค จำกัด ให้ น.ส. บุญชู เจริญประดับ จำนวน ๕๐๓ หุ้น และคุณหญิงพจมานโอนให้นายวิชัย ช่างเหล็ก จำนวน ๒ หุ้น และต่อมาได้มีการโอนกลับไปกลับมาอีก ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ และ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ นั้น เดิมผู้ถูกร้องถือหุ้นบริษัทดังกล่าวอยู่ ๕๐๓ หุ้น คุณหญิงพจมาน คู่สมรสของผู้ถูกร้องถืออยู่ ๒ หุ้น ซึ่งผู้ถูกร้องก็ได้แสดงการถือหุ้นดังกล่าวไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการผู้ร้องทั้งสามครั้งตลอดมา ส่วนที่มีการโอนกันในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ก็เป็นการโอนหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองมาแล้วเกิน ๑ ปี ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการผู้ร้อง นอกจากนั้น ในชั้นตรวจสอบ ของคณะกรรมการ ฯ คณะอนุกรรมการ ฯ ก็ไม่ได้สอบถามข้อเท็จจริงหรือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจง การถือหุ้นบริษัทนี้ แต่คณะกรรมการ ผู้ร้องกลับหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อสนับสนุนในการลงมติให้เป็นโทษแก่ ผู้ถูกร้อง ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ดังนั้น ผู้ร้องจะยกเหตุการณ์โอนหุ้นในช่วงเวลาดังกล่าวมาสนับสนุน ข้ออ้างว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบไม่ได้

๕.๒ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงที่ผู้ร้องนำมากล่าวอ้างก็มีใช้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เพราะที่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ถูกร้องและคุณหญิงพจมานโอนหุ้นเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ ก็สืบเนื่องมาจาก ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของบริษัท อินโฟลิค จำกัด มีนโยบายจะหยุดประกอบ ธุรกิจ ดังนั้น คุณหญิงพจมานจึงดำเนินการนำเอกสารการโอนหุ้นลดยที่ผู้ถูกร้องลงนามและมอบให้ คุณหญิงพจมานไว้ ไปโอนหุ้นส่วนที่ผู้ถูกร้องถืออยู่ให้ น.ส.บุญชู และหุ้นส่วนที่เป็นของคุณหญิงพจมานเอง ก็โอนให้นายวิชัยหลังจากนั้นก็ไม่มีมีการโอนกลับคืนมาให้ผู้ถูกร้อง และ/หรือคุณหญิงพจมานแต่อย่างใด อีกเลย เหตุที่ในสำเนาบัญชีรายชื่อ ผู้ถือหุ้นเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องและ คุณหญิงพจมานกลับเป็นผู้ถือหุ้นตามเดิม ผู้ถูกร้องได้สอบถามกรรมการบริษัท อินโฟลิค จำกัด ในภายหลังจากคณะกรรมการผู้ร้องได้ลงมติ (เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓) ก็ได้ความว่า เจ้าหน้าที่ พิมพ์สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นฉบับวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ และฉบับวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ ผิดพลาดไปโดยนำข้อมูลต่างๆ ในสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นฉบับก่อน ฉบับลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ (ซึ่งมีชื่อผู้ถูกร้องและคุณหญิงพจมานเป็นผู้ถือหุ้นอยู่) มาเป็นข้อมูลในการพิมพ์สำเนาบัญชี รายชื่อผู้ถือหุ้นฉบับวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ และฉบับวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ โดยจะเห็น ได้จากสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นฉบับวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ ในช่องการเข้าถือหุ้นในบริษัทนี้

ระบุว่า น.ส.บุญชู และนายวิชัย เข้ามาถือหุ้นตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๔ ซึ่งเป็นวันเดียวกับวันที่ผู้ถูกร้องและคุณหญิงพจมานเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทนี้ และจากสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ ที่พิมพ์ผิดพลาดก็เห็นได้ชัดเจนว่าในช่องหมายเลขใบหุ้นก็ดี และในช่องวันลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นของผู้ถูกร้องและคุณหญิงพจมานก็ดี ต่างก็เป็นข้อมูลที่มีอยู่ในสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นก่อนฉบับวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ ทั้งสิ้น เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นพบความผิดพลาดดังกล่าว ในวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๓ จึงได้ทำสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นขึ้นใหม่โดยแก้ไขให้ถูกต้องโดยระบุ น.ส.บุญชู และนายวิชัย เป็นผู้ถือหุ้นตามเดิม และปัจจุบันกรรมการบริษัท อินโฟลิ้งค์ จำกัด ได้แจ้งข้อมูลที่ผิดพลาดในสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นฉบับวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ และฉบับวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครเพื่อทราบแล้ว

ข้อ ๑๐ กรณีหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด

๑๐.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องและคุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องซื้อหุ้นทั้งหมดของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๑ โดยให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ซึ่งผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและต้องเปิดเผยบัญชีต่อสาธารณะ แต่ผู้ถูกร้องไม่แจ้งหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นว่าเป็นของผู้ถูกร้องและ/หรือของคุณหญิงพจมาน จึงเป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงไม่แสดงรายการทรัพย์สินนั้นผู้ถูกร้องขอเรียนว่า การซื้อหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด ไม่ได้มีการปิดบังซ่อนเร้นแต่ประการใด เพราะมีข่าวการซื้อหุ้นดังกล่าวมาตั้งแต่ก่อนผู้ถูกร้องจะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินครั้งสุดท้าย แต่ที่มีบุคคลอื่นถือแทนก็ดังเหตุผลที่ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อคณะอนุกรรมการ ฯ ว่า ผู้ถูกร้องทราบว่าคุณหญิงพจมานได้มอบหมายให้นายสุรเชียร จักรธรานนท์ ซึ่งเป็นกรรมการผู้อำนวยการกลุ่มบริษัทแอสเสท (Asset) ของคุณหญิงพจมานไปเจรจากับผู้บริหารของบริษัท อัลไพน์ เรียดแอสเสท จำกัด และได้มีการตกลงทำบันทึกข้อตกลงจะซื้อจะขายหุ้นพร้อมทรัพย์สินระหว่างบริษัท อัลไพน์ เรียดแอสเสท จำกัด (ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด) กับบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๑ และผู้ถูกร้องเข้าใจตลอดมาแต่เพียงว่าในการซื้อขายหุ้นและทรัพย์สินของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด เป็นการดำเนินการของบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด ผู้ถูกร้องไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงต่อมา แต่ต่อมาพบว่าบริษัท อัลไพน์ เรียดแอสเสท จำกัด มีภาระหนี้สินค้างชำระกับสถาบันการเงินอยู่หลายแห่ง เช่น บริษัทเงินทุน นวชนกิจ จำกัด (มหาชน), บริษัทเงินทุน เอเชียไฟแนนซ์ จำกัด (มหาชน), บริษัทเงินทุน เอกชนกิจ จำกัด (มหาชน), บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

เอกพัฒน์ จำกัด (มหาชน) โดยบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด เป็นผู้ค้าประกันหนี้ที่บริษัท อัลไพน์ เรียดเอสเตท จำกัด มีอยู่กับสถาบันการเงินดังกล่าวด้วย ซึ่งสถาบันการเงิน เจ้าหนี้เหล่านั้นส่วนใหญ่ถูกรัฐบาลสั่งปิดกิจการอย่างถาวรแล้ว และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) และ ปรส. กำลังดำเนินการแยกหนี้ออกไปบริหารและ/หรือประมุลขาย ซึ่งนายสุรเชียรกรรมการผู้อำนวยการกลุ่มบริษัท แอสเสท พิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าให้บริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด ชื้อหุ้นหรือกิจการของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด โดยตรง การเจรจาประนีประนอมเกี่ยวกับหนี้สินที่ค้างชำระอยู่กับเจ้าหนี้สถาบันการเงินจะทำได้ยาก คณะผู้บริหารของกลุ่มบริษัท แอสเสท จึงแนะนำให้คุณหญิงพจมานซื้อหุ้นและกิจการไว้แทนบริษัท โดยให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวในช่วงเวลาขณะนั้นผู้ถูกร้องไม่ทราบมาก่อน

๑๐.๒ เหตุที่ต้องเปลี่ยนตัวผู้ถือหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด จากบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด เป็นคุณหญิงพจมานโดยให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนในภายหลังนั้น ผู้ถูกร้องก็เพิ่งมาทราบเมื่อถูกตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินครั้งนี้ และเหตุที่ไม่ได้แสดงรายการหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินก็เป็นเพราะผู้รวบรวมรายการทรัพย์สิน (รวมทั้งหุ้นบริษัทต่างๆ) ของคุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องเข้าใจว่าหุ้นบริษัทที่ให้บุคคลอื่นถือแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินจึงไม่ได้แจ้งให้ผู้รอกกรายการในบัญชีแสดงรายการฯ ของผู้ถูกร้องทราบ ดังนั้น จึงไม่ปรากฏรายการทรัพย์สินส่วนที่เป็นหุ้นบริษัทดังกล่าวในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ โดยผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจปกปิดทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด

๑๐.๓ ส่วนที่ผู้ถูกร้องเคยให้สัมภาษณ์นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เป็นทำนองว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นบริษัทดังกล่าวจากนายเสนาะ เทียนทอง นั้น ผู้ถูกร้องหมายถึงบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด ที่ภริยาผู้ถูกร้องและพี่ชายเป็นเจ้าของและดำเนินกิจการ ซึ่งเป็นไปตามบันทึกข้อตกลงจะซื้อขายหุ้นและทรัพย์สินเดิม แต่เมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้ซื้อใหม่ ผู้ถูกร้องก็ไม่ทราบรายละเอียดของการซื้อขายดังกล่าว

๑๐.๔ การที่ผู้ถูกร้องได้ให้สัมภาษณ์แก่ทั้งผู้สื่อข่าววิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์ อย่างเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบการเข้าลงทุนซื้อหุ้นและกิจการของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด ดังกล่าว ย่อมเป็นข้อพิสูจน์ถึงเจตนาบริสุทธิ์ของผู้ถูกร้องได้เป็นอย่างดีว่า หากผู้ถูกร้องจงใจจะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องคงไม่ให้สัมภาษณ์อย่างเปิดเผยต่อสาธารณชนภายหลังยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ข้อ ๑๑ กรณีหุ้นบริษัทอื่นๆ

๑๑.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องทราบเรื่องที่ถูกคนอื่นถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทน เพราะผู้ถูกร้องและคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ใช้ชื่อบุคคลใกล้ชิดถือหุ้นบริษัทต่างๆ แทนเป็นเวลานาน ตั้งแต่เริ่มธุรกิจนั้น ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่าหลังจากผู้ถูกร้องได้ประกาศต่อสาธารณะว่าผู้ถูกร้องจะวางมือจากการดำเนินธุรกิจและจะมาทำงานการเมือง ก็ได้โอนหุ้นที่ถืออยู่ในบริษัทต่างๆ ให้คุณหญิงพจมาน โดยผู้ถูกร้องได้ลงชื่อโอนหุ้น (ลอย) ในเอกสารโอนหุ้นให้คุณหญิงพจมานไป แต่คุณหญิงพจมานจะนำเอกสารโอนหุ้น (ลอย) ไปใส่ชื่อให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนเมื่อใด และให้ใครถือแทนบ้าง ผู้ถูกร้องไม่ทราบ เพราะไม่ได้เป็นการถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง แต่เป็นการถือแทนคุณหญิงพจมาน

๑๑.๒ ที่ผู้ร้องอ้างว่า การใช้ชื่อบุคคลต่างๆ ถือหุ้นแทนนั้น เป็นการถือแทนผู้ถูกร้อง และคุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องนั้น เป็นข้ออ้างที่ไม่มีบทกฎหมายใดสนับสนุน เพราะการถือแทนกันน่าจะต้องระบุว่าถือแทนใคร ถือแทนผู้ถูกร้อง หรือถือแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้อง เพราะผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้ถือหุ้นแยกจากกันเป็นสัดส่วนโดยเด็ดขาด ดังนั้นที่ผู้ร้องอ้างว่าบุคคลดังกล่าว เป็นผู้ถือหุ้นแทนทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องจึงไม่ชอบด้วยข้อกฎหมายและไม่มีเหตุผล

๑๑.๓ ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องกับคุณหญิงพจมานเป็นสามีภริยากันและร่วมธุรกิจมาแต่ต้นเป็นเวลานาน ผู้ถูกร้องน่าจะทราบและล่วงรู้ถึงการจัดการทรัพย์สินนั้น ผู้ร้องสันนิษฐานเอาเองว่าผู้ถูกร้อง “ทราบ” หรือ “ล่วงรู้” ซึ่งไม่ใช่เป็นจริงเสมอไปตามข้ออ้างของผู้ร้อง การเป็นสามีภริยากันมิได้หมายความว่า สามีจะต้องรู้จักกิจการของภริยา และภริยาจะต้องรู้จักกิจการของสามีทุกเรื่องเสมอไป

๑๑.๔ การที่คุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ไม่ใช่การกระทำที่ผิดกฎหมาย และมีข้อเท็จจริงจะดำเนินการเมื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหลังจากผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว คุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องก็ยังให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนต่อมา โดยที่หลังจากผู้ถูกร้องเริ่มมาทำงานการเมือง ผู้ถูกร้องได้ให้คุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องดำเนินการตามลำพัง ซึ่งผู้ร้องก็รับในคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าคุณหญิงพจมานเป็นคนสั่งการเองทั้งหมด และรับข้อเท็จจริงที่ว่าเมื่อได้รับเงินปันผลหรือเงินจากการขายหุ้นเป็นเช็คจากหุ้นที่บุคคลถือแทนได้ถูกนำเข้าเรียกเก็บเงินในบัญชีส่วนตัวของคู่สมรสของผู้ถูกร้องทั้งสิ้น เมื่อผู้ถูกร้องไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับธุรกิจดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานคู่สมรส โดยเฉพาะการให้ผู้อื่นถือหุ้นแทน

ข้อ ๑๒ การสั่งซื้อสังขายและการโอนหุ้นที่ผู้อื่นถือแทน กับการรับเงินปันผล

๑๒.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่าการสั่งซื้อ สังขาย และการโอนหุ้น ที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่นล้วน เป็นไปตามคำสั่งของคุณหญิงพจมาน แม้แต่การรับเงินปันผลที่เป็นเช็คระบุชื่อเข้าบัญชีผู้ถือหุ้นก็นำเข้า บัญชีของคุณหญิงพจมานนั้น ข้ออ้างของผู้ร้องดังกล่าวเท่ากับผู้ร้องเองก็รับว่าหุ้นที่มีผู้อื่นถือแทนนั้น เป็นการถือแทนคุณหญิงพจมาน ไม่ใช่หุ้นของผู้ถูกร้องที่ให้ผู้อื่นถือแทน ถ้าเป็นหุ้นของผู้ถูกร้องก็น่า จะนำเช็คปันผลเข้าบัญชีของผู้ถูกร้อง

๑๒.๒ เมื่อเป็นหุ้นของคุณหญิงพจมานที่ให้คนอื่นถือหุ้นแทน เวลาจะขายหรือโอน หุ้นหรือรับเงินปันผลคุณหญิงพจมานก็ต้องเป็นผู้สั่งการจึงเป็นเรื่องปกติวิสัยธรรมดาของผู้เป็นเจ้าของ ที่แท้จริงจะพึงทำเช่นนั้น และส่วนการนำเช็คเงินปันผลที่ขีดคร่อมเข้าบัญชีผู้ถือหุ้นเข้าบัญชีของคุณหญิงพจมาน ก็เป็นเรื่องข้อตกลงระหว่างธนาคารกับคุณหญิงพจมาน และธนาคารได้ให้บริการโดย นำเงินปันผลเข้าบัญชีของคุณหญิงพจมานตามข้อตกลง ทั้งนี้ ไม่เป็นการทุจริตหรือคดโกงใครแต่อย่างใด

๑๒.๓ ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่าการซื้อขายหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จำนวน ๕.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๓๘ ล้านบาท ระหว่าง น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี กับนายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ความจริงนายบรรณพจน์ไม่ได้ซื้อ แต่คุณหญิงพจมานแบ่งให้ นั้น วันที่ผู้ร้องอ้างว่ามีการโอนหุ้นดังกล่าว ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และนอกจากนั้น หุ้นดังกล่าวก็เป็นหุ้นของคุณหญิงพจมานที่ให้ น.ส.ดวงตา ถือแทน คุณหญิงพจมานจึงมีสิทธิจะแบ่ง โอนให้นายบรรณพจน์ที่ขายโดยนายบรรณพจน์กับคุณหญิงพจมานจะตกลงกันเองในเรื่องการจ่ายเงิน ค่าหุ้นหรือไม่อย่างไร และเมื่อใดก็ได้ ทั้งไม่มีพฤติการณ์ใดที่สื่อไปในทางว่าคุณหญิงพจมานดำเนินการ ดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจในตำแหน่งทางการเมืองของผู้ถูกร้องโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์ โดยมิชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด นอกจากนั้นหุ้นจำนวนดังกล่าวก็เป็นหุ้นของคุณหญิงพจมาน ที่คุณหญิง พจมานโอนหุ้นให้นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ อย่างเปิดเผยไม่ได้กระทำโดยปิดบังซ่อนเร้นแต่อย่างใด กล่าวคือ เป็นการซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเมื่อนายบรรณพจน์ได้รับโอนหุ้น จำนวนดังกล่าวไปแล้ว นายบรรณพจน์ก็ได้รายงานการได้มาของหุ้นนั้นต่อสำนักงานคณะกรรมการ หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ตามกฎหมายทันทีในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ข้อ ๑๓ ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินธุรกิจโดยผิดกฎหมายหรือปิดบังอำพราง

๑๓.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่าการดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดต้องพยายามดำเนินการเพื่อให้ได้เปรียบเทียบกับคู่แข่งการค้าโดยอาศัยปัจจัยต่างๆ สนับสนุนจำนวนมาก เช่น การเข้าไป ครอบงำกิจการหรือเทคโนโลยีของบริษัทต่างๆ รวมทั้งทำธุรกรรมเชื่อมโยงระหว่างบริษัทในเครือที่ไม่สามารถ

เปิดเผยชื่อของตนเองหรือคู่สมรสได้ ผู้ถูกร้องจึงต้องใช้ชื่อบุคคลอื่นเพื่อปิดบังอำพรางไม่ให้บุคคลภายนอกและสาธารณชนทราบนั้น การดำเนินการทางธุรกิจของผู้ถูกร้องและคู่สมรสในอดีตตั้งแต่ก่อนผู้ถูกร้องจะมาทำงานการเมืองและดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถูกร้องได้กระทำการอย่างเปิดเผยไม่ได้ปิดบังอำพรางแต่อย่างใด ทั้งก็ไม่เคยกระทำการใดอันเป็นความผิดต่อกฎหมายและไม่ได้ทำให้ใครเสียหายหรือเสียหายจากการดำเนินธุรกิจของผู้ถูกร้อง ทั้งผู้ถูกร้องก็ไม่เคยเข้าครอบงำกิจการของผู้อื่นโดยผิดกฎหมายแต่อย่างใดด้วย และอย่างไรก็ตามไม่มีบทกฎหมายใดที่บัญญัติว่าการทำธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรก็ดี การเทคโอเวอร์หรือการครอบงำกิจการก็ดี การทำธุรกรรมเชื่อมโยงระหว่างบริษัทก็ดี ถือเป็น การกระทำความผิด อีกทั้งบริษัทที่คุณหญิงพจมานใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนบางบริษัทก็ประกอบกิจการขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจเป็นเงินหลายล้านบาท ดังนั้นการที่คุณหญิงพจมานใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนจึงมิใช่เพื่อแสวงหากำไรสูงสุดหรือเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงการค้าตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

ข้อ ๑๔ ความสับสนของรายการทรัพย์สินที่ต้องแจ้ง ไม่ใช่ไม่รู้กฎหมาย

๑๔.๑ ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องจะอ้างเหตุที่ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรสที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนเพราะไม่รู้กฎหมายเพื่อให้ตนเองพ้นจากความรับผิดชอบไม่ได้ นั้น ความจริงผู้ถูกร้องไม่เคยอ้างว่าไม่รู้กฎหมาย ผู้ถูกร้องเคยชี้แจงแต่เพียงว่าผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้อง “ไม่เข้าใจกฎหมาย” เท่านั้น ดังนั้นที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ใดจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ จึงเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่ถูกต้อง เพราะ “ความไม่รู้กฎหมาย” กับ “การไม่เข้าใจกฎหมาย” และ “การตีความกฎหมาย” มีความหมายแตกต่างกัน

๑๔.๒ นอกจากนั้น แบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและคำอธิบายการกรอกรายการก็มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเช่นกัน แม้ในแบบเดียวกันถ้าพิมพ์คนละครั้ง คำอธิบายยังไม่เหมือนกันก็มี ซึ่งในคำอธิบายการกรอกรายการที่ผู้ร้องจัดทำขึ้น ผู้ร้องก็ใช้ถ้อยคำหลายคำที่ทำให้ผู้มีหน้าที่กรอกข้อความเกิดความสับสนและเข้าใจกันไปต่าง ๆ นานาซึ่งอาจไม่ตรงกับความหมายที่ผู้ร้องตั้งใจว่าจะให้หมายถึงก็ได้

๑๔.๓ สำหรับคำที่มีปัญหาในเรื่องนี้ คำแรกคือคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการมีความหมายครอบคลุมเพียงใด ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติแต่เพียงว่าให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง “มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง” โดยไม่ได้อธิบายหรือให้นิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่จะต้องแสดงไว้ว่าเป็นทรัพย์สินอะไร และอยู่ที่ใดบ้าง

๑๔.๔ แบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องใช้ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ มีคำอธิบายรวม ๗ ข้อ โดยอธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องกรอกรายการไว้ในข้อ ๑ ว่า “ให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองของผู้ยื่นแบบ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ภายในและภายนอกราชอาณาจักร และทั้งที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย.....” ซึ่งเป็นการขยายความเพิ่มเติมไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ซึ่งใช้แต่เพียงคำว่า “ทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ” เท่านั้น ดังนั้นจึงมีปัญหาคำว่า “ที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น” มีความหมายครอบคลุมเพียงใด ซึ่งคำนี้ได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำอธิบายความหมายของคำว่า “ครอบครอง” ต่างกัน เช่น

(๑) หนังสือ อักษรภิธานศัพท์ (Dictionary of the Siamese Language) โดย Dr. Br. Bradley ได้ให้คำอธิบายคำว่า “ครอบครอง” ไว้ในหน้า ๑๑๑ ว่าเป็น “การที่ป้องกันรักษาไว้, เหมือนอย่างมหากษัตริย์, ได้เสวยราชสมบัติ เป็นต้นนั้น”

(๒) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้คำอธิบายคำว่า “ครอบครอง” ไว้ในหน้า ๒๒๖ ว่าเป็นคำกริยา หมายถึง “ปกครอง, รักษา, ดูแล, มีสิทธิปกครอง”

(๓) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้คำจำกัดความคำว่า “ครอบครอง” ไว้ในหน้า ๑๖๘ ว่าเป็นคำกริยา หมายถึง “ยึดถือไว้, มีสิทธิถือเอาเป็นเจ้าของ มีสิทธิปกครอง”

(๔) คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๒ และภาค ๓ โดยศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ จัดพิมพ์โดยสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ ๕ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้อธิบายว่า “ครอบครอง” ไว้ในหน้า ๒๖๒๖ ว่า “อย่างไรเป็นครอบครองทรัพย์สิน ต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๖๗ คือ ไม่แต่เพียงยึดถือ แต่ต้องมีเจตนาเพื่อตนด้วย”

๑๔.๕ เมื่อคำว่า “ครอบครอง” คำเดียวกัน แต่มีการอธิบายความหมายแตกต่างกัน ผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง จึงเข้าใจตามที่ตนคิด ซึ่งเมื่อ ณ วันยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ไม่มีทรัพย์สินที่เป็นชื่อของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นคนมีแต่ที่มีชื่อผู้อื่นเป็นผู้ถือ (หุ้น) ในใบหุ้น (ซึ่งเป็นการถือแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้อง) และใบหุ้นนั้นก็อยู่ในความครอบครองของคู่สมรสอยู่แล้ว และในแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินก็ไม่มีช่องสำหรับให้กรอกในกรณี

บุคคลอื่นถือหุ้นหรือทรัพย์สินแทน ประกอบกับคำอธิบายการกรอกรายการต่างก็ไม่ได้กำหนดว่าต้องแสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่บุคคลอื่นถือแทนไว้ด้วย ผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินจึงเข้าใจว่าเมื่อ (ใบ) หุ้นไม่ได้อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นและแบบก็ไม่มีช่องสำหรับให้กรอกรายการทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือแทน จึงไม่ได้แจ้งให้ผู้กรอกรายการในแบบแสดงรายการ ฯ ผู้กรอกรายการจึงไม่ได้แสดงรายการไว้เช่นกัน

๑๔.๖ ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ให้มีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ โดยข้อ ๑๑ ของระเบียบดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องแสดง แตกต่างไปจากที่อธิบายไว้เดิมโดย “ให้รวมถึงทรัพย์สินในต่างประเทศ และที่มีได้อยู่ในความครอบครองของบุคคลดังกล่าวด้วย” จึงทำให้เกิดความสับสนว่าคำว่า “ทรัพย์สิน” ในคำอธิบายการกรอกรายการเดิมที่ว่า “ทั้งที่อยู่ในความครอบครองของผู้อื่นด้วย” กับคำอธิบายตามระเบียบลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ที่ว่า “ที่มีได้อยู่ในความครอบครองของบุคคลดังกล่าวด้วย” มีความหมายเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประกาศกำหนดแบบและรายละเอียดของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นใหม่อีกครั้ง ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยได้กำหนดแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นใหม่ และได้จัดทำคำอธิบายการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและการกรอกรายการของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นใหม่ จำนวน ๑๒ ข้อ ซึ่งคำอธิบายใหม่นี้ได้อธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในข้อ ๕ ขยายความเพิ่มเติมแตกต่างไปจากที่เคยอธิบายไว้เดิม ๒ ครั้ง ดังกล่าวข้างต้น คือ อธิบายว่า “ให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองของผู้ยื่นบัญชี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ภายในและภายนอกราชอาณาจักรหรือที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือบุคคลอื่นถือสิทธิแทนด้วย” ซึ่งคำอธิบายครั้งใหม่นี้ได้กลับไปใช้ข้อความเดิมในคำอธิบายครั้งแรกคือคำว่า “ที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น” แต่ได้เพิ่มข้อความใหม่โดยได้ขยายความให้รวมถึง “บุคคลอื่นถือสิทธิแทน” ด้วยจะเห็นได้ว่าคำอธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” รวมตลอดทั้งคำขยายความต่าง ๆ ได้กลับไปกลับมาและขยายความออกไปทุกครั้งที่มีการประกาศใหม่ จนยากที่ผู้ปฏิบัติจะเข้าใจหรือปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ว่าเพราะมีผู้ปฏิบัติไม่สอดคล้องกับความตั้งใจของผู้ร่างเป็นจำนวนมาก ผู้ร่างจึงได้พยายามอธิบายขยายความในคำอธิบายการกรอกรายการเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

การที่บุคคลเข้าใจความหมายไม่ตรงกันกับที่ผู้ร้องประสงค์จะให้ เป็นจึงมิใช่เป็นเรื่องผิดปกติ หรือจะแสดงได้ว่ามีความจงใจที่จะปกปิดรายการต่างๆ ที่จะต้องแจ้ง นอกจากนั้นการประกาศใช้แบบในครั้งดังกล่าว ผู้ร้องก็มีได้นำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ทั้งๆ ที่ระเบียบฉบับวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา) แม้จะได้มีการพิมพ์คำอธิบายการยื่นบัญชีไว้ต่อท้ายแบบแต่คนทั่วไป ซึ่งคุ้นเคยกับแบบที่มีอยู่เดิมย่อมเกิดความบกพร่องเนื่องจากไม่ได้อ่านคำชี้แจงอีกได้ เพราะเข้าใจไปว่าเป็นแบบหรือคำอธิบายที่มีหรือเคยใช้อยู่เดิม

๑๔.๗ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ดังกล่าวไม่ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้ทราบกันโดยทั่วไป ดังนั้นทั้งแบบบัญชีแสดงรายการฯ และคำอธิบายการยื่นบัญชีดังกล่าวที่กำหนดขึ้นโดยประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ จึงไม่อาจนำมาเป็นเกณฑ์เพื่อใช้ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรวมทั้งผู้ถูกร้องได้

๑๔.๘ ผู้ถูกร้องเห็นว่าคำอธิบายความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องแสดงรายการตามที่ผู้ร้องได้ให้คำอธิบายไว้แต่ละครั้ง ยังหากความชัดเจนไม่ได้ว่ามีความหมายครอบคลุมแค่ไหน เพียงใด ในทางปฏิบัติจึงทำให้เกิดความสับสน เกิดความเข้าใจผิด และความเข้าใจไม่ตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดมา แม้คณะกรรมการผู้ร้องได้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำอธิบายหลายครั้งก็ตาม ก็ยังไม่แน่ว่าผู้กรอกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะเข้าใจความหมายแท้จริงมากนักน้อยเพียงใด และจะตรงกับที่ผู้ร้องเข้าใจหรือไม่ ซึ่งผู้ร้องเองก็เข้าใจปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี ดังนั้นต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ผู้ร้องก็ได้ประกาศกำหนดแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินใหม่ขึ้นอีก โดยได้เปลี่ยนชื่อจาก “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เป็น “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ทั้งได้จัดทำคำอธิบายการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและการกรอกรายการขึ้นใหม่จำนวน ๑๓ ข้อ และผู้ร้องได้จัดสัมมนาระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับคณะกรรมการผู้ร้องขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยผู้ร้องได้ใช้แบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกับคำอธิบายการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการกรอกรายการที่ผู้ร้องกำหนดขึ้นใหม่มาใช้ประกอบการสัมมนาด้วย แต่หลังจากสัมมนาแล้ว ผู้ร้องกลับแก้ไขคำอธิบายการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการกรอกรายการขึ้นใหม่โดยเปลี่ยนแปลงไปจากที่สัมมนากันไว้ โดยเพิ่มเป็น ๑๔ ข้อ

๑๔.๕ แม้จะมีการปรับปรุงแบบบัญชีแสดงรายการ ฯ และคำอธิบายหลายครั้งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการกรอกแบบอยู่ เป็นต้นว่าถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเช่าบ้านบุคคลอื่นอยู่ หรือบุคคลอื่นให้บ้านอยู่หรืออาศัยโดยไม่คิดค่าเช่า สิทธิที่จะได้อยู่อาศัยในบ้านนั้นซึ่งถือเป็น “สิทธิครอบครอง” มีปัญหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เช่าหรืออาศัยอยู่ในบ้านของบุคคลอื่นจะต้องแสดงรายการสิทธิครอบครองในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือไม่ ถ้าไม่แสดงจะมีความผิดหรือไม่ นอกจากนั้น ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สินอื่น” ที่ระบุไว้ในข้อ ๗ ของคำอธิบายแนบท้ายแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามประกาศของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ได้กำหนดประเภททรัพย์สินที่เป็นสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว ม้า นก ไก่ตัว จึงมีปัญหาว่า ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีสัตว์เลี้ยงประเภทดังกล่าว แต่ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ไม่ได้แสดงสัตว์เลี้ยงเหล่านั้นไว้ในบัญชีจะถือว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนนั้นมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ข้อ ๑๕ ผู้ร้องเคยตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องแล้วแต่ไม่เคยทักท้วงว่าไม่ถูกต้อง

๑๕.๑ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องยื่นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ที่ไม่ได้แสดงรายการหุ้นที่มีผู้อื่นถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมานคู่สมรสของผู้ถูกร้องนั้น คณะกรรมการผู้ร้องได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินแล้วได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเพิ่มเติมเฉพาะเงินฝากในธนาคารและยานพาหนะของผู้ถูกร้องคู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้แสดงไว้ในแบบบัญชีแสดงรายการ ฯ ผู้ร้องไม่ได้ให้ชี้แจงหรือสอบถามเรื่องการให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนแต่อย่างใด และเมื่อผู้ถูกร้องได้ชี้แจงเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ และวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แล้ว ผู้ร้องก็ไม่เคยทักท้วงหรือให้ผู้ถูกร้องแสดงรายการเพิ่มเติมอีก หลังจากนั้นอีกเพียง ๕ วัน ผู้ถูกร้องก็ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินครั้งที่สามเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองครบ ๑ ปี โดยผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินและผู้กรอกรายการในบัญชีแสดงรายการ ฯ ของผู้ถูกร้อง ได้นำข้อมูลเดิมในบัญชีแสดงรายการฉบับที่ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และที่ได้ชี้แจงเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ และวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เป็นหลักโดยทำการปรับปรุงแก้ไขจำนวนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันเท่านั้น

ข้อ ๑๖ เหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้อง

๑๖.๑ ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรสที่มีชื่อบุคคลอื่นถือแทนในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐, เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ก็เพราะผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมาน คู่สมรสของผู้ถูกร้องเข้าใจว่าถ้าหลักฐานการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือหุ้นไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่ปรากฏเป็นชื่อบุคคลอื่น ก็ไม่ต้องแสดงรายการ เพราะจะขัดกับเอกสารที่ระบุชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ทั้งในแบบบัญชีที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ก็ไม่มีคำอธิบายว่าทรัพย์สินที่จะต้องแสดงให้รวมถึงทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือสิทธิแทนด้วย ผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานจึงไม่ได้แจ้งให้ผู้กรอกรายการของผู้ถูกร้องทราบ ผู้กรอกรายการจึงไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการ ฯ ของผู้ถูกร้อง ซึ่งในการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบและสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินรายผู้ถูกร้องก็ได้ความจริงดังกล่าว กล่าวคือ คณะอนุกรรมการ ฯ ได้เรียกนางกมลวัน โชติกะทุกคณะ ผู้กรอกรายการบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ทั้ง ๓ ครั้งไปให้การ นางกมลวันได้ให้การยืนยันต่อคณะอนุกรรมการ ฯ ว่า ตนเองเป็นผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินและหนี้สินเฉพาะของผู้ถูกร้อง แต่โดยที่ผู้ถูกร้องไม่มีทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น นางกมลวันจึงไม่ได้แสดงไว้ ส่วนทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของผู้ถูกร้อง นางกาญจนาภา หงษ์เหิน เป็นผู้รวบรวม ซึ่งนางกาญจนาภาก็ได้ไปให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการ ฯ เช่นกันว่า เหตุที่ไม่ได้รวบรวมรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นส่งให้นางกมลวัน เพื่อก록ในบัญชีแสดงรายการด้วยก็เพราะดูจากคำอธิบายในแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและคำอธิบายการกรอกรายการที่ได้รับมาครั้งแรกและครั้งที่สอง ซึ่งยื่นมาเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ นั้น มีช่องที่จะกรอกเฉพาะทรัพย์สินของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น ไม่มีช่องที่จะกรอกรายการทรัพย์สินที่ให้ผู้อื่นถือแทนอีกทั้งคำอธิบายการกรอกรายการก็ไม่ได้ให้กรอกรายการในส่วนทรัพย์สินที่ให้ผู้อื่นถือแทนด้วย จึงเข้าใจว่าไม่ต้องแสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ผู้อื่นถือแทน

๑๖.๒ แม้อ้อมาคำอธิบายการกรอกรายการในบัญชีแสดงรายการ ฯ ที่กำหนดขึ้นใหม่ตามประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ฉบับลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ จะมีคำอธิบายว่าให้แสดงรายการทรัพย์สินที่ให้ผู้อื่นถือแทนด้วยก็ตาม แต่นางกาญจนาภา หงษ์เหิน ผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานก็ไม่ได้อ่านคำอธิบายนั้นเพราะเข้าใจว่าคงเหมือนคำอธิบายฉบับที่ยื่นไว้เมื่อวันที่ ๗

พฤษภาคม ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ซึ่งไม่ได้ระบุว่าต้องแสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือสิทธิแทน จึงไม่ได้รวบรวมหุ้นของคุณหญิงพจมานที่ให้ผู้อื่นถือแทนให้นางกมลวันผู้กรอรายการในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง เมื่อนางกาญจนากาไม่ได้รวบรวมรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานที่บุคคลอื่นถือแทนส่งให้นางกมลวันด้วยความเข้าใจว่าไม่ต้องแสดง นางกมลวันจึงไม่นำรายการหุ้นของคุณหญิงพจมานที่บุคคลอื่นถือแทนไปแสดงในบัญชีแสดงรายการ ฯ

๑๖.๓ ผู้ถูกร้องเพิ่งมาทราบภายหลังว่า หุ้นของคุณหญิงพจมานที่ให้บุคคลอื่นถือแทนและไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้น มิใช่มีเฉพาะที่ผู้ร้องระบุในคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเท่านั้น ยังมีหุ้นของคุณหญิงพจมานในบริษัทอื่นๆ ที่ไม่ได้ระบุในคำร้องหลายบริษัทที่ให้บุคคลอื่นถือแทน ข้อเท็จจริงนี้เป็นข้อพิสูจน์เจตนาของบุคคลทั้งสองซึ่งเป็นผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินและผู้กรอแบบบัญชีแสดงรายการ ฯ ได้เป็นอย่างดีว่าเป็นการเข้าใจว่าไม่ต้องกรอกหรือไม่ต้องแสดง ไม่ใช่กรณีตั้งใจไม่กรอก หรือตั้งใจไม่แสดงตามข้อกล่าวหาของผู้ร้อง

๑๖.๔ เมื่อนางกมลวันจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเสร็จและนำมาให้ผู้ถูกร้องลงนาม ผู้ถูกร้องก็ลงนามไปโดยเข้าใจว่านางกมลวันกรอรายการทรัพย์สินไว้ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ผู้ถูกร้องจึงไม่ได้ตรวจสอบด้วยตนเองทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง เพราะไม่ทราบรายละเอียดของทรัพย์สินเนื่องจากมีอยู่เป็นจำนวนมาก สวัสดิ์ที่ผู้ถูกร้องจะทราบได้ทุกชิ้นทุกรายการด้วยตนเองและไว้วางใจผู้ดำเนินการดังกล่าว และผู้ถูกร้องก็ไม่ได้เข้าไปดูแลในรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องเพราะมีภารกิจทางการเมืองมากมาย และโดยเฉพาะในส่วนทรัพย์สินของคุณหญิงพจมานด้วยแล้ว ผู้ถูกร้องยังไม่มีโอกาสจะทราบรายละเอียดได้เลย เพราะหลังจากโอนหุ้น (ลอย) ให้คุณหญิงพจมานไปแล้ว ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ติดตามว่าคุณหญิงพจมานจะนำหุ้นที่ได้รับโอนไปนั้นไปดำเนินการอย่างไร เพราะถือว่าโอนเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว

๑๖.๕ ที่ผู้ร้องอ้างว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ เป็นหน้าที่ของผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ถูกร้องจะปฏิเสธว่าไม่ทราบรายละเอียดเรื่องให้ผู้อื่นถือหุ้นแทนและไม่ได้แสดงรายการเพราะได้มอบหมายให้เลขานุการเป็นผู้จัดทำไม่ได้นั้น ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ในส่วนของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้ให้ผู้อื่นถือหุ้นแทน ดังนั้นที่นางกมลวันไม่ได้แสดงรายการว่ามีทรัพย์สินที่เป็นหุ้นของผู้ถูกร้องที่ให้ผู้อื่นถือแทนจึงถูกต้องแล้ว แต่ในส่วนหุ้นของคุณหญิงพจมานที่ให้บุคคลอื่นถือแทนนางกมลวันไม่ทราบเพราะเป็นหน้าที่ของนางกาญจนากา แต่นางกาญจนากาก็เข้าใจว่าหุ้นของคุณหญิงพจมานส่วนที่ให้บุคคลอื่นถือแทนไม่ต้องแสดง จึงไม่ได้แจ้งให้นางกมลวันทราบ

นางกมลวันจึงไม่ได้แสดงรายการว่ามีทรัพย์สินที่เป็นหุ้นของคุณหญิงพจมานที่ให้คนอื่นถือแทน กรณีจึงไม่มีพฤติการณ์ใดๆ อันส่อให้เห็นไปได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ใดๆ โดยมีชอบด้วยกฎหมายในโอกาสที่ผู้ถูกร้องได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่อย่างใด

๑๖.๖ แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการผู้ร้องก็ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในบัญชีแสดงรายการที่ยื่นไว้เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ แล้วเห็นว่าถูกต้องจึงได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ดังนั้นจึงถือว่าบัญชีแสดงรายการ ฯ ทั้งสองครั้งดังกล่าวเป็นอันยุติ คงมีปัญหาเฉพาะบัญชีแสดงรายการ ฯ ที่ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งในคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยอ้างว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่ให้ผู้อื่นถือแทนมีจำนวนรวม ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๔ บาท แต่ผู้ร้องไม่ได้ระบุว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินอะไร และให้ใครถือแทน ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า เมื่อเทียบจำนวนทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่แสดงไว้ซึ่งมีจำนวนรวม ๒๔,๘๕๔,๕๘๐,๐๐๐ บาท กับจำนวนที่ผู้ร้องอ้างว่าให้บุคคลอื่นถือแทนแต่ไม่ได้แสดงไว้จำนวน ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๔ บาท จำนวนที่ผู้ร้องอ้างว่าให้บุคคลอื่นถือแทนและไม่ได้แสดงไว้มีจำนวนเพียงเล็กน้อยคือเพียงร้อยละ ๒.๕ ของทรัพย์สินที่แสดงไว้ทั้งหมดเท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลหรือมูลเหตุจูงใจที่ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๑๖.๗ ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องและลงมติเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องได้ตรวจสอบและลงมติพร้อมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรายอื่นอยู่ด้วยคือ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ซึ่งเป็นนักการเมืองสังกัดพรรคประชาธิปัตย์คู่แข่งของพรรคไทยรักไทย นายบัญญัติได้แสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินว่ามีเงินในบัญชีธนาคารเป็นจำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่านายบัญญัติได้ออกเช็คสั่งจ่ายเงินชำระค่าหุ้นบริษัท ศรีสุบรรณเทรดดิ้ง จำกัด เป็นเงินจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔ ของจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีธนาคารทั้งหมด แต่นายบัญญัติไม่ได้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินส่วนที่เป็นหุ้นในบริษัท ศรีสุบรรณเทรดดิ้ง จำกัด ที่ซื้อไว้ดังกล่าว โดยอ้างในภายหลังว่าหลงลืม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของทรัพย์สินที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องให้บุคคลอื่นถือแทนแล้ว จะเห็นได้ชัดแจ้งว่าทรัพย์สินของนายบัญญัติที่ไม่ได้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินมีจำนวนมากกว่าหลายเท่า แต่ผู้ร้องกลับวินิจฉัยว่า ที่นายบัญญัติชี้แจงว่าลืมเป็นเหตุผลที่รับฟังได้

ไม่มีเจตนาหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรให้ทราบ ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านั้นนายโอกาสประธานกรรมการผู้ร้องและนายก้านรงค์เลขาธิการคณะกรรมการผู้ร้องได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนตลอดมาว่าผู้ยื่นจะอ้างว่าลืมมาแก้ตัวไม่ได้

๑๖.๘ นอกจากนั้นยังมีนักการเมืองสังกัดพรรคร่วมรัฐบาลอีกคนหนึ่ง คือ นายสุทัศน์ เงินหมื่น ก็ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินซึ่งมีอยู่จริงและมีจำนวนมากกว่าจำนวนทรัพย์สินที่ยื่นบัญชีแสดงรายการไว้ เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจพบและเสนอให้ประธานคณะกรรมการผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบ แต่แทนที่ประธานกรรมการผู้ร้องจะแต่งตั้งอนุกรรมการ ฯ ดำเนินการตรวจสอบ กลับให้นายสุทัศน์ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมได้

๑๖.๕ แต่กรณีของผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรสที่บุคคลอื่นถือแทน ซึ่งก็เป็นหุ้นซึ่งมีเพียงไม่กี่รายการและมีมูลค่าเพียงประมาณร้อยละ ๒.๕ ของจำนวนทรัพย์สินทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนมากมากกว่าสองหมื่นล้านบาท และเหตุที่ไม่ได้แสดงก็เพราะผู้ดำเนินการแทนเข้าใจว่าไม่ต้องแสดง และส่วนที่ไม่ได้แสดงนั้นก็ไม่ได้ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด แต่เมื่อผู้ร้องอ้างว่าในกรณีที่ให้ผู้ยื่นถือหุ้นแทนก็ต้องแสดงด้วย ผู้ถูกร้องก็ได้ขอแสดงเพิ่มเติมถึงสามครั้ง ตามหนังสือชี้แจงฉบับวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ผู้ร้องได้พิจารณาและมีมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ฯ เป็นเท็จ โดยไม่พิจารณาวินิจฉัยว่าจะอนุญาตให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีทรัพย์สินเพิ่มเติมหรือไม่ และผู้ถูกร้องกลับนำรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องขอยื่นเพิ่มเติมมาวินิจฉัยให้เป็นโทษต่อผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างชัดเจน กล่าวคือ ถ้าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสังกัดพรรคคู่แข่งกับพรรคไทยรักไทยจะใช้มาตรฐานหนึ่ง แต่ตัวผู้ถูกร้องกลับใช้มาตรฐานอีกมาตรฐานหนึ่ง จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเป็นอย่างยิ่ง

ข้อ ๑๗ ผู้ร้องไม่มีอำนาจกล่าวหาผู้ถูกร้องกระทำผิดกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และ/หรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้

๑๗.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องมีเจตนาหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และมีพฤติการณ์ก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้นั้น เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกับพระราชบัญญัติ ป.ป.ช. ก็คือ การป้องปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือเพื่อมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึงได้กำหนดมาตรการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ประพฤตินิชอบ

หรือกระทำการทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุให้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้น
ผิดปกติระหว่างดำรงตำแหน่งหรือเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่

๑๗.๒ รัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๑๐ ส่วนที่ ๑ มิได้มีเจตนารมณ์เพื่อจะให้คณะกรรมการ
ผู้ร้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.)
เพื่อตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และ
ตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ (ต่อไปจะเรียกว่า “พระราชบัญญัติหลักทรัพย์”) และก็ได้ให้อำนาจ
คณะกรรมการผู้ร้องเป็นเจ้าพนักงานประเมินภาษีเพื่อตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าหลีกเลี่ยง
การเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามที่คณะกรรมการผู้ร้องอาศัยอำนาจที่
ตนเองไม่มีอยู่ตามกฎหมายขึ้นมาพิจารณาและลงมติโดยฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญให้เป็นโทษแก่
ผู้ถูกร้อง มติของคณะกรรมการผู้ร้องจึงไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้มติของผู้ร้อง
ดังกล่าวยังเป็นการรุกล้ำเข้าไปในสิทธิพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ถูกร้องซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ กำหนด
ให้ทำได้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบถึงสาระสำคัญของสิทธิไม่ได้

ข้อ ๑๘ ผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้กระทำความผิดต่อกฎหมายหลักทรัพย์และ
ตลาดหลักทรัพย์

๑๘.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องและคุณหญิงพจมานมาดำเนินการ
โดยไม่สุจริตในการถือหุ้นบริษัทจำกัด แต่ผู้ร้องก็ไม่ได้ให้เหตุผลว่าไม่สุจริตอย่างไร ความจริงผู้ถูกร้อง
ได้แสดงจำนวนหุ้นบริษัทต่างๆ รวมทั้งหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด
(มหาชน) (หรือบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)) ตามจำนวนที่มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในทะเบียน
ผู้ถือหุ้นอย่างถูกต้องครบถ้วนในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการผู้ร้องมาตลอด

๑๘.๒ ที่ผู้ร้องอ้างว่า เมื่อรวมหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์
จำกัด ที่นายชัยรัตน์ เชียงพุกษ์, นางสาวบุญชู เจริญประดับ, นางสาวดวงตา วงศ์ภักดี และนายวิชัย
ช่างเหล็ก ถือแทนจะมีจำนวนถึงหรือเกินร้อยละ ๕ แต่ผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้
รายงานการได้มาซึ่งหุ้นดังกล่าวต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)
เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ มาตรา ๒๔๖, มาตรา ๒๕๘ และมาตรา ๒๕๙ นั้น
ผู้ร้องไม่ได้ระบุวันเวลาที่มีการถือหุ้นจนมีจำนวนถึงหรือเกินร้อยละ ๕ ที่จะต้องรายงานการได้มาต่อ ก.ล.ต.
ผู้ร้องเพียงแต่กล่าวอ้างลอยๆ โดยไม่มีข้อสนับสนุนทางกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา
และลงมติของคณะกรรมการ ผู้ร้องคงอาศัยข้อสันนิษฐานและอนุমানหรือคาดเดาของกรรมการผู้ร้อง
บางคนที่มีเจตนาไม่สุจริตเพื่อจะกลั่นแกล้งผู้ถูกร้องโดยไม่เป็นธรรม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า

หุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ามีบุคคลอื่นถือแทนนั้น ผู้ถูกร้องเพิ่งมาทราบภายหลังว่าเป็นหุ้นที่คุณหญิงพจมานซื้อมาในภายหลังและให้บุคคลอื่นถือแทนโดยที่ขณะซื้อมาและให้ผู้อื่นถือแทน ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าซื้อมาเมื่อใด จำนวนเท่าใด ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถทราบได้ว่าเมื่อรวมกับหุ้นที่ผู้ถูกร้องกับคุณหญิงพจมานคู่สมรสถืออยู่เดิมจะมีจำนวนถึงร้อยละห้าของจำนวนหุ้นที่บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดหรือไม่ ผู้ถูกร้องจึงไม่ได้รายงานต่อสำนักงาน ก.ล.ต.

๑๘.๓ ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า นางสาวบุญชู เจริญประดับ ได้ซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ หุ้น ซึ่งตรงกับจำนวนหุ้นที่นางสาวดวงตา วงศ์ภักดี ขายไปเมื่อวันที่ ๓ และ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ น่าจะเข้าข่ายเป็นการกระทำอันเป็นไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลภายในอันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๑ และซื้อขายโดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔ นั้น การซื้อและการขายหุ้นดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการและไม่ทราบรายละเอียด ผู้ถูกร้องเพิ่งทราบภายหลังเมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่อย่างไรก็ตาม ในการซื้อขายหุ้นดังกล่าวก็ไม่ปรากฏว่าเป็นการซื้อขายโดยใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ของใครในประการที่น่าจะเป็นการเอาเปรียบต่อบุคคลภายนอกโดยอาศัยข้อเท็จจริงเป็นสาระสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาของหุ้นที่ยังไม่ได้เปิดเผยต่อประชาชนอันจะเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๑ และก็ไม่ปรากฏว่าการซื้อขายหุ้นครั้งนั้นเป็นการซื้อขายโดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิด หรือซื้อขายในลักษณะต่อเนื่องอันเป็นผลทำให้การซื้อหรือขายหุ้นนั้นผิดไปจากสภาพปกติของตลาด อันจะเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๓ ทั้งกรณีก็ไม่ต้องด้วยข้อสันนิษฐานที่จะถือว่าเป็นการอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๔ แต่อย่างใดด้วยเช่นกัน

๑๘.๔ การที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือคู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้มาหรือขายซึ่งหุ้นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ป.ป.ช. ว่าต้องแสดงในแบบแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและให้อำนาจคณะกรรมการ ผู้ร้องตรวจสอบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ฯ หรือไม่ ตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ก.ล.ต. ไม่ใช่อำนาจของผู้ร้อง

ผู้ถูกร้องจึงเห็นว่าที่ผู้ร้องกล่าวอ้างในเรื่องดังกล่าวประกอบการพิจารณาลงมติจึงเป็นการก้าวก่ายอำนาจขององค์กรอื่น และเป็นการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกร้องอันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ อีกด้วย

ข้อ ๑๕ ผู้ถูกร้องและคู่สมรสไม่ได้หลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้

๑๕.๑ ที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรสมีพฤติกรรมก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้โดยอ้างเหตุที่นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้หุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) จำนวน ๔,๕๐๐,๐๐๐ หุ้น ในราคาหุ้นละ ๑๖๔ บาท เป็นเงิน ๗๓๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากคุณหญิงพจมานโดยเสนาหา โดยนายบรรณพจน์ต้องนำราคาหุ้นที่รับโอนมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ แต่นายบรรณพจน์ไม่ได้นำราคาหุ้นดังกล่าวมารวมเป็นเงินได้เพื่อเสียภาษีเงินได้นั้น ซึ่งถ้าจะต้องเสียภาษีเงินได้หรือไม่ก็เป็นเรื่องที่นายบรรณพจน์มีหน้าที่เสียตามกฎหมายไม่เกี่ยวกับเรื่องที่ผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสผู้ถูกร้องจะต้องแสดงในบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด

๑๕.๒ ในการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์นั้น ถ้าบุคคลธรรมดาเป็นผู้ซื้อหรือผู้ขายผู้ขายได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้จากการขายไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และผู้ซื้อที่ไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแต่อย่างใดเช่นกัน ส่วนกรณีบุคคลธรรมดาได้รับโอนหุ้นมาโดยเสนาหา แม้กฎหมายจะถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาก็ตาม แต่ถ้าได้รับจากการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา จากการรับมรดก หรือเนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี ผู้ที่ได้รับโอนหุ้นมาโดยเสนาหาก็กได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้

๑๕.๓ นอกจากนั้น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ยังไม่ปรากฏว่าเจ้าพนักงานประเมินได้ตรวจสอบและประเมินให้มีการเสียภาษีเงินได้จากการโอนหุ้นดังกล่าวแต่อย่างใด แต่ผู้ร้องกลับทำตนเป็นเจ้าพนักงานประเมินวินิจฉัยว่ามีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ แล้วยกขึ้นมาอ้างประกอบคำวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นหรือไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องว่าเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง และเป็นการก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกร้องอันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญอีกเช่นกัน

ข้อ ๒๐ สรุป

๒๐.๑ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันมีสาระสำคัญที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

กระบวนการพัฒนาและการปฏิรูปทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ ทั้งนักการเมือง พรรคการเมือง และองค์กรอิสระต่างๆ เพื่อให้เกิดความคุ้ยแ่งอำนาจอันชอบธรรมอย่างแท้จริง ผู้ถูกร้องเห็นว่าผู้ร้องซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐจะต้องมีความบริสุทธิ์ ไม่มีข้อแม้หมองปราศจากข้อครหา ทั้งจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีอคติ หรือมีสายสัมพันธ์ทางการเมืองกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตยุติธรรม แต่กรณีการตรวจสอบรายผู้ถูกร้องนี้ ผู้ร้องมิได้ดำเนินการให้สมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น

๒๐.๒ เหตุที่ผู้ถูกร้องเข้ามาทำงานการเมืองก็เพราะเห็นว่าตนเองและครอบครัวประสบความสำเร็จในธุรกิจจนมีฐานะมั่นคงดีแล้ว ไม่มีมูลเหตุจูงใจที่ไม่ชอบธรรมใดๆ ที่ผู้ถูกร้องจะต้องเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการเข้ามาทำงานการเมือง เพราะผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินมากมายเกินพอแล้ว แต่ผู้ร้องกลับเบี่ยงเบนประเด็นนำเจตนาของผู้ถูกร้องในทางการเมืองมาพัวพันกับการประสบความสำเร็จทางธุรกิจของผู้ถูกร้องและคู่สมรสในอดีตมาเป็นประเด็นทางการเมืองเพื่อเป็นประโยชน์ทางการเมืองแก่พรรคพวกของผู้ร้อง หวังเพียงเพื่อจะรักษาสถานะการเป็นผู้นำจัดตั้งรัฐบาลชุดต่อไปหลังเลือกตั้งครั้งใหม่ ซึ่งเท่ากับเป็นการปิดกั้นไม่ให้คนใหม่ๆ ซึ่งเป็นคนดีมีความสามารถ และมีความพร้อมทั้งด้านกายใจและเศรษฐกิจ เข้ามาทำงานสนองคุณชาติบ้านเมืองเพื่อประโยชน์ของคนในชาติ

๒๐.๓ ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นซึ่งบุคคลอื่นถือแทน แต่จากแบบและคำอธิบายการกรอกแบบบัญชีรายการที่ผู้ร้องกำหนดไว้แต่เดิมไม่ได้กำหนดว่าต้องแสดงรายการทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือแทน ผู้ร้องเพิ่งมากำหนดให้แสดงเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ หลังจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ไปแล้ว ถ้าจะต้องแสดงรายการทรัพย์สินที่บุคคลถือแทนในการยื่นบัญชีครั้งที่ ๓ ก็จะขัดกับการยื่นครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ซึ่งไม่ได้แสดงไว้ เพราะไม่ได้กำหนดไว้ให้ต้องแสดง ทั้งๆ ที่มีการถือแทนคู่สมรสตั้งแต่ตอนยื่นครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ดังนั้นการไม่แสดงรายการหุ้นของคู่สมรสที่บุคคลอื่นถือแทนในการยื่นครั้งที่ ๓ จึงไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

๒๐.๔ ในคำร้องของผู้ร้อง เป็นการร้องขอเกี่ยวกับเรื่องการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน แต่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นเหตุให้ผู้ร้องยื่นคำร้องในเรื่องพิชารณานี้เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันประกาศใช้ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่ตกอยู่ในบังคับที่จะต้องมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน

และหนี้สินตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่ผู้ร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยนี้ ก็เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้น แต่ขณะที่มีการตรวจสอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นมูลเหตุของเรื่องที่พิจารณานี้ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปเป็นเวลานานเกือบ ๓ ปีแล้ว กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๕๕

๒๐.๕ อนึ่ง ในการดำเนินการตรวจสอบของผู้ร้อง ผู้ร้องก็ดำเนินการโดยไม่เที่ยงธรรมเลือกปฏิบัติ เร่งรัดไม่ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อกล่าวหาตามระเบียบที่ผู้ร้องวางไว้ แล้วรีบสรุปโดยฝ่าฝืนระเบียบของผู้ร้องเองว่าผู้ถูกร้องมีความผิด ทั้งนี้เพื่อให้มีมติออกมาก่อนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยจะให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบกันในทางการเมือง ทั้งๆ ที่กรรมการของผู้ร้องมีจำนวนไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนด และมีผู้ที่ไม่อยู่ในฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้เข้าร่วมพิจารณาและลงมติด้วย

๒๐.๖ ในการพิจารณาและลงมติให้เป็นโทษทางการเมืองแก่ผู้ถูกร้อง ผู้ร้องก็เอาวิธีการดำเนินธุรกิจของผู้ถูกร้องและคู่สมรสมาเป็นสมมติฐานแทนที่จะยึดถือเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่จะป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นมาเป็นหลักในการพิจารณา ผู้ร้องอ้างแต่เพียงว่าผู้ถูกร้องและคู่สมรสน่าจะกระทำความผิดต่อกฎหมายอื่นที่มีใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญโดยที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยขององค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องกระทำความผิดดังกล่าว

๒๐.๗ ที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินส่วนที่เป็นหุ้นที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องให้ผู้อื่นถือแทนก็เกิดจากความเข้าใจของผู้ดำเนินการแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้องว่าไม่ต้องแสดง อนึ่งในชั้นตรวจสอบของอนุกรรมการที่ผู้ร้องแต่งตั้ง ก็ไม่ปรากฏว่ามีพยานคนใดหรือมีพยานหลักฐานอื่นใดที่ยืนยันได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ อันเป็นความผิดและผู้ถูกร้องจะต้องรับโทษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ยกคำร้องของผู้ร้อง
ทางพิจารณาข้อเท็จจริงจากการนำสืบของผู้ร้องและผู้ถูกร้องฟังได้ว่า
ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญ ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐
ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐
ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๔

ธันวาคม ๒๕๕๑

ปรากฏว่าในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ สื่อมวลชนได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการโอนหุ้นของผู้ถูกร้องให้แม่บ้าน คนรับใช้ คนขับรถ ยามรักษาความปลอดภัย และคนใกล้ชิดอื่นๆ และว่าที่ร้อยตรี เสี่ยงม นุชบาบาน ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ ขอให้ผู้ร้องตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องมีคำสั่งที่ ๑๖๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๓ และคำสั่งที่ ๑๗๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง โดยมีคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นประธาน

ผลการตรวจสอบและตามที่คุณถูกร้องยอมรับ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในนามของตนเอง คู่สมรส และที่อยู่ในนามของบุคคลอื่น ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อผู้ร้อง ซึ่งแยกได้เป็น ๒ กรณี คือ

๑. กรณีที่ทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้องและในชื่อของคู่สมรส

ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการ ทรัพย์สินที่อยู่ในนามของตนเอง เป็นหุ้น ๒ บริษัท รวมมูลค่า ๖,๗๕๐ บาท ทรัพย์สินที่อยู่ในนามของคู่สมรส เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ ๓ บริษัท และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมมูลค่า ๖,๔๖๖,๗๕๕.๓๕ บาท ซึ่งผู้ร้องพิจารณาแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อผู้ร้อง ทั้ง ๓ ครั้ง

๒. กรณีที่ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง และ/หรือของคู่สมรสที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น

จากพยานหลักฐานและคำรับของผู้ถูกร้อง ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตน และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ไม่แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท

ครั้งที่ ๒ ยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ไม่แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๕๗ บาท

ครั้งที่ ๓ ยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ไม่แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๖๕๖,๕๘๔,๓๘๓ บาท

ผู้ร้องพิจารณาแล้ว จึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ ซึ่งเกินกว่าสองในสามของ จำนวนกรรมการทั้งหมดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร ประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและ สำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจาก ตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญทั้งสามมาตราดังกล่าวผู้ถูกร้องซึ่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี อันเป็นตำแหน่ง “รัฐมนตรี” ตามมาตรา ๒๕๑ (๒) จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง รวม ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๒ คือ

๑. ในกรณีที่เข้ารับตำแหน่งต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

๒. ในกรณีพ้นจากตำแหน่ง ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และ

๓. มีหน้าที่ต้องยื่นอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้ว

๑ ปี

หากผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบผู้ถูกร้องจะต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ หรือนับแต่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าวและถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕

ผู้ร้องนำสืบว่า คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ของผู้ร้องได้ดำเนินการตรวจสอบ เพื่อให้ทราบถึงเจตนาของผู้ถูกร้อง ว่าการไม่แสดงทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและของคู่สมรสที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง นั้น เป็นการกระทำโดยจงใจ หรือไม่ ผลการตรวจสอบปรากฏว่า

๑. มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรสในบริษัทต่างๆ โดยใช้ชื่อ นางฉวี นุรกลีกร นายวิชัย ช่างเหล็ก นายชัยรัตน์ เชียงพฤษ นายพรทิพย์ เชียงพฤษ นายวันชัย เชียงพฤษ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี (นางดวงตา ประมูลเรือง) น.ส.บุญชู เจริญประดับ น.ส.สุกัญญา แซ่เฮ้ง นายมานัส ใจยา และนายสวัสดิ์ ชิงรัมย์ ซึ่งเป็นคนใกล้ชิดกับครอบครัวชินวัตร ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนจริง และบางคนถูกใช้ชื่อเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ ด้วย เช่น นางฉวี ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท อุดมวรรณ จำกัด และบริษัท โอ เอ โอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด น.ส.บุญชู ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด และบริษัท โอ เอ โอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด น.ส.ดวงตา ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท โอ เอ โอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (บริษัท เอฟ เอฟ พี จำกัด) และบริษัท เพจเจอร์ เซลล์ จำกัด โดยที่บุคคลเหล่านั้นเข้ามาถือหุ้นแทนหรือเป็นกรรมการโดยไม่ทราบรายละเอียดของการเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นและเป็นกรรมการในบริษัท ดังกล่าว ทั้งนี้ มีการโอนหุ้นโดยตรงระหว่างผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรสไปยังบุคคลดังกล่าว ดังนี้

- บริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องโอนหุ้นไปยังผู้มีชื่อถือแทนโดยตรงก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ได้โอนหุ้นให้แก่ น.ส.ดวงตา ฯ น.ส.สุกัญญา ฯ น.ส.บุญชู ฯ นายวิชัย ฯ นายมานัส ฯ และนายพรทิพย์ ฯ คนละ ๓๕๖,๕๐๐ หุ้น และนายชัยรัตน์ ฯ ๓๕๖,๓๐๐ หุ้น รวม ๒,๔๒๕,๓๐๐ หุ้น ซึ่งแสดงว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทนอยู่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง และถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวตลอดมา แม้ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว บุคคลดังกล่าว ก็ยังคงถือหุ้นในบริษัทนั้นโดยตลอด โดยบางคนก็ถือหุ้นเพิ่มขึ้นจากเดิมด้วย

- บริษัท อินโฟลิงค์ จำกัด ผู้ถูกร้องใช้ชื่อ น.ส.บุญชู ฯ ถือหุ้นแทน และคู่สมรสของผู้ถูกร้องใช้ชื่อนายวิชัย ฯ ถือหุ้นแทน โดยมีการโอนหุ้นไปมา ระหว่างวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓

๒. ในส่วนที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนนั้น คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ของผู้ร้อง เห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบเรื่องนี้มาโดยตลอด เพราะทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทต่างๆ มาเป็นเวลานานตั้งแต่เริ่มต้นทำธุรกิจ จึงเชื่อว่า บุคคลทั้งสองย่อมทราบและรู้ถึงการจัดการทรัพย์สิน โดยที่ผู้ถูกร้องทราบถึงการดำเนินการเช่นนี้ มาโดยตลอด

๓. การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ได้มอบหมายให้เลขานุการส่วนตัวเป็นผู้จัดทำบัญชี ยื่นต่อผู้ร้องและไม่รู้กฎหมายนั้น คณะอนุกรรมการตรวจสอบ เห็นว่า โดยข้อกฎหมายแล้ว บุคคลใด จะกล่าวอ้างว่า ไม่รู้กฎหมายเพื่อให้ตนพ้นจากความรับผิดชอบไม่ได้

นอกจากนั้นสำนักงาน ป.ป.ป. ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการให้ผู้ร้อง ในขณะที่ผู้ถูกร้อง ยื่นบัญชี ๕ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี สำนักงาน ป.ป.ป. ได้จัดทำแบบ พร้อมคำอธิบายเผยแพร่ไปยังผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๕ ว่า ททรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นแสดงนั้นให้รวมถึง ททรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย และก่อนที่ผู้ถูกร้องจะยื่นบัญชี ๕ ครั้งที่สาม กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีมาแล้วหนึ่งปี ผู้ร้องได้ออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๕๑ ก เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ อธิบายถึงการยื่นบัญชี ๕ ไว้อย่างชัดเจนในข้อ ๑๑ ว่า ททรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงให้หมายความรวมทั้งททรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย และผู้ร้องประกาศให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๕ ใช้แบบบัญชี ๕ ตามประกาศของผู้ร้อง พร้อมทั้งสำนักงาน ป.ป.ช. จัดพิมพ์แบบ พร้อมคำอธิบายและเย็บรวมเล่มแจกจ่ายให้แก่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๕ ใช้เป็นการทั่วไปและผู้ถูกร้องใช้แบบดังกล่าวเป็นแบบในการยื่นบัญชี ๕ ต่อผู้ร้องด้วย

นอกจากนี้ นางกมลวัน โชติกะพุกคณะ เลขานุการส่วนตัวของผู้ถูกร้องให้การว่า ได้อ่านและเข้าใจคำอธิบายแบบบัญชี ๕ ว่า ททรัพย์สินให้หมายความรวมถึงททรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย และนางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ให้การในทำนองเดียวกันว่า เข้าใจความหมายและคำอธิบายตามแบบ แต่ให้เหตุผลว่าที่ไม่แสดงรายการททรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้องที่ใช้ชื่อบุคคลอื่น เนื่องจากในช่องแบบที่กรอกรายการระบุเฉพาะของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น จึงกรอกเฉพาะตามแบบที่มีอยู่

คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ๕ ของผู้ร้อง พิจารณาจากคำให้การของบุคคลทั้งสองแล้วเห็นว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รวบรวมรายละเอียดททรัพย์สิน ต่างได้อ่านคำอธิบายและเข้าใจความหมายของการยื่นบัญชี ๕ เป็นอย่างดี และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และ ๒๕๒ เป็นหน้าที่ของผู้ถูกร้องในฐานะดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะนั้น จะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องและความมีอยู่จริงของททรัพย์สินและหนี้สิน ดังนั้น การปฏิเสธว่า ไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงกรณีให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน แล้วไม่แสดงททรัพย์สิน (หุ้น) ดังกล่าว ไว้ในบัญชี ๕ โดยอ้างว่า มอบหมายให้เลขานุการเป็นผู้จัดทำ จึงไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้

๔. ปรากฏพยานหลักฐานว่า การสั่งซื้อ สั่งขาย การโอนหุ้น การรับเงินปันผลของหุ้นที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่นนั้น เป็นไปตามคำสั่งของกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องทั้งสิ้น แม้แต่การรับเงินปันผลของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งบริษัทจะต้องส่งจ่ายเป็นเช็คระบุชื่อเข้าบัญชีของผู้มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นก็ตาม มีการนำเช็คเงินปันผลดังกล่าวไปเข้าบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้อง ซึ่งนางกาญจนาภา ฯ เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด โดยจัดทำแฟ้มทรัพย์สินของกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องที่บุคคลอื่นถือหุ้นแทนแยกจัดเก็บไว้เป็นรายบุคคลสามารถตรวจสอบและรับทราบได้ตลอดเวลา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อขายหุ้นบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ปรากฏหลักฐานว่า นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้ซื้อหุ้นจาก น.ส.ดวงตา ฯ ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๓๘ ล้านบาท นั้น นายบรรณพจน์ ฯ ให้การว่าไม่ได้เป็นการซื้อ แต่กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องแบ่งหุ้นให้ และข้อเท็จจริงจากคำให้การของนางกาญจนาภา ฯ รับฟังได้ว่าเป็นการโอนโดยซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าในการซื้อและขายให้โบรกเกอร์ฝ่ายละ ร้อยละ ๐.๕ รวมเป็นร้อยละ ๑ นอกจากนั้น การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทต่างๆ นั้น ทั้งผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสยังเป็นเจ้าของที่แท้จริงอยู่ และมีการทำหลักฐานการโอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นทุกหุ้นกลับคืนโดยการโอนลอยให้ผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในภายหลัง

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงจึงไม่ได้แสดงทรัพย์สิน (หุ้น) ของตน และ/หรือกลุ่มสมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทนไว้ในบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของผู้ถูกร้อง โดยอ้างว่า มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำและไม่รู้กฎหมาย จึงรับฟังไม่ได้

ผู้ถูกร้องนำสืบว่า

๑. ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ฉบับปัจจุบัน) เพราะ

(๑) ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในสมัยที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้บังคับในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายใดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นรัฐมนตรี แต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ต้องยื่นบัญชี ฯ แต่อย่างใด

(๒) เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับ บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๗ บัญญัติเพียงให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญต่อไปเท่านั้น มิได้บัญญัติให้บทบัญญัติ หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ มีผลใช้บังคับทันที คงมีแต่มาตรา ๓๒๑ วรรคหนึ่งที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ แต่มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วให้ขอความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญก่อนจึงจะประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อใช้บังคับต่อไปได้ แสดงว่า ก่อนมีระเบียบเช่นนั้น การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ยังเกิดขึ้นไม่ได้ ผู้ร้องออกกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการยื่นโดยสมัครใจ มิใช่ยื่นเพราะมีหน้าที่ต้องยื่น ดังนั้น หากบัญชี ฯ มีความบกพร่องก็มีเหตุที่จะนำมาลงโทษผู้ถูกร้อง

(๓) ที่ผู้ร้องอ้างหนังสือของเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ลงวันที่ ๑๕ และ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ ถึงเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขาธิการวุฒิสภา ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยา ส่งแบบบัญชี ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปให้บุคคลตามที่ระบุในหนังสือ เพื่อให้ยื่นบัญชีต่อสำนักงาน ป.ป.ป. ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนั้น เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่มีอำนาจดำเนินการดังกล่าว และก็ไม่ได้ส่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องซึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่ระบุในหนังสือของสำนักงาน ป.ป.ป. จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่น อีกทั้งกำหนดระยะเวลาสามสิบวัน ที่กำหนดให้ยื่นตรงกับวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก็เป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้ว ผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

(๔) สำหรับการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ แม้ว่า会上ภายหลังที่มีระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ออกใช้บังคับแล้ว แต่เมื่อพิจารณาความในระเบียบข้อ ๓ ประกอบข้อ ๑๓ แล้ว ผู้ที่จะถือว่า เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามระเบียบนี้ หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในวันที่ระเบียบใช้บังคับ แต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่ระเบียบจะใช้บังคับ จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่น การยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ จึงเป็นการยื่นด้วยความสมัครใจเช่นเดียวกับครั้งที่ ๑ และ ๒

๒. ถ้าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่อยู่ในข่ายบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะ

(๑) มาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษซึ่งกำหนดโทษไว้ ๒ ประการ คือ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” และ “การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี” ซึ่งเป็นโทษที่กำหนดไว้ควบคู่กัน มิใช่อ่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการแรกจึงมิได้มีการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี ที่ให้เริ่มนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการที่สองจึงเกิดขึ้นไม่ได้ แสดงว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายให้ใช้กับบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนแล้ว คงใช้เฉพาะกับกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ขณะถูกกล่าวหาเท่านั้น

(๒) นอกจากนี้ เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกาศใช้บังคับแล้ว มาตรา ๓๔ ได้บัญญัติข้อความเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยขยายความให้ชัดเจนขึ้นด้วยว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...” แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์โดยชัดแจ้งว่า เป็นบทลงโทษที่ใช้เฉพาะกับผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น

(๓) กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการยื่นบัญชี ฯ เพราะเหตุที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงอาจต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ คือ ให้ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ ที่ยื่นหลังจากพ้นจากตำแหน่ง หากพบว่า ผู้ถูกร้องรั่วรัวผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ก็ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสอง คือ ส่งเอกสารพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

(๔) ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ เมื่อพ้นกำหนดอายุความที่จะดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว ซึ่งแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะไม่มีกำหนดอายุความกรณีการยื่นบัญชี ฯ ไว้โดยเฉพาะ แต่การดำเนินคดีความผิดทุกคดี ย่อมต้องมีอายุความ จึงต้องพิจารณาตามบทบัญญัติเรื่องอายุความในกฎหมายเดียวกันในส่วนที่อาจจะนำมาเปรียบเทียบเป็นเกณฑ์กำหนด ซึ่งพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญสำหรับการยื่นบัญชี ฯ แล้ว เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้มีการยื่นบัญชี ฯ อันเป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะวัดว่า นับตั้งแต่วันเข้ารับตำแหน่งจนถึงวัน

พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่ำรวยผิดปกติหรือไม่ อย่างไร อันเป็นแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบังคับที่มุ่งใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ และให้ยื่นอีกครั้งเมื่อพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองครบหนึ่งปี เมื่อพิจารณา รวมถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔ ประกอบกับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว สรุปได้ว่า การดำเนินการตรวจสอบว่ามีการยื่นบัญชี ฯ ครบถ้วนหรือไม่ เป็นหน้าที่ของผู้ร้องที่จะต้องดำเนินการโดยเร็ว ก่อนมาตรการอื่นในการดำเนินการเอาผิดกรณีร่ำรวยผิดปกติ และทุจริตฉ้อโกง

ในส่วน of อายุความที่จะดำเนินการเรื่องการร่ำรวยผิดปกติ นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๗๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “การกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี” ซึ่งหมายความว่า เมื่อพ้นสองปีแล้วเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะบัญชี ฯ ก็ไม่อาจใช้ได้ ดังนั้น จึงน่าจะอนุมานได้ว่า เมื่ออายุความสำหรับกรณีร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งเป็นความผิดที่รุนแรงกว่ากรณียื่นบัญชี ฯ ยังมีอายุความเพียงสองปี อายุความกรณียื่นบัญชี ฯ จึงไม่อาจจะเกินสองปีได้ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อมาผู้ร้องได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีมีข่าวทางสื่อมวลชนว่าผู้ถูกร้องซ่อนเร้นหุ้นไว้ และเริ่มสอบสวนในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นเวลาหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองถึง ๒ ปี ๑๐ เดือน ๑๕ วัน ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้

๓. มติของผู้ร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว เข้าร่วมประชุมและมีมติด้วย คือ คุณหญิงปรีญา ฯ ซึ่งกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) โดยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด กรรมการและลูกจ้างทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังคงดำรงตำแหน่งและเป็นลูกจ้างอยู่ในวันที่ได้รับเลือกและหลังวันที่ได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดมา

ผลของการที่ถือว่า คุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะถือว่าไม่เคยได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาตั้งแต่ต้น หรือพ้นจากตำแหน่งในภายหลังย่อมจะทำให้หมัดของผู้ร้อง ที่มีคุณหญิงปรีญา ฯ เข้าประชุมด้วย หรือมีส่วนกระทำการหรือแสดงความคิดเห็นใช้ไม่ได้ด้วย หมัดของผู้ร้องเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งมีคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นผู้รายงานผลการสอบสวนและร่วมประชุมอยู่ด้วย จนเป็นผลให้ผู้ร้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องได้

๔. ผู้ร้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรีบร้อนไม่ให้อีกตามสมควรแก่ผู้ถูกร้องในการชี้แจง จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องได้รับการพิจารณาอย่างไม่เที่ยงธรรม และผู้ร้องมิได้ปฏิบัติตามระเบียบของผู้ร้อง โดย

(๑) เมื่อว่าที่ร้อยตรี เสี่ยงยม ฯ มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ ร้องขอต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ให้ตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องได้ปฏิบัติไม่เป็นกลางไม่เป็นธรรม และเลือกปฏิบัติ ด้วยการนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบอย่างเร่งด่วนผิดปกติ โดยมีมติรับเรื่องไว้ตรวจสอบทันทีในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ และหลังจากนั้นสองวันก็แต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบและสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินรายผู้ถูกร้องทั้ง ฯ ที่ก่อนหน้าว่าที่ร้อยตรี เสี่ยงยม ฯ จะร้องเรียน ผู้ถูกร้อง ได้มีประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๔ เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา ให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ถอดถอนนายชวณ หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกจากตำแหน่ง และประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้ผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. รับเรื่องไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๓ ก่อนมีการร้องเรียนเรื่องของผู้ถูกร้องแต่กลับลงมติเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยออกคำสั่งแต่งตั้งกรรมการเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และหลังจากนั้นก็ไม่มีควมคืบหน้าของการไต่สวนจนบุคคลทั้งสองพ้นจากตำแหน่งไปเอง

(๒) ในช่วงเดียวกันกับผู้ถูกร้องถูกร้องเรียน มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ร้องว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำในรัฐบาลขณะนั้นสองคน คือ นายชวณ หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง ผู้ร้องจึงนำเรื่องดังกล่าวพิจารณาไปในคราวเดียวกับผู้ถูกร้อง แต่เมื่อทั้งสองคนรับว่า ไม่ได้ยื่นเพราะหลงลืม ผู้ร้องกลับมีมติว่า ถ้าเหตุที่ไม่ยื่นเพราะหลงลืม ไม่เป็นความผิด แล้วเปลี่ยนแนวสอบสวนผู้ถูกร้องว่าไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่เป็นหุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทนนั้น เป็นความผิด

(๓) เมื่อแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ๑ แล้ว ผู้ร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบหรือให้ชี้แจง ผู้ถูกร้องทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์จึงได้แจ้งไปยังประธานกรรมการ ป.ป.ช. ว่า จะขอไปชี้แจงประธานอนุกรรมการตรวจสอบ ๑ จึงมีหนังสือให้ผู้ถูกร้องไปชี้แจงในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องแจ้งความจำนงว่า จะไปชี้แจงด้วยตนเองหลังจากเสร็จภารกิจเลือกตั้ง คือ หลังวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๔ แต่คณะกรรมการตรวจสอบ ๑ และผู้ร้องไม่ยอม เพราะต้องการรวบรวมการตรวจสอบ ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๔, ๒๔ และ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ชี้แจงเพิ่มเติมและผู้ถูกร้องกับคู่สมรสได้ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ ๑ ตรวจสอบ ๑ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยขอให้เรียกเอกสารจากบุคคลภายนอกมาประกอบการพิจารณา แต่คณะกรรมการตรวจสอบ ๑ รับผิดชอบผลการตรวจสอบโดยไม่ขอเอกสารแล้วส่งรายงานผลการตรวจสอบลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทันทีในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยที่ไม่ได้ส่งเอกสารประกอบกว่า ๗,๐๐๐ แผ่นไปด้วย

(๔) นายโอกาส อรุณินท์ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. สั่งการให้นำรายงานการตรวจสอบเข้าพิจารณาในการประชุมของผู้ร้อง วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยกำหนดนัดประชุมเพื่อลงมติผลการตรวจสอบในการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ และครั้งที่ ๕๙/๒๕๕๓ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ และในวันประชุมที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ นายโอกาส ๑ สั่งเลื่อนวาระการพิจารณารายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สิน ๑ รายผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นวาระที่ ๖.๒ ขึ้นมาพิจารณาเป็นลำดับต้น ก่อนระเบียบวาระอื่นๆ ทั้งนี้ ก่อนเริ่มการประชุมมีกลุ่มประชาชนจำนวนมากมาร้องเรียนต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน คือ คุณหญิงปรีญา ๑ พลโท สวัสดิ์ ๑ และนายเกริกเกียรติ ๑ เป็นกรรมการบริษัทและเป็นหุ้นส่วนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้แทนที่ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะชะลอการพิจารณาและลงมติกรณีผู้ถูกร้องไว้ แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. ๓ คน ดังกล่าวก่อน แต่กลับรวบรัดพิจารณาและลงมติกรณีของผู้ถูกร้องทันที การกระทำของประธานกรรมการ ป.ป.ช. ถือได้ว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เที่ยงธรรม เลือกลงปฏิบัติ และมีได้ให้ความเป็นธรรมอย่างเพียงพอแก่ผู้ถูกร้อง

(๕) ผู้ร้องใช้มาตรฐานการพิจารณารายงานผลการตรวจสอบ ๑ กรณีผู้ถูกร้องแตกต่างกับรายงานผลการตรวจสอบ ๑ ของนายชวน ๑ และนายบัญญัติ ๑ โดยกรณีบุคคลทั้งสองรายนั้น ผู้ร้องมีมติให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้ชัดเจนก่อน แต่กรณีผู้ถูกร้องซึ่งมีประเด็นเดียวกัน ทั้งที่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า ผู้ร้องกลับรีบพิจารณาและลงมติให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้องในการพิจารณาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

(๖) หลังจากที่คณะกรรมการตรวจสอบฯ เสนอรายงานผลการตรวจสอบกรณีของผู้ถูกร้องต่อผู้ร้องแล้ว ผู้ร้องไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงก่อนที่จะพิจารณาลงมติอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ มติของผู้ร้องจึงไม่ชอบ

๕. คำร้องของผู้ร้องที่อ้างว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นคำกล่าวอ้างลอยๆ ไม่แยกแยะให้เห็นว่า กรณีใดเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ กรณีใดเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถชี้แจงได้ถูกต้อง ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ โดยมีได้มีข้อความส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นเท็จฯ และมีได้เจตนาหรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๖. กรณีจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จะต้องปรากฏว่า มีความจงใจและความจงใจจะเกิดขึ้นได้ ผู้กระทำจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงนั้นๆ ซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีฯ ก็เพื่อมิให้ผู้ยื่นบัญชีฯ นั้นอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยจงใจแจ้งเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรบอกให้ทราบ เพื่อเตรียมการรองรับการที่จะกระทำทุจริต หรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย แต่สำหรับกรณีของผู้ถูกร้อง ปรากฏข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบของผู้ร้องเองว่า ทรัพย์สินทั้งปวงของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่จริงโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีอยู่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่อาจถือว่า ผู้ถูกร้องมีความจงใจปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อผลใดๆ อันเกี่ยวกับการอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย

๗. ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานอันจะแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๘. กรณีหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) หรือบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่ผู้ร้องอ้างว่า มีชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทนทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องนั้น เป็นเพราะเมื่อผู้ถูกร้องโอนหุ้นโดยวิธีโอนลอยให้คู่สมรสของผู้ถูกร้องในปี ๒๕๓๕ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้นำไปโอนหุ้นลอยไปใส่ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน และหุ้นที่บุคคลอื่นถือไว้แทนดังกล่าว คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็ได้ส่งขายไปหมดแล้ว ซึ่งเงินที่ได้จากการขายก็นำเข้าบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ที่ผู้ถูกร้องแสดงไว้ในบัญชีฯ มาโดยตลอด

๕. กรณีบริษัท อินโฟลิ่งค์ จำกัด เป็นการโอนหุ้นกันในปี ๒๕๕๒ หลังจากที่ถูกฟ้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองหนึ่งปีแล้ว จึงไม่มีหน้าที่ต้องแสดง

๑๐. กรณีหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้อง มอบให้นายสุรเชียร จักรธรานนท์ กรรมการผู้อำนวยการของกลุ่มบริษัท แอสเสท ของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ไปเจรจากับผู้บริหารของบริษัท อัลไพน์ เรียวเอสเตท จำกัด ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด และทำบันทึกตกลงจะซื้อจะขายหุ้นพร้อมทรัพย์สินกันระหว่างบริษัท อัลไพน์ เรียวเอสเตท ๑ กับบริษัท เอสซี แอสเสท ๑ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๑ ต่อมาพบว่าบริษัท อัลไพน์ เรียวเอสเตท ๑ มีภาระหนี้สินค้างชำระสถาบันการเงินหลายแห่ง โดยมีบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ ๑ เป็นผู้ค้ำประกันหนี้ และสถาบันการเงินเหล่านั้นส่วนใหญ่ถูกสั่งปิดกิจการอย่างถาวร และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ซึ่ง ปรส. กำลังดำเนินการแยกหนี้ออกไปบริหารหรือประมูลขาย นายสุรเชียร ๑ เห็นว่า ถ้าให้บริษัท เอสซี แอสเสท ๑ ซื้อหุ้นหรือกิจการของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ ๑ โดยตรงจะทำให้การเจรจา ประนีประนอมหนี้ค้างชำระกับเจ้าหนี้สถาบันการเงินทำได้ยาก จึงแนะนำให้คู่สมรสของผู้ถูกร้องซื้อไว้ แทนบริษัท ๑ โดยให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนซึ่งผู้ถูกร้องเพิ่งทราบข้อเท็จจริง เมื่อถูกตรวจสอบบัญชี ๑ เหตุที่ไม่ปรากฏรายการแสดงการถือหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ ๑ ในการยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๓ เพราะผู้ที่รวบรวมทรัพย์สินของกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเข้าใจว่า หุ้นที่ผู้อื่นถือแทนไม่ต้องแสดงไว้ในบัญชี ๑ ส่วนที่เคยให้สัมภาษณ์กับนายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นบริษัทดังกล่าว จากนายเสนาะ เทียนทอง นั้น ผู้ถูกร้องหมายถึง บริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด ที่คู่สมรสของผู้ถูกร้อง และพี่ชายเป็นเจ้าของ เป็นผู้ซื้อ และการให้สัมภาษณ์ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องเจตนาบริสุทธิ์ไม่ได้ จงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงแต่อย่างใด

๑๑. กรณีหุ้นบริษัทอื่นๆ นั้น เมื่อผู้ถูกร้องประกาศต่อสาธารณะว่า จะวางมือจากการดำเนินธุรกิจมาทำงานการเมือง ได้โอนหุ้นที่ถืออยู่ในบริษัทต่างๆ ในลักษณะโอนลอยในเอกสารให้ คู่สมรส แต่คู่สมรสจะนำเอกสารโอนหุ้นไปใส่ชื่อให้บุคคลอื่นถือแทนเมื่อใดบ้างผู้ถูกร้องไม่ทราบ เพราะเป็นการถือหุ้นแทนคู่สมรสผู้ถูกร้อง ไม่ใช่แทนผู้ถูกร้อง

๑๒. การสั่งซื้อส่งขายและการโอนหุ้นที่ผู้อื่นถือแทน กับการรับเงินปันผลนั้นตาม คำร้องของผู้ร้องอ้างว่า การดำเนินการดังกล่าวล้วนเป็นไปตามคำสั่งของกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องรวมทั้ง การนำเช็คเงินปันผลเข้าบัญชีคู่สมรสด้วย ก็เท่ากับผู้ร้องเองก็รับว่า หุ้นที่มีชื่อผู้อื่นถือแทนนั้นเป็นการ ถือแทนคู่สมรสไม่ใช่ถือแทนผู้ถูกร้อง

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่า การซื้อขายหุ้นบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๓๘ ล้านบาท ระหว่าง น.ส.ดวงดา ๑ กับนายบรรณพจน์ ๑ ความจริงเป็นกรณีคู่สมรสของผู้ถูกร้องแบ่งหุ้นให้นายบรรณพจน์ ๑ ไม่ใช่เป็นการซื้อขายนั้น ณ วันที่มีการโอนหุ้นดังกล่าว ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และคู่สมรสซึ่งเป็นเจ้าของหุ้นดังกล่าวโดยมี น.ส.ดวงดา ๑ ถือไว้แทน ย่อมมีสิทธิแบ่งโอนหุ้นให้นายบรรณพจน์ ๑ พี่ชายอย่างใดก็ได้

๑๓. ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินธุรกิจโดยผิดกฎหมายหรือปิดบังอำพราง เนื่องจาก การดำเนินธุรกิจ สามารถทำได้ตามวิธีการต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละคน โดยที่การดำเนินการนั้นไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ถูกร้องก็ดำเนินการเช่นนั้น

๑๔. ททรัพย์สินที่ต้องแสดงยังมีความสับสน การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สิน ที่ผู้อื่นถือแทนจึงไม่เป็นความผิด ด้วยเหตุผล ดังนี้

(๑) หลักที่ว่า “ผู้ใดจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายมาเป็นข้อแก้ตัวเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่ได้” เป็นหลักกฎหมายอาญา แต่บทบัญญัติเกี่ยวกับการขึ้นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ถึง มาตรา ๒๕๓ ไม่ใช่บทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางอาญา และผู้ถูกร้องก็ไม่เคยอ้างว่า ไม่รู้กฎหมาย เพียงแต่อ้างว่า ผู้ที่รวบรวมทรัพย์สินของคู่สมรสของผู้ถูกร้องเข้าใบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่ชัดเจน

(๒) รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติคำจำกัดความของคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่ต้องแสดงในบัญชี ๑ ไว้ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๓) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษทางการเมืองสำหรับผู้ฝ่าฝืน เกี่ยวกับการขึ้นบัญชี ๑ ดังนั้น ผู้ที่กระทำการอันเป็นความผิดมาตรา ๒๕๕ จึงต้องเป็นกรณีที่ผู้ขึ้น มีความตั้งใจในการกระทำอันเป็นความผิดนั้นเพื่อเตรียมการล่วงหน้าที่จะใช้เป็นข้ออ้างในภายหลังเมื่อมี ททรัพย์สินเพิ่มขึ้นโดยมิชอบจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่กรณีที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการหุ้น ของคู่สมรสที่ใช้ชื่อผู้อื่นถือแทน เพราะผู้ถูกร้องไม่ทราบมาก่อน และการที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการ หุ้นที่ผู้อื่นถือแทนคู่สมรสก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ แก่ผู้ถูกร้อง เพราะเป็นหุ้นที่คู่สมรสมีอยู่เดิม และได้มาจากการประกอบธุรกิจตามปกติ

๑๕. ผู้ร้องเคยตรวจสอบบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้องแล้วแต่ไม่เคยทักท้วงว่าไม่ถูกต้อง โดยบัญชีที่ขึ้นครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ที่ไม่ได้แสดงรายการหุ้นที่ผู้อื่นถือแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินแล้ว ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเพิ่มเติมเฉพาะเงินฝาก ในธนาคารและยานพาหนะ ไม่ได้ให้ชี้แจงหรือสอบถามเรื่องการให้ผู้อื่นถือหุ้นแทน

๑๖. ผู้ถูกร้องไม่สนใจไม่แสดงทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้องเนื่องจาก

(๑) นางกาญจนภา ฯ ผู้รวบรวมทรัพย์สินของคู่สมรสของผู้ถูกร้องเข้าใจว่า ถ้าหลักฐานการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือหุ้น ไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ปรากฏเป็นชื่อบุคคลอื่น ก็ไม่ต้องแสดงรายการ เพราะจะขัดกับเอกสารที่ระบุชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ นางกาญจนภา ฯ จึงไม่ได้รวบรวมทรัพย์สินของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ส่วนนี้ให้นางกมลวัน ฯ ผู้กรอรายการในบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง แสดงให้เห็นว่า นางกาญจนภา ฯ และนางกมลวัน ฯ เข้าใจผิดว่า ไม่ต้องกรอก/แสดงทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือไว้แทน

(๒) บัญชี ฯ ที่นางกมลวัน ฯ ทำให้ในส่วนของผู้ถูกร้องถูกต้องแล้ว เพราะผู้ถูกร้องไม่มีทรัพย์สินให้บุคคลอื่นถือไว้แทน สำหรับในส่วนของคู่สมรสนั้น เมื่อนางกาญจนภา ฯ ไม่ได้แจ้งนางกมลวัน ฯ จึงไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ แสดงว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจแสดงรายการ ฯ เท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

(๓) ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในบัญชี ฯ ที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ แล้ว เห็นว่าถูกต้อง จึงลงประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ จึงถือว่าบัญชี ฯ ทั้งสองครั้งดังกล่าวเป็นอันยุติ

(๔) สำหรับบัญชีที่ยื่นครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ที่อ้างว่าผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือไว้แทน มีจำนวน ๖๕๖,๕๘๔,๓๘๔ บาท นั้น ไม่ได้ระบุว่า เป็นทรัพย์สินอะไรบ้าง และใครถือแทน และเมื่อเทียบกับจำนวนทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องที่แสดงไว้ คือ ๒๔,๘๕๔,๕๘๐,๐๐๐ บาท เห็นว่า ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า ไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือไว้แทน มีจำนวนเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ ๒.๕ ของทรัพย์สินที่แสดงไว้เท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลหรือมูลเหตุจูงใจที่ผู้ถูกร้องจะยื่นบัญชี ฯ เท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง

๑๗. ผู้ร้องไม่มีอำนาจกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องกระทำผิดกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และ/หรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ ทั้งนี้ เพราะเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ คือ การป้องกันปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือเพื่อมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น มิได้มีเจตนารมณ์ให้ผู้ร้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.) หรือเป็นเจ้าพนักงานประเมินภาษี

๑๘. ผู้ถูกร้องและคู่สมรสไม่ได้กระทำผิดต่อกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่า ดำเนินการโดยไม่สุจริตในการถือหุ้นบริษัท และไม่ได้รายงานการได้มาซึ่งหุ้นต่อคณะกรรมการ ก.ล.ต. เป็นการกล่าวอ้างลอยไม่มีข้อสนับสนุนทางกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงประกอบ อีกทั้งผู้ร้องไม่มีอำนาจตรวจสอบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ การที่ผู้ร้อง กล่าวอ้างเรื่องนี้ประกอบการพิจารณาลงมติ จึงเป็นการก้าวก่ายอำนาจขององค์กรอื่นๆ และเป็นการล่วงล้ำ เข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกร้อง อันเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

๑๙. ผู้ถูกร้องและคู่สมรสไม่ได้หลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ การที่ผู้ร้องอ้างเหตุที่ นายบรรณพจน์ ๑ ได้รับหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) จากคู่สมรสของผู้ถูกร้องโดยเสน่หา โดยนายบรรณพจน์ ๑ ไม่ได้นำราคาหุ้นดังกล่าวรวมเป็นเงินได้เพื่อ เสียภาษีเงินได้นั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การเสียภาษีเงินได้หรือไม่ เป็นหน้าที่ของนายบรรณพจน์ ๑ ไม่เกี่ยวข้อง กับการที่ผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสต้องแสดงในบัญชี ๑

๒๐. ผู้ถูกร้องสรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ดังนี้

(๑) ผู้ร้องซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ จะต้องมีความบริสุทธิ์ ปราศจากข้อครหา ทั้งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีอคติ หรือมีสายสัมพันธ์ทางการเมืองกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่ผู้ร้องตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง โดยไม่เป็นธรรม เลือกปฏิบัติ และไม่ให้อีกโอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงตามระเบียบของผู้ร้องที่ได้วางไว้และเร่งรัด การประชุมและลงมติทั้งๆ ที่กรรมการของผู้ร้องไม่ครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และการตรวจสอบ ก็เป็นไปหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนานเกือบสามปีแล้ว

(๒) ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้ และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญไม่ได้บังคับให้ต้องแสดงรายการ ทรัพย์สินและไม่ได้กำหนดโทษของการฝ่าฝืน ผู้ถูกร้องมาทำงานการเมืองเพื่อประเทศชาติ ไม่ได้เพื่อ แสวงหาประโยชน์ แต่ผู้ร้องกลับนำเอาการประกอบธุรกิจมาเป็นประเด็นทางการเมืองเพื่อปิดกั้นผู้ถูกร้อง และยังนำกฎหมายอื่นมาอ้างว่า ผู้ถูกร้องน่าจะกระทำผิดทั้งที่ผู้ร้องไม่มีอำนาจจะกระทำเช่นนั้นได้

พิเคราะห์คำร้องของผู้ร้องและคำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้วมีประเด็นในข้อกฎหมายที่จะต้องวินิจฉัย ในเบื้องต้น ๕ ประเด็นคือ

๑. ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามมาตรา ๒๕๕ หมายถึงบุคคลใดบ้าง
 ๓. มติของผู้ร้องที่วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นเป็นมติที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
 ๔. ผู้ร้องปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ หรือไม่
 ๕. คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามมาตรา ๒๕๕ มีความหมายอย่างไร
- ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

ผู้ถูกร้องเป็นรองนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ บัญญัติว่า “ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” คือ ให้ผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรีต่อไป ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงต้องอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันทุกประการรวมถึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ คือ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ ด้วย และมาตรา ๒๕๒ (๑) บัญญัติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ๑ แสดงรายการทรัพย์สิน ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อมาตรา ๓๑๗ บัญญัติว่าให้รัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งคงเป็นรัฐมนตรีต่อไปตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงถือว่ารัฐมนตรีเหล่านี้รวมทั้งผู้ถูกร้องด้วยเข้าดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญคือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องจะอ้างว่าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับก่อนได้ถูกยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้รัฐมนตรีต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ๑ ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ และจะอ้างว่ามาตรา ๒๕๒ (๑) ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง” เมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องสามารถยื่นบัญชี ๑ ได้ภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ เพราะผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ๑ นั้น พังไม่ขึ้น เพราะผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตั้งแต่วันเข้ารับตำแหน่งคือวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ (วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐) แล้ว เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งหลังจากรัฐธรรมนูญประกาศใช้ หน้าที่ที่จะต้องยื่นบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้องยังอยู่ มิได้หมดไปกับการพ้นจากตำแหน่งของผู้ถูกร้อง

แต่ประการใด ส่วนที่มาตรา ๒๕๒ (๑) ให้เวลาในการยื่นสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งนั้นก็เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งมีเวลารวบรวมรายการทรัพย์สินเท่านั้นมิได้หมายความว่าถ้าพ้นจากตำแหน่งในระหว่างสามสิบวันนี้จะทำให้หน้าที่ในการต้องยื่นหมดไปด้วย และการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ๑ ของผู้ถูกร้องทั้ง ๓ ครั้ง เป็นการยื่นภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้ว คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี ครบตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดไว้ เท่ากับผู้ถูกร้องยอมรับว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ต่อผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนด กรณีของผู้ถูกร้องจึงอยู่ในข่ายต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ นั้น จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่สอง “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามมาตรา ๒๕๕ หมายถึงบุคคลใดบ้าง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า”

มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว”

มาตรา ๒๕๔ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป”

มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

มาตรา ๒๕๖ บัญญัติว่า “บทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม และมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วยโดยอนุโลม”

ผู้ถูกร้องอ้างว่า มาตรา ๒๕๕ ใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด” จึงไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ให้ผู้นั้น “พ้นจากตำแหน่ง” และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ดังนั้นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ คือใช้บังคับเฉพาะผู้ที่ยัง “ดำรงตำแหน่ง” อยู่เท่านั้น โดยให้มีโทษในกรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๕ คือไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ได้รับโทษ คือ “ให้พ้นจากตำแหน่ง” โดยมีได้มุ่งหมายถึงบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว เพราะไม่มีตำแหน่งที่จะให้พ้นอีก ดังนั้นเมื่อมาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษจึงต้องแปลความโดยเคร่งครัดมิได้หมายความว่าขยายไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้วด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ามีตำแหน่งใดบ้างที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ส่วนมาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่าผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๑ จะต้องยื่นบัญชี ๑ เมื่อใดบ้าง คือ อนุ (๑) ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่ง อนุ (๒) ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่ง และอนุ (๓) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ก็เป็นหน้าที่ของทายาทหรือผู้จัดการมรดกที่จะเป็นผู้ยื่นบัญชี ๑ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตามมาตรา ๒๕๒ (๒) และ (๓) นั้น เป็นกรณีที่ใช้กับผู้พ้นจากตำแหน่งแล้วเท่านั้น เพราะอนุ (๒) ใช้คำว่า “ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง” และอนุ (๓) ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งถึงแก่ความตายให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้ยื่น ทั้งสองกรณีเป็นกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งพ้นจากตำแหน่งแล้ว นอกจากนั้น มาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ยังบัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่ง..... นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” จึงเป็นที่ชัดเจนว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ นอกจากจะต้องยื่นบัญชี ๑ ขณะดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ (๑) แล้ว ยังจะต้องยื่นบัญชี ๑ อีก ๒ ครั้ง หลังจากพ้นจากตำแหน่งแล้วตามอนุ (๒) (๓) และเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีตามวรรคสองของมาตรา ๒๕๒ ด้วย

การที่มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน..... หรือจงใจยื่นบัญชี..... ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความ.....” คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในมาตรานี้หมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ และหมายรวมถึงบุคคลดังกล่าวที่พ้นจากตำแหน่งแล้วด้วย

การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่าคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามมาตรา ๒๕๕ หมายความว่า เฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าถ้ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ต้องการให้หมายรวมถึงผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองด้วย ก็ต้องระบุในมาตรา ๒๕๕ ให้ชัดเจนคือต้องใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรวมทั้งผู้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองด้วย” เมื่อรัฐธรรมนูญมิได้ระบุ “รวมทั้งผู้พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง” ก็ต้องถือว่ามาตรา ๒๕๕ ไม่ต้องการคลุมถึง “ผู้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว” นั้น เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญที่ต้องการปฏิรูประบบการเมืองของประเทศ มีเจตนารมณ์ให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความซื่อสัตย์และจริงใจกับประชาชน โปร่งใส และไม่อาศัยตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อตรวจสอบว่าขณะดำรงตำแหน่งมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่จึงได้บัญญัติ หมวด ๑๐ ว่าด้วย “การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ” และส่วนที่ ๑ ว่าด้วย “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติในส่วนที่ ๑ ว่าด้วย “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” นี้เพียง ๖ มาตรา คือ มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ โดยมาตรา ๒๕๑ กำหนดตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ามีใครบ้างที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

มาตรา ๒๕๒ กำหนดเวลาที่ต้องยื่นบัญชี ๑ คือ ขณะเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี

มาตรา ๒๕๓ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่น

มาตรา ๒๕๔ กำหนดกรณีที่น่าสงสัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้น ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๒๕๕ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ แล้วจงใจไม่ยื่นหรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๕๖ กำหนดให้บทบัญญัติเหล่านี้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วย

จะเห็นได้ว่าถ้าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการให้ใช้บังคับเฉพาะนักการเมืองขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้นจริงตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญใน

ส่วนที่ ๑ เรื่อง “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ ก็จะไม่ผลใช้บังคับได้ เพราะถ้ามาตรา ๒๕๕ มิได้บังคับกับผู้พ้นจากตำแหน่งแล้ว ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ ทุกคนไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๒ ที่กำหนดให้ยื่นบัญชี ขณะเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หากจะยื่นก็ไม่จำเป็นต้องแสดงทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงก็ได้ เพราะเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วก็เป็นผู้ที่ไม่ถูกบังคับโดยมาตรา ๒๕๕ คือไม่ยื่นก็ไม่ผิด

บทบัญญัติในส่วนที่ ๑ เรื่อง “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” นี้มีเจตนาที่จะตรวจสอบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในขณะดำรงตำแหน่งแสวงหาผลประโยชน์ อันมิชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากปรากฏว่าผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติในระหว่างดำรงตำแหน่งก็ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินคดีกับผู้นั้นตามมาตรา ๒๕๔ คือส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อสั่งให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินี้ตกเป็นของแผ่นดิน ดังนั้น ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่เพียงมาตรา ๒๕๒ (๑) คือยื่นบัญชี ฯ ขณะเข้ารับตำแหน่งเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๒ (๒) คือเมื่อพ้นจากตำแหน่งได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่มีข้อมูลจะตรวจสอบเปรียบเทียบได้ว่า ขณะเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง นักการเมืองผู้นั้นมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าใด เพิ่มขึ้นโดยผิดปกติหรือไม่ เมื่อไม่มีข้อมูลเช่นนี้ประธาน ป.ป.ช. ก็ไม่สามารถสรุปเรื่องให้อัยการสูงสุดได้และอัยการสูงสุดก็ไม่สามารถที่จะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ฯ ตามมาตรา ๒๕๔ ได้ ดังนั้น มาตรา ๒๕๔ จึงไม่มีโอกาสได้ใช้บังคับ

ยิ่งกว่านั้น หากผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ ไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามกำหนดเวลา ในมาตรา ๒๕๒ หรือยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๕ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ แทนที่ผู้ดำรงตำแหน่งจะอ้างเหตุในการไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ ที่ไม่ถูกต้อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ได้ตั้งใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือไม่จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว จึงลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ทันทีทำให้กลายเป็นผู้พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ถ้าแปลมาตรา ๒๕๕ ตามที่ผู้ถูกร้องอ้างคือมาตราดังกล่าวใช้กับผู้พ้นจากตำแหน่งแล้วไม่ได้ ศาลรัฐธรรมนูญก็จะไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ที ล่าออกจากตำแหน่งดังกล่าวได้ ซึ่งเท่ากับว่ามาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ นี้ไม่มีผลใช้บังคับได้เลย เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่จะตรวจสอบความไม่สุจริตหรือผู้ที่หาประโยชน์ขณะดำรงตำแหน่งของนักการเมืองตามมาตรา ๒๕๔ ก็จะไม่เป็นผลตามเจตนารมณ์ ถ้ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ตามที่ผู้ถูกร้อง

กล่าวอ้างจริงก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ ไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะไม่มีโอกาสให้บังคับได้เลย

ประเด็นที่สาม มติของผู้ร้องที่วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ เป็นมติที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ผู้ถูกร้องอ้างว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ดำรงตำแหน่ง กรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด กรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชี ของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อีกด้วย และยังคงดำรงตำแหน่งผู้จัดการและลูกจ้างของบริษัทดังกล่าว ตลอดมา มิได้ลาออก จึงมิได้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่าผู้ใดซึ่งดำรงตำแหน่งในบริษัทที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือเป็นลูกจ้าง ของบุคคลใด หากได้รับเลือกจากวุฒิสภาจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการ หรือจากการเป็นลูกจ้างภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับเลือก ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกให้ถือว่าผู้นั้นมิได้ เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้นเมื่อคุณหญิงปรีญา ฯ มิได้ลาออกจากตำแหน่งผู้จัดการและ ลูกจ้างของบริษัทดังกล่าวจึงต้องถือว่าคุณหญิงปรีญา ฯ มิได้เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาเลย เมื่อคุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. แต่ได้เข้าประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในครั้งที่ลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ มติดังกล่าว จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องอ้างว่าในการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีมติดังกล่าว คุณหญิง ปรีญา ฯ ซึ่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งที่เข้าประชุมยังเป็น ๑. กรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ๒. กรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และ ๓. เป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ซึ่งในเรื่องนี้ ปรากฏว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับเลือก ถูกต้องแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้อีก ส่วนการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ของคุณหญิงปรีญา ฯ นั้น ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลาออกจาก กรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด แล้ว และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียน ได้ถอนชื่อคุณหญิงปรีญา ฯ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และออกหนังสือรับรอง ให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาดังนั้นก็ฟังได้ว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ภายในเวลาที่ กฎหมายกำหนดแล้ว ส่วนปัญหาที่ว่าคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด นั้น

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าคุณหญิงไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ และไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ จากบริษัท ฯ แม้ว่าคุณหญิงปรียา ฯ จะลงลายมือชื่อในใบดูล ฯ ปี ๒๕๕๒ ของบริษัท ฯ ในฐานะผู้ทำงานบุคคลและกรรมการบริษัทก็ตาม เมื่อคุณหญิงปรียา ฯ ไม่ใช่ลูกจ้างและไม่ใช่กรรมการบริษัทเช่นนี้ การลงชื่อดังกล่าวก็ไม่ทำให้คุณหญิงปรียา ฯ กลายเป็นลูกจ้างหรือกลับมาเป็นกรรมการของบริษัท ฯ อีก เพราะการเป็นกรรมการบริษัทนั้นจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของบริษัท ฯ และนายทะเบียนหุ้นส่วน ฯ ได้จดทะเบียนรับรองถูกต้องแล้วจึงจะมีฐานะเป็นกรรมการบริษัท เมื่อไม่ปรากฏว่าที่ประชุมใหญ่ของบริษัท ฯ ได้แต่งตั้งให้คุณหญิงปรียา ฯ กลับมาเป็นกรรมการอีกคุณหญิงปรียา ฯ จึงไม่ใช่กรรมการบริษัท ฯ ดังนั้นการที่คุณหญิงปรียา ฯ ลงชื่อรับรองบุคคลของบริษัท ฯ จึงมิได้ลงชื่อในฐานะลูกจ้าง ฯ หรือกรรมการของบริษัท ฯ ส่วนเมื่อมิได้ลงชื่อในฐานะกรรมการบริษัทแล้ว เอกสารดังกล่าวจะมีผลอย่างไรนั้น ไม่ใช่หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย

ประเด็นที่สี่ ผู้ร้องปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ หรือไม่

ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ กำหนดว่า

“ข้อ ๒๑ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีผู้กล่าวหาหรือเรียนโดยมีหลักฐานหรือข้อเท็จจริงอันควรเชื่อว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวโดยเร็ว

การตรวจสอบข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจะมอบหมายให้ประธานกรรมการ กรรมการอนุกรรมการ หรือเจ้าพนักงาน เป็นผู้ดำเนินการ แล้วจัดทำรายงาน พร้อมทั้งความเห็นเสนอคณะกรรมการพิจารณาก็ได้

ก่อนที่คณะกรรมการจะมีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบคณะกรรมการต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นชี้แจงต่อคณะกรรมการด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศ

ในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวแปลความได้ว่าเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ออกระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ ฯ โดยได้รับการพิจารณาความชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ และระเบียบนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา จนกว่าจะมีการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาใช้บังคับ ซึ่งระเบียบนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ คือวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ดังนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ระเบียบดังกล่าวจึงถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติไม่อาจนำมาใช้บังคับได้อีก ผู้ร้องมิได้ใช้ระเบียบดังกล่าวกับคดีนี้ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่า ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว ข้อ ๒๑ หรือไม่

ประเด็นที่ห้า คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามมาตรา ๒๕๕ มีความหมายอย่างไร

ตามมาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี.....หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน.....หรือปกปิดข้อเท็จจริง.....”

คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามมาตรา ๒๕๕ นี้ ตรงกับคำว่า “เจตนา” ในกฎหมายทั่วไป ซึ่งมาตรา ๕๕ วรรคสอง ของประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนาได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น” “เจตนา” ตามกฎหมายมี ๒ กรณี คือ เจตนาธรรมดา กับ เจตนาพิเศษ เจตนาธรรมาคือผู้กระทำนอกจากจะกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำแล้วจะต้องมุ่งต่อผลโดยตรงต่อการกระทำนั้น เช่น กฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘ บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษ.....” หมายความว่าผู้กระทำมีเจตนาฆ่าและผู้กระทำประสงค์ต่อผลโดยตรงต่อผลของการกระทำนั้น คือ ต้องการให้ผู้ถูกกระทำตายเท่านั้น มิได้ฆ่าโดยมีเจตนาเพื่อหวังผลอย่างอื่นเป็นพิเศษ ส่วนเจตนาพิเศษนั้นนอกจากผู้กระทำจะกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำและมุ่งต่อผลของการกระทำโดยตรงแล้ว ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาเพื่อมุ่งหวังผลอย่างอื่นเป็นพิเศษด้วย ซึ่งถ้ากรณีใดกฎหมายต้องการให้ใช้เจตนาพิเศษ กฎหมายจะระบุไว้ชัดเจนว่าเจตนาเช่นนั้นเพื่อหวังผลอย่างอื่นเป็นพิเศษ เช่น มาตรา ๒๘๕ (๓) ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้” หรือมาตรา ๒๘๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อสนองความโกรธของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง

แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม.....” จะเห็นได้ว่าทั้งมาตรา ๒๘๕ (๗) และมาตรา ๒๘๒ การกระทำผิดในสองมาตรานี้ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาพิเศษ คือมีจุดมุ่งหมายในผลของการกระทำอย่างอื่นเป็นพิเศษ ยิ่งกว่าเจตนาธรรมดา เช่น มาตรา ๒๘๕ (๗) ข่าผู้อื่นก็เพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น หรือเพื่อปกปิดความผิดอื่นหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้ สำหรับมาตรา ๒๘๒ ก็เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นหรือเพื่อการอนาจาร ซึ่งถ้ามิใช่เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นหรือเพื่อการอนาจาร เช่น พาไปด้วยความสงสาร ด้วยความเมตตาหรือด้วยความรักแล้วผู้พาไปย่อมไม่ผิดตามมาตรา ๒๘๒

คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มิได้มีข้อความว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” เพื่อหวังผลอะไรเป็นพิเศษ เช่น เพื่อเตรียมการทุจริตหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือเพื่อให้ได้ประโยชน์ในทางการค้า แสดงว่าคำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ในมาตรา ๒๕๕ นั้นรัฐธรรมนูญต้องการให้ใช้เจตนาธรรมดาเท่านั้น คำว่า “จงใจ” คือ มีเจตนาตั้งใจทำโดยรู้สำนึกในการกระทำเท่านั้น ส่วน “ปกปิด” ก็เพียงมีเจตนามิให้คนอื่นรู้เท่านั้นมิได้มีเจตนาเพื่ออะไรเป็นพิเศษ จึงไม่ต้องพิจารณาว่าการจงใจหรือปกปิดนี้มีเจตนาเพื่ออะไรเป็นพิเศษหรือไม่ เพียงแต่พิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำโดยเจตนาคือรู้สำนึกในการกระทำเท่านั้นก็เข้าหลักเกณฑ์ของตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว ดังนั้น ตามมาตรา ๒๕๕ เพียงแต่ตนเองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ แล้วมีเจตนาไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือกรณีจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จเพียงแต่รู้ว่าข้อความในบัญชี ฯ ที่ยื่นนั้นเป็นเท็จ รู้ว่าความจริงคืออะไรข้อความที่ยื่นนั้นไม่จริง ส่วนกรณีปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็เพียงแต่รู้ข้อเท็จจริงนั้นว่ามีอยู่จริงแล้วไม่แจ้งก็ถือว่า ปกปิดแล้ว แต่ถ้าไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงนั้นจึงไม่ได้แจ้งเช่นนี้ ถือว่าไม่ได้ปกปิดเพราะไม่รู้

ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ นั้น ผู้ร้องยื่นคำร้องว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องยอมรับว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่น ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องดังนี้

ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน และ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นในการยื่นบัญชี ฯ ทั้งสามครั้ง โดยใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนรวม ๑๓ บริษัท เป็นหุ้นในบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ๕ บริษัท คือ บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท ชินแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) บริษัท

ยูไนเต็ด บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท อินโฟรเซิลเทเลคอม จำกัด (มหาชน) นอกจากนั้น เป็นหุ้นในบริษัทที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ ๘ บริษัท คือ บริษัท อุดมวรรณ จำกัด บริษัท เพจเจอร์ เซลล์ จำกัด บริษัท เอ็น.ซี.ซี. แมนเนจเม้นท์ จำกัด บริษัท บางกอกเทเลคอม จำกัด บริษัท ดาต้าโฟรเซสซิงโซน จำกัด บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด บริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด และบริษัท เทเลอินโฟมีเดีย จำกัด ซึ่งคิดเป็นมูลค่ารวมในการยื่นบัญชี ฯ แต่ละครั้ง ดังนี้

ครั้งที่หนึ่ง กรณีเข้ารับตำแหน่งจำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท

ครั้งที่สอง กรณีพ้นจากตำแหน่งจำนวน ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๕๗ บาท

ครั้งที่สาม กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีจำนวน ๖๕๖,๕๘๔,๓๘๓ บาท

โดยผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลในการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนว่า บางบริษัทเป็นการซื้อหุ้นบางส่วนจากผู้ถือหุ้นเดิมซึ่งได้รับความเดือดร้อนทางการเงินและมาขอความช่วยเหลือ โดยผู้ยื่นยังไม่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทราบว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องช่วยเหลือ บางบริษัทเป็นบริษัทที่ร่วมทุนกับบุคคลภายนอก จึงเพิ่มจำนวนผู้ถือหุ้นให้มีเสียงข้างมากในการลงมติของผู้ถือหุ้น บางบริษัทจดทะเบียนจัดตั้งใหม่เพื่อรองรับงานการว่าจ้างต่อบริษัทอื่น จึงเข้าไปซื้อหุ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นเดิม บางบริษัทกำลังจะหยุดดำเนินกิจการ บางบริษัทเพื่อให้มีผู้ถือหุ้นครบจำนวนเจ็ดคนตามที่กฎหมายกำหนด และบางบริษัทเพื่อมิให้ผู้ถูกร้องและคู่สมรสหรือบริษัทที่เข้าไปถือหุ้นเสียชื่อเสียง เช่น บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด

พิจารณาแล้ว เมื่อผู้ถูกร้องรับว่าทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนดังกล่าว เป็นของผู้ถูกร้องหรือของคู่สมรสของผู้ถูกร้องจริงเช่นนี้ ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยมีเพียงว่าในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ต่อผู้ร้องทั้ง ๓ ครั้ง ผู้ถูกร้องรู้หรือไม่ว่าทรัพย์สินเหล่านี้เป็นของผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องอ้างว่า ไม่ได้ตั้งใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเหล่านี้ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเพราะผู้ถูกร้องไม่ทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนและในการบริหารจัดการธุรกิจของบริษัทต่างๆ เป็นเรื่องของคู่สมรสของผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบ

เห็นว่าทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงในบัญชี ฯ มีจำนวนมาก มีราคาเป็นพันล้านบาท ผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นสามีภริยากัน เป็นผู้ใกล้ชิดกันที่สุด ย่อมต้องปรึกษาหารือกันเป็นธรรมดา และทรัพย์สินเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็โอนใส่ชื่อผู้อื่นถือแทนมาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีจึงไม่เชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบขณะยื่นบัญชี ฯ ว่าทรัพย์สินเหล่านี้เป็นของตนหรือของคู่สมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งหุ้นของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด ผู้ถูกร้องอ้างว่าคู่สมรส

ของผู้ถูกร้องได้มอบให้ นายสุรเชียร ฯ กรรมการผู้อำนวยการของบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทของครอบครัวผู้ถูกร้องไปติดต่อขอซื้อหุ้นของบริษัท ฯ เมื่อปลายปี ๒๕๕๐ แต่ไม่ตกลง เพราะราคาแพงมาก ต่อมาผู้ถูกร้องพบกับ นายเสนาะ เทียนทอง และได้พูดคุยกัน นายเสนาะ ฯ บอกให้ไปเจรจากับบริษัทใหม่ คู่สมรสของผู้ถูกร้องจึงให้นายสุรเชียร ฯ ไปเจรจาต่อรองเหลือ ๕๐๐ ล้านบาท แต่เนื่องจากทราบว่า เจ้าของเดิมของบริษัทมีปัญหานี้สินกับคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) คู่สมรสของผู้ถูกร้องจึงใช้เงินส่วนตัวซื้อ และใช้ชื่อนายชัยรัตน์ ฯ นางสาวบุญชู ฯ และนายวิชัย ฯ เป็นผู้ถือหุ้น ปรากฏว่าผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรสของผู้ถูกร้องซื้อหุ้นบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สपोर्टคลับ จำกัด เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ต่อผู้ร้องในกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งห่างจากวันซื้อขายไม่ถึงสามเดือน แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการหุ้นเหล่านี้ในบัญชี ฯ โดยอ้างว่าไม่ทราบว่าหุ้นเหล่านี้เป็นของตนหรือคู่สมรสของตน แต่ผู้ถูกร้องให้สัมภาษณ์แก่ นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ในรายการโทรทัศน์ออกอากาศทาง UBC ๗ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งห่างจากวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เพียงสามเดือนเศษ ถึงรายละเอียดของการซื้อขายหุ้นนี้ว่าผู้ถูกร้องซื้อ เพราะราคาถูก แสดงว่า ผู้ถูกร้องรู้ตั้งแต่มีการซื้อขายว่า หุ้นบริษัทนี้เป็นหุ้นของตน และ/หรือของคู่สมรสของตนเป็นผู้ซื้อเพราะถ้าไม่รู้จะซื้อขาย ผู้ถูกร้องคงไม่สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับการซื้อขายกับนายเจิมศักดิ์ ฯ ในการสัมภาษณ์ได้ โดยเฉพาะผู้ถูกร้องได้เจรจาเรื่องราคาซื้อขายกับนายเสนาะก่อนซื้อ ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องไม่แจ้งหุ้นบริษัทดังกล่าวในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ที่ยื่นครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ โดยอ้างว่าไม่ทราบว่าหุ้นดังกล่าวเป็นของตนหรือของคู่สมรสของตนนั้น จึงรับฟังไม่ได้ เมื่อผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องแจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่ไม่แจ้ง จึงเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามมาตรา ๒๕๕

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้อง ซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลสมัย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ รวม ๓ ครั้ง โดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี แต่เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีแล้ว จึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี คือตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ